Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Festskrift til Bergljot Larsson

Bergljot Larsson

Festskrift
til Bergljot Larssons
85 årsdag

9. juli 1968

Utgitt av

Norsk Sykepleierforbund

Redaksjonskomite:

Ingrid Wyller
formann

Ruth Andresen

Gunnvor Rørstad

Anne Marie Riddervold Webby

Jenny Tomasgaard
sekretær

Tabula Gratulatoria

Aker Sykepleieskole, Oslo
Aust-Agder Sykepleieskole, Arendal
Bergen Diakonissehjems Sykepleieskole, Bergen
Betanien Sykepleieskole, Bergen
Betanien Sykepleieskole, Oslo
Diakonhjemmets Sykepleieskole, Oslo
Diakonissehusets Sykepleieskole, Oslo
Finnmark Sykepleieskole, Hammerfest
Haukeland Sykepleieskole, Bergen
Hedmark Fylkes Sykepleieskole, Elverum
Innherred Sykepleieskole, Levanger
Menighetssøsterhjemmets Sykepleieskole, Oslo
Namdal Sykepleieskole, Namsos
Nasjonalforeningens Sykepleieskole, Oslo
Nasjonalforeningens og Møre og Romsdals Sykepleieskole, Molde
Nordland Fylkes Sykepleieskole, Bodø
Røde Kors Sykepleieskole, Bergen
Røde Kors Sykepleieskole i Drammen
Røde Kors Sykepleieskole i Oslo og Akershus
Røde Kors Sykepleieskole i Stavanger
Røde Kors Sykepleieskole for Nord-Norge, Tromsø
Røde Kors Sykepleieskole i Tønsberg
Statens Sykepleieskole, Oslo
Stavanger Sanitetsforenings Sykepleieskole, Stavanger
Sykepleieskolen i Sør-Trøndelag, Trondheim
Telemark Sykepleieskole, Solum pr. Skien
Ullevål Sykepleieskole, Oslo
Vor Frue Sykepleieskole, Oslo
Østfold Sykepleieskole, Fredrikstad
Norges Høyere Sykepleieskole, Oslo
Spesialskolen i psykiatrisk sykepleie, Dikemark sykehus, Solberg p. å.
Statens Helsesøsterskole, Oslo
Statens Spesialskole i Psykiatrisk Sykepleie, Oslo
Statens Utdanningssenter for Helsepersonell, Oslo

Absalonsen, Ingrid Steen-, Moss
Aksland, Gerd Karin, Bergen
Alfheim, Martha, Sandefjord
Alne, Inger, Stavanger
Alsåker-Ødegård, Barbro, Geilo
Alternes, Marit, Narvik
Alvik, Louise, Oslo
Amdahl, Ruth, Charlottenlund
Amundsen, Eli, Elverum
Amundsen, Live, Fjellhamar
Andersen, Anne-Marie, Oslo
Andersen, Annie, Ullern, Oslo
Andersen, Asta, Horten
Andersen, Hildur, Trondheim
Andersen, Lina, Oslo
Andersen, Märtha Elisabeth, Trondheim
Andersen, Rigmor, Gjøvik
Andersen, Ruth M., Oslo
Andreassen, Aslaug, Oslo

Andreassen, Gerd, Stokke
Andresen, Ruth, Oslo
Antonsen, Gunhild, Bodø
Archer, Kirsten, Oslo
Arnesen, Asbjørg, Svatsum
Arnesen, Helga, Oslo
Arntzen, Johanne, Oslo
Aschim, Emmely L., Haltdalen
Ask, Mina, Oslo
Aspevoll ,Maria, Oslo
Augland, Astri, Sandvika, Oslo
Auråker, Aslaug, Gol
Aust-Agder Krets av NSF, Arendal

Bagger, Anne, Drammen
Bagger, Benny, Sandefjord
Bakkerud, Reidun, Oslo
Barstad, Anne Oddny, Rjukan
Barstad, Aagot, Trondheim
Beck, Ellinor, Oslo
Benjaminsen, Louise, Gjerøy i Helgeland
Benterud, Ragnhild, Lilehammer
Berg, Bertha, Sokna
Berg, Solveig Kindberg, Oslo
Bergan, Liv, Oslo
Bergen og Hordaland krets av NSF, Gerd Steen Hansen, Bergen
Berget, Gunnar J. Asker
Bergheim, Ingrid Sandvoll, Tromsø
Bergo, Ingebjørg, Drammen
Bergsvik, Sigrid, Mastrevik
Bergvin, Aase, Levanger
Bie, S., Oslo
Bing, Anne-Sofie, Volda
Birkeland, Alette, Svarstad p.å.
Bjelland, Gunhild, Bergen
Bjerkevold-Nilsen, Liv, Gjøvik
Bjerklien, Marie, Moelv
Bjerland, Astri, Oslo
Bjertnes, Ingrid, Oslo
Bjones, Ingebjørg ,Drammen
Bjordal, Helga, Nordre Bjørnsund
Bjørgo, Anna, Oslo
Bjørkhaug, Gunvor Ursin, Oslo
Bjørnstad, Ingeborg, Oslo
Bjørnstad, Sigfrida, Tromsø
Bjørseth, Olga, Trondheim
Bolstad, B., Asker
Bondevik, Tordis, Nordstrandshøgda, Oslo
Borgen, Finn Halvor, Oslo
Borgersen, Trine, Gjettum, Oslo
Borlaug, Berit L., Sauda
Botnen, Helga, Haugesund
Botnermyhr ,A. L., Fredrikstad
Brastad, Jørgine, Ski
Braut, Marit, Oppdal
Breivik, Helga Selmer, Rød, Stend
Brekke, Bergljot, Sauda
Brennsund, Irene, Bodø-Rønvik
Brevik, Karen, Isfjorden
Broce, Haldis, Bergen
Brodahl, Karen E., Bergen
Brodahl, Karen O., Drammen
Brokstad ,Olfrid, Oslo
Bronken, Ingeborg, Tromsø
Bull, Jorunn, Bergen
Bustgård, Hanna, Oslo
Bødal, Berta, Larvik
Bøe, Anna, Bø i Vesterålen
Baastad, Inger, Oslo

Christiansen, Elida Rafoss, Stavanger
Christoffersen, Gudrun, Overhalla
Colling-Olsen, Maria, Oslo

Dagsland, Helga, Oslo
Dahling, Olaug, Asker
Dale, Anna, Tromsø
Dahl, Barbra Riisnes, Førde i Sunnfjord
Dahl, Keth K., Oslo
Dahl, Nelly Marie, Oslo
Dahl, Sigrid, Narvik

Dahl, Svanhild, Hystad, Stord
Dahle, Anne K., Bergen
Damlie, Johanne, Drogsetmoen, Storås
Danielsen, Hedvig, Bergen
Den norske Sykehusforening, Slemdal, Oslo
Dietrichson, Mimi, Ullern, Oslo
Dillner, Elisabet, Uppsala
Dommersnes, Larsine, Aasgard, Sveio, Haugesund
Domaas, Marit Berg-, Spydeberg
Domaas, Signe B., Spydeberg
Drogseth, Ester og Olga, Vinderen, Oslo
Dybdahl, Anna, Stavanger
Dybdahl, Astrid, Orkanger
Dyrnes, Ruth, Kristiansund N.
Døvre, Inga Elise, Aurdal, Valdres

Eckhoff, Hjørdis, Bryn, Oslo
Edborg, Kirsten, Ljan, Oslo
Edland, Ingebjørg, Nordbyhagen p.å.
Efjestad, Sigrid, Bergen
Ege, Barbara, Oslo
Egilsrud, Borghild, Oslo
Eide, Alvilde, Oslo
Eide, Hilda, Montebello, Oslo
Eidem, Hjørdis og Torstein Halfdan, Trondheim
Eiesland, Anne Marie, Kristiansand S.
Eigeles, Marta, Oslo
Eik Agnes, Oslo
Eik, Margreta, Nesttun, Bergen
Eikehaugen, Aalaug, Førde i Hordaland
Eiring, Randi, Bodø
Ekli, Maren, Trondheim
Elffroth, Hildegard, Trondheim
Elisabethsøstrene St., Harstad
Elisabethsøstrene St., Trondheim
Eliassen, Viggo, Oslo
Elstad, Solveig, Aurdal i Valdres
Endal, Jenny, Nordfjordeid
Endal, S., Nesttun, Bergen
Engeland, Magnhild, Oslo
Engen, Joss, Fredrikstad
Enger, Ruth Ervum, Oslo
Engerud, Aaslaug Nygård, Valaskjold
Engesland, Elisabeth, Oslo
Engh, Anne-Lise Gjone-, Fredrikstad Ø.
Eriksen, Sara Soelberg, Sandvika, Oslo
Eriksen, Solveig, Fredrikstad
Espedal, Anne Marie, Bergen
Espeland, Tordis, Eydehavn
Evensen, Borghild Voje, Volda
Evensen, Eva, Arendal

Fahlstrøm, Oleanna, Oslo
Falstad, Marie-Louise, Oslo
Farsjø, Ingeborg, Oslo
Fauskanger, Maria, Bergen
Fauske, Ruth, Oslo
Februarkullet 1968 ved Statens Sykepleieskole, Oslo
Fidjeland, Eva Rud, Sauland
Figved, Elisabeth, Egersund
Finnbogadottir, Vigdis, Reykjavik, Island
Finnset, Ragnhild, Sørreisa
Finsrud, Grethe, Gjettum, Oslo
Fjellhøy, Gunhild, Moflaten, Skien
Fjellkårstad, Eli, Volda
Fjermedal, Borghild, Kristiansand S.
Fjågesund, Ruth, Løten
Flach, Ruth, Oslo
Flessen, Olufine, Kristiansund N.
Florelius, Sten, Oslo
Fløystad, Målfrid, Bergen
Flått, Erna, Nøtterøy
Folkenborg, Hjørdis, Høybråten, Oslo
Folkvord, Bjarnhild, Oslo
Folstad, Astrid, Oslo
Fortun, Anna, Nordby, Ski
Fosby, Inger Lisbeth, Fredrikstad
Foss, Oaura, Larvik

Franciskussøstrene, St., Arendal
Franck-Berntsen, Jenny, Jessheim
Fredriksen B., Ringvål, Heimdal
Fredrikson, Sissel, Sandnes
Fredvik, Hilda, Bryne
Fredvik, Ida, Vatne, Sandnes
Friedrichsen, Emmy, Oslo
Friis, Lilli, Oslo
Frisch, Lovise, Oslo
Frost, Anna-Helene, Oslo
Frøshaug, Marie, Jar, Oslo
Frøsland, Petra, Mandal
Frigstad, Gjertrud, Lillehammer
Fuglseth, O., Molde
Fure, Gurine, Fure, Sunnfjord
Furnes, Olaug, Florø
Furseth, Reidun, Kristiansund N.
Furuseth, Oddbjørg, Trondheim

Gabrielsen, Johan Martin, Valen i Sunnhordland
Gambro, Dagny, Greåker
Gard, Benny, Oslo
Garnes, Sigrid, Hjelset
Gerhardsen, Hjørdis, Lyngdal i Numedal
Gilje, Grete, Trondheim
Gimse, Ingeborg, Drogsetmoen, Storås
Gjerde, Hjørdis, Oslo
Gjerløw, Aasta, Kristiansand S.
Gjertsen, Amalia, Åna-Sira
Glåmen, Aslaug, Lillehammer
Goberg, A., Oslo
Gotaas, Astri, Blommenholm, Oslo
Gramstad, Anna, Bamble, Ødegårdens verk
Grande, Dagny, Brekstad
Grande, Oline, Sarpsborg
Granlund, Gudrun, Fredrikstad
Gravdahl, Aslaug, Halden
Gravningsmyr, Astrid, Kristiansund N.
Grepne, Svanhild, Fredrikstad
Gretland-Hansen, K. Fredrikstad Ø.
Grimnes, Esther, Fjellhamar
Grimstvedt, Helene, Oslo
Grimstvedt, Signe, Vinderen, Oslo
Grue, Jorund Bergliot, Hamar
Gudbrandsgård, Kirsti, Oslo
Gulbransen, Sigrid, Oslo
Gulliksen, Hjørdis, Fredrikstad
Gunnufsen, Ingeborg, Vennesla, Kristiansand S.
Gustavsen, Rigmor, Nordbyhagen p.å.
Gaardsrud, Gunvor Welle, Drammen
Haddal Holten, Ingrid, Oslo
Hafstad, Elsa, Bergen
Hagavik, Bergliot, Tuddal
Hagen, Ellen, Trondheim
Hagen, Haldis, Orkanger
Hagen-Hille, Leonore, Lillesand
Hagen, Solveig J., Lade
Halborsund, Elisabeth, Oslo
Halle ,Inger, Molde
Halling, I., Umeå, Sverige
Halseth, Eli, Oppdal
Halvorsen, Ida Selmer, Rindal
Halvorsen, Lise, Nordbyhagen p.å.
Hammerstad, Margrethe, Oslo
Hammervold, Olga, Eggesbønes
Hamre, Malene, Oslo
Hansen, Bergljot, Oslo
Hansen, Irene, Harstad
Hansen, Klara, Kirkenes
Hansen, Sally Sofie, Skien
Hansson, Alfhild, Oslo
Hansson, Ellen, Ullern, Oslo
Haraldseide, Margit, Stavanger
Hatteland, Marta, Mandal
Hauge, Anna, Stange
Hauge, Gunda, Lillesand
Hauge, Ingebjørg, Tønsberg
Hauger, Laila, Molde
Haugsrud, Gunvor, Moldjord

Haugvaldstad, Valfrid, Oslo
Haver, Louise, Sagedahl, Flekkefjord
Havnen, Else, Kristiansund N.
Hegerland, Astrid, Sauda
Heide, Alfa-May, Oslo
Heide, Inga Stamnes, Stavanger
Heien, Julie, Trondheim
Heiene, Halstein, Hjelset
Helgestad, Bertha, Ullern, Oslo
Helland, Dagny, Bergen
Helland, Svanhild, Bergen
Helseth, Ruth, Volda
Henrichsen, E., Juel, Oslo
Henriksen, Edit, Oslo
Henriksen, Randi Jegstad, Tønsberg
Herigstad, Guri, Bergen
Hessen Gjendem, Liv, Molde
Hestevold, Anna, Oslo
Hestnes, Hildur, Liland i Lofoten
Hide, Bjørg, Roa, Hadeland
Hiorth, Laura, Sandnes
Hjertaker, Johanne M., Onarheim
Hjertholm, Cecilie, Bergen
Hjertvik, Karen, Kristiansund N.
Hjørnevik, Olga, Bergen
Hoff ,Maren, Nordbyhagen p.å.
Hofland, Hildur, Landås, Bergen
Holen, A., Oslo
Holm, Else, Oslo
Holmgren, Ruth, Oslo
Holsen, Ruth, Bergen
Holte, Liv, Lillehammer
Hopland, Dagny, Oslo
Horni, Astrid, Glittre, Hakadal
Hoven, Bjørg N., Kristiansand S.
Hovet, Gunhild Sofie, Oslo
Hulbak, Edward, Oslo
Hundvedbak, Elida, Bergen
Hunskaar, Ragna, Oslo
Hunstad, Ruth, Bodø
Hustad, Ragna Hembre, Sandvollan
Høeg, Johanne, Oslo
Høie, Ingrid, Mysen
Høihjelle, Edit, Ålesund
Hvoslef, Agnes, Bergen
Høilo, Paula, Verdal
Høydal, Borghild, Lena
Haakstad, Ingeborg, Oslo
Haaland, Gerd W., Stavanger
Haaversen,Jorunn, Oslo
Haaverstein, Kristine, Stavanger

Idsø, Ingfrid, Stavanger
Indergård, Anna Kleive, Batnfjords-
øra
Ingebretsen, Bjørg, Stavanger
Instebø, Gunvor, Oslo
Jacobsen, Bergliot, Oslo
Jacobsen, Eva, Montebello, Oslo
Jensen, Anna, Vormsund, Årnes
Jenssen, Angjerd, Oslo
Johannessen, Eli, Brekstad
Johannessen, M., Bergen
Johannessen, Olea, Bergen
Johansen, Bertha, Sandvika, Moss
Johansen, Borghild, Lillehammer
Johnsen, Bertha, Oslo
Johnsen, Ingrida, Kristiansand S.
Johnsen, Rakel, Stavanger
Johnstad, Edna, Bergen
Jost, Gro, Mosby
Juell, Randi, Stavanger
Juul, Kamilla, Namsos
Juvkam, Reidun, Oslo
Jæger Kaja, Selfors
Jønholdt, Astrid Oslo
Jaatten, Inga, Bryne

Kagnes, Oddny, Flisa
Kalberg, Wilhelmine, Vaulen, Stavanger
Kalhagen, Ragnhild, Askim
Kalnes, Irene, Fredrikstad
Kalve, Edith, Fana, Hjellestad
Karlsen, Ada, Kristiansund N.

Karlsen, Hildur, Bergen
Karlsen, Hilma, Oslo
Karlsen, Ester, Oslo
Karset, Helga, Oslo
Kasin, Anne, Oslo
Kastrud, Kirsten, Oslo
Kayser, Berit, Isdalstø
Killingberg, Kåre, Oslo
Kinne, Cecilia, Voss
Kinsarvik, Solveig, Strømmen
Kirkbakk, Eva, Ålen, Sør-Trøndelag
Kirke-Birkeland, Gjertrud, Dalen i Telemark
Kjelså, Asta, Birkeland
Kjærreng, Marna, Narvik
Kjøk, Bergljot, Oslo
Kjølstad, Edel Marie, Molde
Klafstad, Sigbjørg, Oslo
Klafstad, R., Oslo
Klepp, Eldfrid, Ålesund
Kleppa, Borghild, Kristiansand S.
Kleveland, Agnes, Oslo
Kløvstad, Annette, Kristiansand S.
Knobloch, Randi, Oslo
Knudsen, Elfrida, Bergen
Knutsen,Eva, Gjerstad
Kock, Irene, Oslo
Krogh-Larsen, Marit, Tromsdalen
Krogsrud, Bjørn, Oslo
Krogsrud, Borghild, Skarnes
Krogsrud, Oddlaug, Kyrksæterøra
Krogstad, Dagmar, Trondheim
Krogstad, Ingrid, Sjåkheimen, Bismo
Kruse, Ragnhild, Mo i Rana
Kraakmo, Johanne, Trondheim
Kylling, Margit, Oslo
Kvalvåg, Oddbjørg, Bergen
Kvamme, Mari, Lom
Kvarstein ,Astrid, Mandal
Kvarstein, Thordis, Molde
Kveim, Elise, Oslo
Kvernstrøm, Ingeborg, Fredrikstad
Kvistad, S., Trondheim
Kvås, Katrine, Lyngdal
Køyen, Astrid, Nesttun

Landsgruppe av Oversykepleiere, SophiesMinde, Oslo
Langeland, A., Oslo
Langeland, Elisabeth, Bergen
Larsen, Alfa, Stavanger
Larsen, Anna, Åsen
Larsen, Elisabeth, Molde
Larsen, Eva Rønnaug, Hjellum, Hamar
Larsen, Gudrun, Oslo
Larsen, Helga, Flekkefjord
Larsen, Ingeborg, Sem
Larsen, Sigrid, Bergen
Larsson, J., Haslum, Oslo
Larsson, Kirsten, Trondheim
Larssøn, Ellen, Bekkelagshøgda, Oslo
Lauvland, Ingeborg, Oslo
Lehne, Gunhild, Mandal
Leinum, Karen, Oslo
Leirstad, Svanhild, Oslo
Lervik, Margot Høie, Oslo
Lie, Anna, Kongsvinger
Lie, Hildur, Helgelandsmoen p.å.
Lien, Else, Sauda
Lieungh, Fanny, Frogner p.å.
Lillehaug, Petrine, Tynset
Lillevold, Borgny, Kristiansund N.
Lindbeck, Berit, Mjøndalen
Lindi, Eli, Børsa
Linnerud, Gudrun, Oslo
Lintho, Sigrid, Lierbyen
Ljosnes, Liv, Bergen
Lockert, Edith, Oslo
Lomelde, Odny, Årstadvollen, Bergen
Ludvigsen Løve, Eva, Lauve st.
Ludvigsen, Borgny Liv, Ramnes p.å.
Lund, Lilly, Oslo
Lund, Randi, Oslo

Lund, Torhild, Skien
Lunde, Kristina, Stavanger
Lundstad, Ingeborg, Sandvika, Oslo
Lædre, Birgit, Egersund
Lycke, Frida, Oslo
Lycke, Gunhild, Kristiansund N.
Lyngsvåg, Magnhild, Flekkefjord
Lyngø, Johanne, Oslo
Lysnes, Marie, Oslo
Løken, Randi, Flå i Hallingdal
Løland, Gudrun, Bergen
Lønning, N., Florø
Lønstad, Asfrid, Drammen
Løseth, Bjørg, Trondheim
Løvstad, Irene, Oslo

Madsen, Roald, Oslo
Magnussen, Esther, Lillehammer
Malo, Bertha, Molde
Marcussen, Johanne, Oslo
Martinsen, Anna, Moss
Martinsen, Sofie, Fredrikstad
Martinussen, Aud Hals, Vinderen, Oslo
Mathisen, Aslaug Øie, Oslo
Meum, Else, Tønsberg
Meyer, Alvhild, Oslo
Midtbø, Jenny, Tysnes
Mjølnhaug, Martha, Brandval
Mjaaland, Agnes, Kristiansand S.
Mo, Ellen-Sofie, Trondheim
Moe, Anna Marie, Bergen
Moe, Kjellaug Løvoll-, Hvalstad, Asker
Moe, Lisa, Alta
Moen, Berit, Oslo
Moen, Karoline, Oslo
Molland, Unni, Sarpsborg
Molvig, Randi, Oslo
Monstad, Lilly, Trondheim
Morotail, Olfrid, Bergen
Mortensen, Hjørdis, Blommenholm, Oslo
Moss, Elisabeth Frølich, Oslo
Moss, Gerd Kjellman, Tranøy i Salten
Morsdal, Herdis Tvedt, Hjelset, Molde
Moxness, A. G., Trondheim
Munthe, Margrethe, Gausel, Stavanger
Møller, Anne, Oslo
Mølleskog, Martha, Trondheim
Mølmen, Liv, Hundorp, Lillehammer
Mørch, Jenny, Oslo

Narverud, Hedvig, Drammen
Nasjonalforeningen for Folkehelsen, Oslo
Nesje, Karen, Molde
Neset, Johanne, Trondheim
Nessiøy, Ingfrid, Oslo
Nicolayssen, Oliv, Vinstra
Nilsen, Aslaug Margrethe, Oslo
Nilsen, B., Oslo
Nilsen, Else Aarnes, Stjørdal
Nilsen, Magnhild, Moss
Nilsrud, Gunvor, Simensbråten, Oslo
Nilsson, Lilly Furuseth, Miami, Florida, USA
Njust, Nanna, Oslo
Nonstad, G., Lesja
Nordby, Betzy, Assam, India
Norderhaug, Edel, Drammen
Nordheim, Anne-Helene, Åmot, Modum
Norges Husmorforbund, Oslo
Norges Lotteforbund, Oslo
Norges Røde Kors, Oslo
Norheim, Elise, Skodsborg, Danmark
Norstad, Olga, Hakadal
Nygård, Inger, Årnes
Nyhuus, Ella, Mandal
Nyrud, Marit, Oslo
Næss, Karen, Drammen
Næss, Magda, Drammen
Næss, Solveig, Montebello, Oslo
Nøsen, Leif, Skien

Oddan, Astrid, Trondheim
Oftebro, Helene, Stavanger
Olsbø, Anna-Lovise, Molde
Olsen, Aslaug, Narvik
Olsen, Else, Sarpsborg
Olsen, Hjørdis, Trondheim
Olsen, Jorunn, Kristiansund N.
Olsen, Lisbeth, Solberg p.å.
Olsen, Ole Nils, Solberg p.å.
Olsen, Olga Nergård, Oslo
Olsen ,Ragna Dreyer, Oslo
Olsen, Signe, Kristiansund N.
Olsen, Soini Ruud, Oslo
Olstad, Borghild, Sandvika, Oslo
Onsager, Agnes, Oslo
Orderstrøen, Borgny, Sandvika, Oslo
Ormvoll, Elsa, Hamar
Oslo Helseråd, Oslo
Osnes, Petra, Oslo
Otterlei, Asta, Nittedal
Ottesen, Helen, Sauda
Ottesen, Signe, Oslo
Ottesen, Solveig, Oslo

Pedersen, Asta, Oslo
Pedersen, Gardia, Oslo
Pedersen, Hjørdis Haanes, Oslo
Pedersen, Petra, Trondheim
Pedersen, Solveig U., Strømmen
Pedersen, Aase, Kristiansund N.
Petersen, Emilie, Porsgrunn
Petersen, Eva Smith-, Ørje
Petersen, Gerd Kahrs, Oslo
Peterson, M., Gjøvik
Pettersen, Else, Melbu, Vesterålen
Pettersen, Aasta, Risør
Pettersen, D. Rist-, Svolvær
Pettersen, Therese, Åmot, Modum
Petursdottir, Maria, Reykjavik, Island
Platou, Harriet, Ullern, Oslo
Pløen, G., Oslo
Puntervold, Aase ,Slemmestad

Ramstad, Dagmar, Solberg p.å.
Randgaard, Dagny, Brummunddal
Randøy, Åsne, Kristiansand S.
Ranheim, Mary, Rindal
Rasmussen, Elisabeth Martens, Bekkestua, Oslo
Rauan, Eva, Stavern
Rechenberg, Mary, Oslo
Reinertsen ,Randi, Skien
Reisæter, Tordis Varberg, Odda
Reitan, Oddbjørg, Melhus
Rekve, Kirsti, Kristiansand S.
Remme, Kirsten, Leiret, Elverum
Ringstad, Helga, Stranda
Riise, Solveig Årflot, Trondheim
Robertsen, Elise, Sortland
Rognaldsen, Hjørdis, Oslo
Romsdal Krets av NSF, Molde
Rosnes, Borghild, Oslo
Rossebø, Laurentse, Haugesund
Rostad, Johanna, Bodø
Rugsland, Ragnhild, Nøtterøy
Ruus, Gunvor, Nittedal
Ryen, Margit, Storslett
Rødal, Målfrid, Lillehammer
Røde Korshjemmet, Ullern, Oslo
Røe, Berit, Oslo
Røed, Maien, Oslo
Røed, Ragnhild, Oslo
Røgeberg, Hildur, Fredrikstad
Røeggen, Edna, Oslo
Røise, Ragna, Oslo
Rønning, Alvilde K., Skien
Rønning, Gunvor O., Kløfta
Rønning ,Inger Elise, Lillehammer
Rønningen, Kari, Tromsø
Rørstad, Gunnvor, Oslo
Røsand, Agnes, Kristiansund N.
Røstad, Inga Cecilia, Lade

Sagstad, Gerda, Oslo
Samdahl, Alvilde, Trondheim

Samuelsdottir, Bjarney, Reykjavik, Island
Sandaaker, S., Oslo
Sannum, Esther, Drammen
Schancke, Astrid, Oslo
Schjølberg, Mary, Trondheim
Schoder, Mette, Kristiansand S.
Schøyen, Marga, Bergen
Senneseth, Ingebjørg, Florø
Seter, Marta, Oslo
Sigstad, Agnete, Trondheim
Simonsen, Martha Langholen, Askim
Simonsen, Ragnhild, Sarpsborg
Simonsen, Thora, Oslo
Simonsen, Wilhelmina, Oslo
Sims, Aase, Durban, South-Africa
Sjurseike, Sylvia, Oslo
Sjøthun, Borghild, Stavanger
Skar, Irene, Orkanger
Skar, Pauline, Oslo
Skarslien, Viva, Oppdal
Skarprud, Reidun, Porsgrunn
Skaug, Bergljot, Bodø
Skeie, Kristi, Oslo
Skjelsvik, Valborg, Røa, Oslo
Skjerdal, Aasta, Oslo
Skjevlingsnes, Asbjørg, Kristiansund N.
Skjold, Bergljot og Bertin, Solberg p.å.
Skjærsaker, Harriet, Ski st
Skogen, Esther, Bergen
Skrove, Gunvor, Oslo
Skullerud, Marie, Rakkestad
Skaaheim, Reidun, Stavern
Skåtøen, Malene Kleppe, Bergen
Sletholt, Nelly, Larvik
Slettemark, Anna, Lærdal, Sogn
Smestad, Inger Marie, Nordbyhagen p.å.
Smukkestad, A. Langva, Odda
Solberg, Pauline, Ålesund
Solkron, Rachel, Bergen
Solås, Liv Stauri, Sandefjord
Stangeland, Ingebjørg, Oslo
Stavem, Laura, Oslo
Steen-Hansen, Gerd, Bergen
Steinholt, Aud, Moss
Stenli, Hjørdis ,Fredrikstad
Stensland, Gunnhild, Strai, Kristiansand S.
Stensland, Lilly, Kirksæterøra
Stokke, Anne Johanne, Stokke st.
Stokke, Ingeborg, Oslo
Storemyr, Anne-Marie, Drammen
Storhaug, Berta, Florø
Storesund, Bertha W., Tønsberg
Storrønning, Johanna, Molde
Storsletten, Kristine, Bergen
Strand, Bjørg, Spydeberg
Strand, Caroline Knutsen, Melandsø, Hitra
Stray, Margrete Lyche, Molde
Struksnes, Martha Egge, Gjøvik
Strømland, Aud, Skien
Styve, Borghild, Oslo
Stårvik, Josefine, Sætermoen
Sundby, Klara, Oslo
Sundby, Marie, Trondheim
Sundsbak, Karen, Kirkenes
Sundal Lokallag av NSF., Sunndalsøra
Sva, Ester, Årdalstangen, Sogn
Svalastog, Åse Horgen, Rauland
Svennes, Kirsten, Oslo
Svarstad, Liv, Langevåg
Svendsen, Selma, Skien
Sverreson, Esther, Oslo
Swensson, Torbjørg, Harøy
Sæberg, Anna, Rosendal
Sæter, Asbjørg, Svelvik
Sæthern, Märta, Lillehammer
Sætre, Oddfridur, Ålesund
Sæther, Mary, Nordbyhagen p.å.
Sørberg, Aslaug, Horten
Sørensen, Kitty, Arendal
Sørensen, Liv, Geithus
Sørhus, Endrine, Oslo
Søvik, Marie, Bergen

Tallaksen, Inger, Oslo
Tanding, Jorunn, Oslo
Tangen, Karen Inna von, Bergen
Tangerås, Else, Sauda
Tangerås, G., Vigrestad
Taugbøl, Kari, Oslo
Teigen, Tordis, Kongsberg
Teigland, Magnhild, Oslo
Tellefsen, Christine, Nesbru
Terland, Ellen W., Røa, Oslo
Thomassen, Sigrunn ,Skien
Thoresen, Fredrikke Steen, Oslo
Thoresen, Sarah, Hamar
Thurn, Halldis, Oslo
Tjeransen, Elisabeth, Røyse, Hønefoss
Tjøntvedt, Borgny, Oslo
Tjørhom, Jørgine, Tjørhom
Thorseth, Marie, Follebu
Thorvaldsson, Sigridur Eiriksdottir, Reykjavik, Island
Tofastrud, Johanne, Årnes
Toft, Ragna, Stavanger
Tomasgaard, Jenny, Oslo
Torgersen, Laura Bjelland, Båtstø p.å.
Torsen, Unni Bredal, Bergen
Toverud, Jorunn, Hamar
Tradin, Nell, Oslo
Trondsletten, Martha, Trondheim
Truslew ,Auki, Kristiansand S.
Tryti, Signe Aarbostad, Vatne, Sunnmøre
Trømborg, Turid, Gjettum, Oslo
Trønsdal, Ruth, Trondheim
Tyskø, Kitty, Nordbyhagen p.å.
Tytlandsvik, Astrid, Hafrsfjord, Stavanger
Tvedt, Karen Marie, Bergen
Tverbakk, Ruth, Rønvik, Bodø
Tømmerås, Audun, Oslo
Tønnessen, Juliane, Mandal
Taasen, Gunhild, Bøverbru, V. Toten

Uchermann, Lucia, Røa, Oslo
Uleberg, Hjørdis, Fredrikstad
Ulla, Ester, Sarpsborg
Uri, Bjørg, Vestnes
Ursin, Olga, Harstad
Utne, Knut, Asker
Utvik, Synnøve, Steinkjer
Uv, Dorthea, Oslo

Vattendal, Anna, Stord
Vefring, Eli, Høyanger
Velten-Fjeld, Dina, Rena
Vesterhus, Agnes, Trondheim
Vestvold, Kristine, Grubhei, Mo i Rana
Vik, Sigfridur, Hagavik
Viker, M. Drammen
Vilster, Inger Kruse, Hønefoss
Vinbekk, Guro, Drammen
Vintland, Olav, Hjelset, Molde
Viste, Bergljot, Sola
Viste, Gudrun, Stavanger
Voss Lag av NSF., Voss
Vaage, Valbjørg, Stavanger
Våland, Sigrid, Mandal

Walle, Ruth, Fredrikstad
Walseth, Sanna, Volda
Webby, Anne Marie Riddervold, Oslo
Wegner, Jenny Hansen, Oslo
Weimoth-Larsen, Aasta, Sarpsborg
Westbye, Kari, Oslo
Westrum, Eilif, Oslo
Wille, Emma, Oslo
Wilhelmsen, Margot, Hokksund
Williamsen, Esther, Lyngdal
Wingaard, Anna, Oslo
Wisnes, Sofie Naas, Eide på Nordmøre
Wissing, Elly, Gibostad
Wolan, Gudrun, Oslo
Wormdahl, Nella, Lade, Trondheim
Wuller, R., Oslo

Wyller, Ingrid, Oslo
Wæge, Oddny Ingeborg, Engjan på Nordmøre
Wærstad, Bjørg, Oslo
Waagbø, Christine Knudtzon, Kristiansund N.
Waaland, I., Oslo

Zakariassen, Jenny, Gjøvik

Øberg, Anlaug, Kolstad, Trondheim
Ødegaard, Gudrun, Risør
Ødegaard, Margrethe, Hammerfest
Øie, Berit Larsen, Molde
Østdahl, Borghild, Hurdal, Romerike
Øydna, Ingebjørg, Farsund
Øyen, Ragna, Oslo
Øvre, Solveig, Strømmen

Aaberg, Birgit Kjos, Nesttun
Aaberg, Torbjørg, Oslo
Åll Myhre, Edel Margrethe, Flekkefjord
Aamot, Anlaug, Sauland
Aanestad, Tora, Nesna
Aaram, Inger-Johanne, Hjelset, Molde
Aardalsbakke, Maria, Sandvika, Oslo
Aarland, Gudrun, Fedje
Aarre, Astrid Johanne, Stavanger
Aarrestad, Marie, Stavanger
Aas, Petrine, Oslo
Aase, Vigdis, Skien
Aasen, Anne, Treungen
Aasheim, Lina, Bergen
Aasland, Ingrid, Oslo

Et vakkert bilde av søster Bergljot.
Bildet er tatt under hennes studieopphold
i Edinburgh i 1910.

NSF's første formann og den nåværende formann har god kontakt. Her sees begge i hyggelig samtale.

Hilsen fra Norsk Sykepleierforbund
ved dets nåværende formann overlærer Helga Dagsland:

Bergljot Larsson

«Mitt livs eventyr», sier Bergljot Larsson i sin uttalelse til dette festskrift. Hun sier det med et smil som synes å romme tilværelsens rike mangfoldighet — med den dype og fine innsikt i livets og menneskenes reaksjoner som det nå engang ikke er forunt noen å få i ung alder. Livets erfaring — og slitasje — er blandet med det unge sinns friske spontanitet og nyanserte reaksjoner, med en ubendig livslyst og en nesten barnlig glede over små og store hendelser.

Man sitter og ser på henne — og undres. Undres over at ånd og kraft og vidd har så lite med alder å gjøre. Og man får så fattigslige unnskyldninger hvis man føler man går trett. Søster Bergljot lar en helt tydelig forstå at sinn og kropp ikke følger samme lover. Som en fugl kan sinnet heve seg over dagens problemer, over kroppens aldringsprosesser, og fly med store, sterke vingeslag. Luften blir lettere, og vingene bærer mer etterhvert som man krysser luftlagene. Og vi tror det. Vi tror at engasjement, tro og utholdenhet er ungdomsbevarende og lykkeskapende. At de gjør livet til et eventyr — ikke til en solskinnsfortelling, men til det ekte, rike eventyr som fanger inn den sprudlende overdådighet som livet faktisk presenterer, selv om vi lukker øynene for det.

Hun vekker tanker, Bergljot Larsson. Hun utfordrer vårt livsansvar og feier bort vår sentimentalitet. Hun er sunn og vital, og i den alder hun nå er, gir hun fremdeles et betydelig bidrag til standens sunnhet. Intelligent og skarp — men også varm. Fordrende — men med en bred toleranse og generøsitet.

I ærbødighet ønsker vi tillykke, og takker for fremragende innsats for standen — for oss alle.

Vi er stolte av henne.

Forstanderinne Ingrid Wyller:

Pionéren Bergljot Larsson

Hva forstår en med en pionér?

Slår en opp i et leksikon for å finne hvordan dette definerer begrepet, finner en først det vanlige:

1) pionér – foregangsmann – banebryter, men videre:

2) soldat som er særutdannet til arbeid i felten.

(Fokus 1960 - Aschehougs forlag)

Og som eksempler nevnes så pionéravdelinger i infanteriet og blant pansertroppene.

Det er med andre ord ikke hvemsomhelst som kan plasseres, enn si plassere seg selv, i pionérenes rekker. Kravene som stilles er både mange og store. En banebryter må selvsagt være glad i den saken han kjenner seg kalt til å kjempe for. Den må bety noe for ham, slik at det blir selve saken og ikke han selv som blir kampens sentrum. En pionér må kunne se et problem fra mange sider, kunne se det ut fra øyeblikkets forhold og i fremtidsperspektiv, kunne vurdere og planlegge. «Pionérstillingen» krever grundig utdannelse, mot og vilje, og ikke minst – villighet til å stå i første linje, hvor en alltid er synlig og alltid er utsatt for andres angrep, kritikk og dom. Til en viss grad må vel alle pionérer være idealister, men også realister. Idealisme alene vil lett føre til føleri, realisme alene til hårdhet, men sammen vil de kunne utstråle kraft og varme.

De som velger å gå inn i forsvarsgrener som hører til blant pionéravdelingene, vet at de, under en eventuell krig, vil måtte være blant dem som skal brøyte veien for dem som kommer etter, men ellers føres vel de fleste inn i en slik utsatt stilling ad veier de ikke selv alltid er herre over. Før eller senere må de allikevel svare ja eller nei på om de vil la seg trekke med, og da er det mange som viker unna. Det er jo også alltid mange som tror at det faller så lett for «den fødte leder», og som aldri lærer å forstå hva det krever og koster. Selv om et menneske fødes med evner som gjør

det mer skikket enn andre til å være en banebryter, er evnene i seg selv nytteløse, hvis de ikke tas i bruk og utvikles. Likeså lite som en kunstner kan nøye seg med sine evner, kan den vordende pionér det. Som kunstneren kjenner evnene sprenge på og gjør ham villig til både å forsake og å yte, til å studere, kanskje i år, for å kunne utvikle og få nytte av sine evner, vil også pionéren oppleve hvordan veier og perspektiver åpner seg, og kjenne hvordan noe kaller på en og hvordan evner vekkes til live. Vinje har i sitt lille dikt «Tytebæret» gitt et så fint uttrykk for veksten i et menneske: «Det voks ut av ei liti von» gradvis, til det står der som et modent bær. Da er det ferdig til bruk, men da vil det også gjerne tas i bruk. «Moge bær er utan ro».Mon ikke også pionéren kjenner denne uro?

Mange tror også at pionéren er så hårdhudet at alle angrep preller av. Det er neppe mange dette passer på. Ingen gleder seg ved å høre til støt-troppene, i og for seg. De lider når de blir såret, og de lider ved nederlag. Men de gleder seg også over hvert skritt de rykker fremover og over hver seier som er brakt i havn. De tror på det de kjemper for og tror på muligheten for å seire. Det er stimulansen i alt slitsomt brøytearbeid.

Det ligger glans og styrke over begrepet pionér. Det fører tanken tilbake til merkesmannen i vår gamle historie, til ham som gikk foran i kampen og løftet kongens eller høvdingens banner, som alle så fremover mot. Så lenge merket vaiet foran dem, fulgte hæren. Hvis merkesmannen falt og merket ikke lenger var synlig, oppstod det forvirring og uorden i rekkene. En pionér vil alltid stå for mengden som en merkesmann, et samlingspunkt, men det er mennesket i denne leder som avgjør det banebrytende arbeids verdi. Veien kan føre både til lykke og til ulykke, til glede og sorg, nedover istedenfor oppover etc. Det er derfor ikke likegyldig hvem som løfter merket.

Bergljot Larsson er den moderne sykepleies uomstridte pionér i Norge. Hun er blitt en legendarisk skikkelse og hele landets *Søster Bergljot*. Diakonissen Cathinka Guldberg var landets første sykepleierske som tråkket opp stien i villnisset, men hun var først og fremst diakonissen, og de mange sykepleiersker som var utdannet ved andre sykepleieskoler, trengte også sin leder. Et spesielt trekk ved sykepleieutdannelsen her i landet var de humanitære organisasjoners sterke engasjement. Det bidro til opprettelsen av gode skoler, men det bidro også til at

sykepleierskene var delt i grupper, som var fremmede for hverandre. De saker som var felles for alle, var de avskåret fra å behandle. Det manglet et forum hvor det kunne foregå, og det manglet en leder. Ved århundreskiftet var den vordende leder 17 år.

Bergljot Larsson ble født 9. juli 1883 og vokste opp i Kristiania. Hun vokste opp i et hjem med sterke kulturelle og kunstneriske interesser. Det synes som om hun var sterkest knyttet til sin far og sin bror. Om sin far sa hun engang: «Han var en helstøpt personlighet, som så stort på menneskene. Han var en kunstner, men valgte å være tegnelærer.» Ved siden av var han også xylograf. Hennes bror, maleren Brynjulf Larsson, som en tid var viseformann i Kunstnerforeningen, døde tidlig, og det tapet har Bergljot Larsson aldri helt overvunnet. Han støttet henne da Norsk Sykepleierskeforbund skulle stiftes ved å tegne emblemet og «Sykepleien»s vignetter. — Faren var venstremann, dvs. han tilhørte det parti som ønsket oppløsning av unionen med Sverige, men søster Bergljot hevder alltid om seg selv at hun ikke var partipolitiker, men «kvinnepolitiker». «Jeg så kvinnen som kjærlighetslovens bærer.»

Etter middelskoleeksamen og en del kortere kurs i kunst og litteratur, samt husholdningsskole, reiste hun, 18 år gammel, opp til Finnmark, hvor hun i 2 år var guvernante på en prestegård. Her oppe, i den storslåtte naturen, så forskjellig fra Østlandets skoger og bygder, de svære avstander, som var enda større enn i dag, hvor menneskene var så avhengig av hverandre og preget av de store motsetninger: det lange vintermørket med nordlyset blafrende over himmelen og de lyse sommernetter når solen ikke gikk ned og ingen tenkte på at det var natt, her fantes et miljø som hadde meget å gi en ung pike fra Kristiania, som bar i seg noe av det samme som faren og broren: sansen for det storslagne, for farger og skjønnhet. Her skulle hun også drive søndagsskole, og det var ikke slik som nå, at tekstene ble gjennomgått på forhånd. En søndagsskolelærer måtte selv legge opp undervisningen for en klasse, hvor barna var av svært forskjellig alder. — Bergljot Larsson brukte «Bymisjonæren» (nå: «Vår Kirke») som pedagogisk veileder.

I 1905, da var hun altså 22 år, begynte hun som elev ved Kristiania Kommunale Sykepleieskole. Møtet mellom sykepleien og Bergljot Larsson ble et historisk møte. Både yrket og eleven var unge den gangen, men det oppstod et livslangt vennskap mellom dem, og alle år siden har

den ene influert på den annen. Stadig nye behov fra sykepleiens side kalte på innsats fra den annen, og sykepleiens stimulerende evne inspirerte sykepleiersken i søster Bergljot. Selv nå i sin høye alder følger hun med. Hennes falkeblikk er fremdeles skarpt, og hennes interesse og standskjærlighet usvekket.

Kristiania Kommunale Sykepleieskoles leder dengang var Anna Plesner, som var utdannet ved Diakonissehuset, og hun var en dyktig leder. Men skolen var bare ett-årig, og etter eksamen i 1906 var det å ta fatt som ansvarshavende sykepleierske, enten i sykehusene eller alene, i privatpleie.

I årene omkring århundreskiftet var det skjedd meget på kvinnefronten. Det var ikke mange yrker som var åpne for kvinner og derfor heller ikke store utdanningsmuligheter. Sykepleien stod forsåvidt i en særstilling, som ingen gjorde dem rangen stridig, når de valgte dette yrket. Men kvinnens kamp for samfunnsrettigheter var begynt. «International Council of Women» (ICW), Det internasjonale Kvinneråd, var stiftet i 1888, og «International Council of Nurses» (ICN), Det internasjonale Sykepleieråd var stiftet i 1899, som det første internasjonale kvinnelige yrkesforbund. Her i landet var Norsk Kvinnesaksforening stiftet i 1884 av Gina Krog, som ble Norske Kvinners Nasjonalråds første formann, da dette ble stiftet i 1904. Kvinnesakens historie er både interessant og lærerik lesning. Detaljene i dette grunnleggende arbeid hører imidlertid ikke hjemme her, men alt dette kunne ikke annet enn å virke vekkende og inspirerende på en som karakteriserte seg selv som «kvinnepolitiker». Det var ingen blåøyet ungdom som, 2 år etter sin utdannelse, stiftet Kristiania Kommunale Sykepleieforening. Organisasjon var ikke ennå blitt noe vanlig, og at sykepleierskene skulle slutte seg sammen i et slikt fagforbund, var vel såpass utenkelig at folk flest ikke helt forstod hva som skjedde. Men sykepleierskene på Ullevål sluttet opp om foreningen sin — 100 prosent. For forstanderinnen, Andrea Arntzen, var det et vanskelig spørsmål, ansatt som hun var i kommunen. Hun betenkte seg litt, men da hun kom, kom hun fullt og helt og ble en av støttepilarene ved neste skritt. Søster Bergljot kaller denne foreningen for sitt svennebrev. Før hun avla mesterprøven, reiste hun ut for å få mer utdannelse enn hun dengang kunne få herhjemme.

Hun reiste til Skotland, til Edinburgh, hvor hun var i årene fra 1908 til 1911. Her studerte hun selve faget sykepleie ved Royal Infirmary og ved City Hospital, som var et epidemisykehus. Ved siden av studerte hun også administrasjon og undervisning. Royal Infirmary i Edinburgh har alltid vært omgitt av en spesiell glans når søster Bergljot har fortalt fra disse årene. Da hun, mange år senere, kom dit som leder for en gruppe administrerende og undervisende norske sykepleiersker, var det lett å merke at Skotland ikke hadde glemt den unge sykepleiersken, som engang var kommet dit for å lære, og at de også var stolte over at det var nettopp dit hun var kommet. Hennes kunnskapshunger har alltid vært umettelig. Blant venner og medarbeidere i det internasjonale samarbeid kaltes hun «den evige student» — og utholdenheten, som har vært et slikt særpreg ved hennes pionérpersonlighet, var neppe mindre i de unge år.

Sykepleieskolen i Edinburgh var en «Nightingale-skole», dvs. den var lagt opp etter Florence Nightingales prinsipper: En meget sterk «matron» (forstanderinne) på toppen, dyktige avdelingssykepleiersker som hadde ansvaret for elevenes undervisning i avdelingene, elevinternat med en hjemsøster (homesister) og undervisning som fulgte en fastlagt plan, teoretisk og praktisk. Etter Nightingalesystemets prinsipper skulle skolen være økonomisk uavhengig av sykehuset. Den skulle ha sitt eget budsjett som en annen skole, men det har vel de fleste steder vært det vanskeligste av Florence Nightingales krav å få gjennomført.

Da søster Bergljot kom hjem, var hun fylt av nye tanker og inntrykk, av idéer og planer. Året 1911 ble brukt til å sette seg inn i forholdene her hjemme, dels i privatpleie, dels i helserådsarbeid. I 1912 var det ICN-kongress i Köln, og søster Bergljot, sammen med en liten gruppe norske sykepleiersker, deltok i denne. Dengang var det bare et fåtall sykepleieorganisasjoner, men både Danmark og Tyskland hadde sine, og hadde meget å lære fra seg om hva samhold og gjensidig støtte hadde å si, både for den enkelte og for standen. Og så kom da Norsk Sykepleierskeforbunds stiftelse 24. september 1912.

Søster Bergljot har nok ofte likt å improvisere, f.eks. sine taler, men når de store slag skulle stå, da var alt grundig forberedt. I 1912 var alt ferdig: lover, emblem, opprop til landets sykepleiersker, første num-

mer av «Sykepleien» m.m. Sykepleierskene var eldre når de begynte sin elevtid enn de er nå. De var modne unge kvinner, men en ung flokk var det allikevel som stod frem som Norsk Sykepleierskeforbunds første ledere og medlemmer – unge, begeistrede idealister.

Organisasjon og autorisasjon av sykepleiersker var spørsmål som i slutten av 19. og begynnelsen av 20. århundre opptok alle land som hadde utdannede sykepleiersker. Florence Nightingale hadde vært imot begge deler. Det første, mente hun, kunne bli et gjemmested for alle dem som selv ikke hadde mot til å stå frem og kjempe for noe, men som i kraft av sitt antall kunne influere på sykepleiens utvikling, både til godt og til vondt. Autorisasjon, eller som de sa i England, registrering, var hun imot fordi et registreringskort bare fortalte at vedkommende hadde tatt en eksamen, men ingenting om selve mennesket. Begge dele tvang seg frem, både på grunn av veksten i sykepleierskenes antall og på grunn av samfunnsforholdene i det hele tatt. Autorisasjon var nødvendig for å hindre at ikke-utdannede kvinner utga seg for sykepleiersker, og organisasjon for at sykepleierskene skulle få noen flere rettigheter i samfunnet enn å arbeide.

For å forstå litt av det pionérarbeid som nå lå foran den unge organisasjon og den unge leder med sine unge medarbeidere, er det nødvendig å se litt på sykepleieforholdene i landet. De var meget uensartet, både innenfor kommunene og innenfor de humanitære organisasjoner. Diakonissehuset hadde sitt eget mønster og stod for seg selv. Men ett trekk var likt alle steder: sykepleierskenes ufrihet og arbeidspresset. Det gjaldt både i sykehusene og i privatpleie. Fra sin utsiktspost så søster Bergljot at en stand vokste i størrelse, men var uten noen innflytelse både innad og utad. Sykepleie var i folks bevissthet et kall, og av en eller annen grunn ble dette forstått som umyndiggjørelse på alle felter. I internatet fikk de alt de behøvde, og derfor var arbeidslønn unødvendig. Det var forsåvidt riktig at internatene sørget for det daglige behov, og fritiden var så minimal at den ikke krevde mange penger eller skaffet problemer. Men sykepleierskene var, som borgere, satt utenfor samfunnets liv. De tilhørte sin arbeidsgiver, dvs. sykehuset eller den humanitære organisasjon hvor de var utdannet. Det var derfor slett ikke velsett av noen at sykepleierskene skulle høre til noe annet sted, dvs. i en selvstendig organisasjon. I sykehusene var de underlagt legene og i de humani-

tære organisasjoner var de underlagt styret. Dette var sammensatt av representanter fra forskjellige yrkesgrupper, og den sakkyndige i sykepleiesaker var alltid en lege. Søster Bergljot uttrykte det engang slik: «Sykepleierskene var under et forfærdelig legeåk!» Grunnen til dette forholdet var vel at det stort sett hersket usikkerhet med hensyn til hva sykepleie egentlig var, hvor meget sykepleierskene tålte å lære for ikke å bli farlige, og hvor meget de måtte kunne for å være nyttige. I det ene øyeblikk skulle en sykepleierske både forstå og kunne yte riktig assistanse i en hvilkensomhelst situasjon, i neste måtte hun ikke tro hun kunne noe i det hele tatt. Ved siden av denne tenkning er det heldigvis også eksempler på det motsatte, på et samarbeid mellom lege og sykepleierske som tåler en lyskaster også idag.

Under disse forhold var det Norsk Sykepleierskeforbund trådte ut i livet og begynte sitt virke. Utviklingen kan kanskje synes enkel når en leser om den, men det var en slitets tid, og det måtte en så uredd og pågående leder til for å holde dette nye verket i live. Å starte et landsomfattende arbeid uten penger, uten kontorlokaler, enn si personell, mens en selv var privatpleierske og ens medarbeidere dels i nattarbeid eller i stillinger som la beslag på hele dagen deres, krevde en tro på saken og en vilje til å gjennomføre den, som ikke kan annet enn imponere. En må også huske at forbindelsen mellom landsdelene var en helt annen enn hva den er idag. Det ble utført meget nattarbeid i de årene. Søster Bergljot selv har alltid vært nattarbeider. I nattens stillhet produserte hun skriv av alle slag, og medarbeiderne ble nødt til å gjøre det samme. På grunn av arbeidstiden måtte det bli sene aften- og nattmøter. Søster Bergljot hadde mange dyktige, interesserte medarbeidere. Hun drev både seg selv og dem, man fristes til å si nådeløst. Var menneskene laget av et annet stoff dengang enn de er idag? Nå er det mange tusen sykepleiere, men svært vanskelig å få ledere. Det viser seg ofte at en pionértid trekker frem latente evner og krefter, og de som sluttet opp om søster Bergljot, må ha vært i besittelse av stor bæreevne, av en begeistring og idealisme som fikk dem til å sette inn både tid, krefter og penger, som alt sammen var mangelvarer!

Norsk Sykepleierskeforbund vokste. Det ble sekretariat og etter hvert mer ordnede arbeidsforhold, men allikevel så beskjedne, at de idag synes både små og fattigslige. Det faller naturlig å spørre hvordan det var

mulig å kunne utrette så meget i løpet av så kort tid og under så trange forhold.

Det ble stiftet kretser utover i landet, og hvert år, på stiftelsesdagen, 24. september, holdtes generalforsamling i Kristiania. Men vel begynt ville ha vært halvt fullendt om arbeidet hadde stanset her. Norsk Sykepleierskeforbund ville nok kunne ha blitt en forening av medlemmer fra alle sykepleieskoler, men ingen organisasjon med myndighet utad, og det var det som var pionérens egentlige mål. Først måtte imidlertid sykepleierskene samles, lære hverandre å kjenne og lære å se fremover.

Søster Bergljot, som også var redaktør av «Sykepleien», bruker i 25-årsberetningen uttrykket «rense opp innen standen». Det er for øvrig mange interessante debattinnlegg i disse årene. Var sykepleierskene umyndiggjort på mange områder, var de iallfall uredde og stod frem da det var blitt et sted hvor de hadde rett til å uttale seg.

Ved å lese igjennom «Sykepleien»s tidlige årganger, sitter en igjen med bildet av et stort og omfattende program. Kort satt opp, ser det slik ut:

1) a. Sykepleierskenes utdannelse. Den måtte bli 3-årig og ville kreve autorisasjon.
   b. Sykepleierskenes videre utdannelse.
2) Sykepleierskenes «velferd»: Arbeidsforhold, boligforhold, helseforhold, lønnsforhold, pensjonsforhold.
3) Rett til sykepleieformidling — for å hindre at kvinner uten utdannelse skulle godtas som privatsykepleiersker.
4) Faglig opplysning.

Så fulgte det ene etter det annet. Sykehusbygg stod høyt på listen, men fremdeles kjemper sykepleierne for sin plass i plan- og byggekomitéer.

Ved Norsk Sykepleierforbunds 50 års jubileum ble det, såvel i Festskriftet som i «Sykepleien»s jubileumsnummer, fortalt både om utvikling og oppgaver. Et par av de større merkesaker vil få sin spesielle omtale også i dette skriftet.

Et av søster Bergljots «kjælebarn» var diettkjøkkenet i Universitetsgaten 12, åpnet i 1924. Det var et typisk utslag av hennes sosiale inter-

esse og vidsyn. Det fantes ingen restaurant i byen hvor pasienter kunne få diettmat, og det er ingen tvil om at Norsk Sykepleierskeforbunds diettkjøkken fylte et behov. Det var ansatt en sykepleierske som leder. Hun hadde ansvaret for matens tilberedning og underviste både gjester og sykepleiersker. Dessverre tillot ikke økonomien at restauranten kunne holdes gående, og i 1936 måtte den lukke.

Året etter at diettkjøkkenet var åpnet, startet «Norsk Sykepleierskeforbunds kursus for overordnede og undervisende sykepleiersker, samt sosialarbeidere» – nå Norges Høyere Sykepleieskole.

Søster Bergljot var som en dynamo. Idéene kom som perler på en snor, og hun kjørte på uten skånsel, hverken av seg selv eller av andre. Hun er ofte blitt sammenliknet med skipperen på en skute, og som sådan holdt hun roret i en fast hånd og blikket festet både på den nære og den fjerne horisont. Hun var en myndig skipper som ofte førte skuten så det fosset om baugen. Andre ganger kunne hun minne om en snefreser som feide alle hindringer til side. Hun var like uredd hvem det gjaldt – storting eller kommunestyrer, sykehusdirektører eller overleger osv. Men så var hun det også innad: «Ett krav utad – og 2 krav innad!» var et av hennes slagord, og gikk det ikke fort nok, fikk en merke hennes mishag.

Det skulle vise seg at mange av de saker som stod på programmet allerede i 1912, skulle ta mange år å få gjennomført. På ICNs kongress i Köln i 1912 var hovedemnet: «Sykepleierskenes overanstrengelse». Det var et internasjonalt brennende spørsmål. I 1933, altså 21 år senere, holdtes et stort møte i Norsk Sykepleierskeforbund, hvor også medisinaldirektøren, som helsedirektøren dengang kaltes, formannen i Den Norske Lægeforening, direktører, forstandere, overleger, leger og forvaltere m.fl. var innbudt. I «Morgenbladet» tirsdag 31. oktober 1933, er overskriften:

«Lang arbeidsdag,
lengere arbeidsnatt for sykepleierskene.
Fortvilelse blant privatpleiersker over dårlige kår.
Åtte timers dag et vanskelig spørsmål.»

Ennå var en altså ikke kommet lenger. Dette møtet i 1933 er blitt stående som et av de «store» møter, og det kom til å bety et vendepunkt.

Hovedsakene var sykepleieutdannelsen og sykepleierskenes «velferd», for igjen å bruke dette moderne uttrykk. Det var glimrende lagt opp med statistikk i kurver og tall og annet grafisk materiale. Det var innlegg av norske skoleledere, hvorav noen hadde vært i USA og kunne fortelle om forholdene der, og forstanderinne Inez Kåge fra Kgl. Akademiska sjukhuset i Uppsala, var innbudt som gjestetaler. Søster Bergljot hadde stått for opplegget, og i 3 dager var hun møtets utrettelige leder, ferdig til svar på spørsmål fra de mange deltakere, som jo representerte til dels svært forskjellige interesser, og ferdig til forsvar overfor alle angrep. Det ble satt igjennom at alle sykepleieskoler skulle være 3-årige med 3 måneders forskole. Sykepleiersker fra skoler som ikke fylte disse krav, ville ikke bli opptatt som medlemmer av Norsk Sykepleierskeforbund. Den annen viktige sak som ble vedtatt, var å reise krav om at sykepleierskene måtte komme inn under Arbeidervernlovens beskyttelse og derved få 8 timers arbeidsdag. (48 timers arbeidsuke). Dette var en gammel sak som hadde vært kalt «kortere arbeidstid», men først nå var den «moden» og det på grunn av sykepleierskenes helseforhold. Tuberkulosen hadde krevd så mange ofre at noe *måtte* gjøres.

Da «slaget» var avblåst og sykepleierskene stod der med seier i flere viktige spørsmål, var det fest på Bristol, og den gang *kunne* man feste. Trass i de minimale lønninger, var alle i festdrakt, dvs. fotside kjoler, og da søster Bergljot kom, dannet man, helt uvilkårlig, espalier og møtte henne med stormende applaus som takk for innsatsen.

Florence Nightingale hadde sagt at sykepleie var «å lære menneskene å leve rett», m.a.o. helsearbeid i videste forstand. Dette var ord etter søster Bergljots hjerte, og hun gjorde dem til sine egne. Sykepleien måtte ikke lukkes inne i sykehusene. Den måtte ut i samfunnet, til de friske, for å forebygge sykdom. Lenge før staten opprettet sin Helsesøsterskole, var «sosialt helsearbeid», som tidligere nevnt, et viktig ledd i undervisningen i Norsk Sykepleierskeforbunds egen skole.

Søster Bergljot sa også at sykepleien som yrkesgruppe ikke måtte isoleres. Personlig deltok hun i stiftelsen av en rekke foreninger: Folkehelseforeningen, som senere gikk inn i Norsk Badeforbund. I begge disse var hun styremedlem i mange år. Norsk Mentalhygienisk Forening var hun også med å stifte og satt i styret en årrekke. Den norske Sykehusforening har alltid vært et «kjært barn». Hun er stiftende medlem

og var formann i årene 1937—1946, fortsatt styremedlem til 1950 og medarbeider i foreningens tidsskrift til samme år. I «Vern og Velferd» var hun medlem av det første representantskap m.m.m. Hver gang et spørsmål som tangerte sykepleie og sosialt helsearbeid meldte seg, kunne en være nokså sikker på at Bergljot Larsson var på pletten.

Norsk Sykepleierskeforbund ble opptatt som medlem av Norske Kvinners Nasjonalråd i 1913, og den som her vel kom til å stå henne nærmest, var Betzy Kjelsberg, så forskjellige, og allikevel så like, begge så uredde og så rett på sak. De forstod hverandre. Sykepleierskene måtte ta del i politikken, var søster Bergljots mening, selv om hun selv ikke var partipolitiker, som hun sa. En del har da også gjort det, både i og utenfor Oslo, men det er allikevel ikke der de har gjort seg mest gjeldende. Arbeidets art og den ujevne arbeidstid har hindret det. På den annen side er mange store saker fra Norsk Sykepleierskeforbunds side blitt brakt helt frem til høyeste hold, til både kommunestyrer og storting. Det varte ikke lenge før søster Bergljot benyttet seg av de veiene.

Under ICNs kongress i Köln, hadde de nordiske representanter diskutert en nordisk sammenslutning. På grunn av verdenskrigen 1914—1918 måtte det videre arbeid utsettes, men da Sykepleierskenes Samarbeid i Norden (SSN) ble stiftet i 1920, var søster Bergljot en av stifterne og var visepresident i 25 år. I 1923 kunne hun ønske den første ordinære kongress velkommen i Kristiania, hvor 1 000 sykepleiersker deltok. Blant disse var også endel internasjonale representanter. Da så Norsk Sykepleierskeforbund ble opptatt som medlem av ICN i 1923, var det nasjonale, det nordiske, og det internasjonale samarbeid sluttet, for Norges vedkommende, bare 11 år etter den beskjedne starten i 1912. Den hadde vært beskjeden i det ytre, men dynamisk, nesten som en vulkan, i det indre.

Søster Bergljot tok nå aktivt del i møter og kongresser, var medlem av komitéer, av ICNs Grand Council (representantskap) i årene 1934—1946 — av Florence Nightingale International Foundation, hvor hun var visepresident — i den nasjonale Florence Nightingale komité, hvor hun først var visepresident (1934) og så president til 1950. Alt dette førte med seg et stort representasjonsprogram og mange reiser. Det falt i hennes lodd å besøke mange land. Hun fikk se og oppleve meget, og kom så hjem, ladet med nye inntrykk og idéer. Begeistret ville hun gjerne gjen-

nomføre både det ene og det annet, og forstod ikke alltid at de som gikk hjemme, var nokså forbeholdne og ikke møtte alt nytt med samme begeistring som den hun selv var fylt av.

Også innenfor vårt eget langstrakte land ble det mye reising, representasjon og besøk til kretsene. Disse besøk av formannen var imøtesett både med glede og forventning, men også med spenning og litt skjelven. Søster Bergljot kom ikke som den velvillige gjest som lukker øynene for eventuelle feil og mangler. Hun kom som både gjest og inspektør, ga tilkjenne sin misbilligelse uten omsvøp, men samtidig både inspirerte og oppmuntret hun. Hun la ikke fingrene imellom overfor stedets medisinske ledelse heller, men ikke desto mindre var besøkene en kjær opplevelse for alle. Et uvær renser som regel luften, og så skinner solen med fornyet kraft etterpå.

Pionérens vanskeligste tid er i virkeligheten når den egentlige pionértid er forbi. Mange hadde sluttet seg til rekkene, mange som ikke kjente til alt det som var gått forut. For den som har skapt noe ved egen innsats og slit, er det ikke lett å godta at andre er steget opp, ikke bare ved siden av en, men opp på ens skuldre. En ny generasjon var vokst opp, søster Bergljots «døtre» var blitt voksne og ville ha et ord med i laget, og blant hennes tidligere medarbeidere kunne også meningene være delte. Pionértiden skjuler så meget som blir store og påtrengende ting i hverdagen og får meningene til å brytes. Generalforsamlingene ble etterhvert meget livlige. Sykepleierskene var dyktige debattanter, og diskusjonene kunne konkurrere med den skarpeste stortingsdebatt. Om formannen kjente slagene, som kunne være hårde nok, vistes det iallfall aldri. «Sturte hun en dag eller to» gjorde hun det for seg selv. Hun «rystet sorgen av» og var snart i full fart rundt neste hjørne. Rødt lys har hun alltid vært fargeblind overfor! For øvrig var det slett ikke alltid søster Bergljot imot å møte opposisjon. Hun egget ofte til det ved å sette tingene på spissen. Da våknet iallfall medlemmene, og var det noe hun varr redd for, så var det sløvhet og likegyldighet. Hun visste at stillstand var tilbakegang, og sykepleien måtte ikke stå stille, hverken av hensyn til sykepleierskene selv eller av hensyn til det samfunn den skulle tjene. Hun kunne være skarp og nådeløs når det gjaldt, men hun eide også stor sjarm og humor og var både kamp- og festglad.

Søster Bergljot fungerte som Norsk Sykepleierskeforbunds formann

til 1936. Etter den tid var hun førstesekretær og fortsatte både som «Sykepleien»s redaktør og som forstanderinne for «Fortsettelsesskolen i sykepleie og sosialt helsearbeid», men så kom krigen i 1940, og okkupasjonsmaktens inngrep også i Norsk Sykepleierskeforbunds saker. Søster Bergljot måtte forlate Oslo. Hun tilbrakte disse årene på Oppdal, hvor hun, sålangt det var mulig, drev kursvirksomhet. Ved krigens slutt, da alt skulle bygges opp igjen, trådte hun pånytt i virksomhet, inntil hun trakk seg helt tilbake i 1947. Året etter, altså i 1948, ble «Lov om offentlig godkjenning av sykepleiere» endelig vedtatt, men dermed falt betegnelsen *sykepleierske* bort. Dette førte igjen til at Norsk Sykepleierskeforbund måtte skifte navn, noe søster Bergljot aldri har godtatt. For henne er navnet fremdeles Norsk Sykepleierskeforbund. Det er det som er hennes verk, det nye navnet later hun som om hun ikke kjenner. Hun nevner det iallfall ikke. Dette skyldes ikke en undervurdering av de mannlige sykepleiere. Vi hadde jo diakonene lenge før NSF. Nei, det er «kvinnepolitikeren» i søster Bergljot som fremdeles lever og er virksom. Norsk Sykepleierskeforbund ble stiftet *av* kvinner *for* kvinner. Det holder den gamle høvding fremdeles fast på.

Søster Bergljot har vært glad i sykepleien og har vært stolt av å være sykepleierske. Den kjærligheten og stoltheten har hun bevart helt opp i sin høye alder. Lenge etter at hun hadde trukket seg tilbake, deltok hun i landsmøter og kongresser, og fremdeles vil hun holdes à jour om det som skjer. Igjen kan vi nytte ord fra «Terje Vigen»: Når søster Bergljots øyne gnistrer, «da er det få som uten frykt kommer søster Bergljot nær».

Bergljot Larsson har ofte vært en omstridt person. Det ville for øvrig ha vært merkelig om hun ikke hadde vært det — en ener som hun har vært hele sitt liv. Går en i skogen og vasser i visne blad, er det ingen som reagerer, men når vinden rusker i det store treet som står alene på plenen, da viser hvert eneste vissent blad som faller. Den som står der, synlig for alle, er lett å angripe, lett å finne feil ved, men om mennesket Bergljot Larsson, som alle mennesker, har vært gjenstand for både begeistring og kritikk, har *pionéren* Bergljot Larsson aldri vært omstridt. Som sådan har hun da også stått som et rankt tre, som ikke lot seg felle. Øksehuggene har ikke manglet, men den seige stammen har holdt overfor dem alle. Søster Bergljot har ofte sagt at hun kjente seg

kalt til sitt pionérarbeid. Sykepleiens sak ble hennes livsoppgave, og den har hun vært tro mot. Men så har hun også fått se det vokse og gro omkring seg. Selv om flere av de store saker fra 1912 fremdeles diskuteres, så er bildet allikevel helt forandret. Det er vanskelig, ja umulig, med få ord å gi uttrykk for hva søster Bergljots pionérarbeid har betydd. Det er sannsynligvis riktigere å spørre hvor sykepleien og sykepleierne hadde stått i dag, hvis det ikke så tidlig var trådt frem en som uten å vakle, uten å se seg om, hverken til høyre eller til venstre, løftet merket og fikk andre til å fylkes under det. Både sykepleierne som stand og samfunnet som sådant, skylder henne takk og anerkjennelse for et stort livsverk. Hun har da også fått motta mange synlige bevis på anerkjennelse: H.M. Kong Håkon VII ga henne i 1919 sin fortjenstmedalje i gull og H.M. Kong Olav V utnevnte henne til ridder av 1. klasse av Den kongelige Norske Sanct Olavs orden ved Norsk Sykepleierforbunds 50 års jubileum i 1962. I 1949 ble hun av Det Internasjonale Røde Kors tildelt dettes høyeste utmerkelse, Florence Nightingale-medaljen. Hun er æresmedlem av ICN og av alle de nordiske sykepleieorganisasjoner, av Oslo Kommunale Sykepleieforening og av Norske Kvinners Nasjonalråd, som også har gitt henne sin æresnål. Ved Norsk Sykepleierforbunds 50 års jubileum ble det samlet inn en pengesum som skulle danne grunnfondet til et studiehjem for sykepleiere, og når dette en dag er reist, skal det bære navnet: «Bergljot Larssons Minne».

Pionéren Bergljot Larsson vil alltid bli stående som *Merkesmannen* i sykepleiens historie i Norge.

Idag ser hun bakover på alle de mange slitsomme, men også rike og interessante år hun har fått leve, og hennes kjæreste sang er blitt noen danske vers av Joh. Munck, bror av Danmarks store og fine leder, Charlotte Munck, oversatt til norsk av søster Bergljot:

Tusen dyre minner
mens livet sagte rinner.
Alt av nåde, gitt av Gud.
Alt det bitre, slettet ut.
Tusen dyre minner.

Takk til Gud for livet,
så rikt har Han det givet.
Takk for hver en kjærlig tukt.
Takk for hver en herlig frukt.
Takk til Gud for livet.

7 av NSF stiftende medlemmer som var tilstede under NSF's 50 års jubileumsfest. Fra venstre, sittende: Annie Andersen, Bergljot Larsson, Marie Sundby. Fra venstre, stående: Mimi Dietrichson, Anna Hembre, Wilhelmine Kalberg og Hulda Andersen.

Et historisk bilde:

Bergljot Larsson i midten i første rekke sammen med stiftende medlemmer av NSF og deltakerne i forbundets første generalforsamling i Kristiania i 1913.

«Notes on Nursing»

Vektige ord av Bergljot Larsson

I 1859 utga Florence Nightingale en liten bok som hun kalte

«Notes on Nursing»
What it is and what it is not.

I denne boken henvender hun seg til hjemmets kvinner for å lære dem hva de skal gjøre og hva de ikke skulle gjøre ved sykdom.

Det var jo enda ingen sykepleiersker å henvende seg til.

Søster Bergljot derimot, kunne henvende seg direkte til sine kolleger, og mange av hennes «Notes on Nursing» har fremdeles sin gyldighet. De gjelder organisasjonsarbeidet, faget, utdannelsen, sykepleierskene, elevene, forholdet mellom sykepleierske og pasient, kallet, og mange andre lignende spørsmål som jo diskuteres den dag idag.

Da hun likte best å improvisere, er dessverre det meste ikke nedtegnet. Men noe har det vært mulig å finne frem til:

OM SITT EGET OG ANDRES ARBEID HAR HUN SAGT:

Pionéren setter all sin evne, intelligens, kunnskaper og erfaring inn i sitt arbeid, og ser det maktpåliggende i sitt livsverk å tro på de bærende etiske verdier. Det var *sykepleierskene* som var pionérer, ikke bare de som arbeidet innenfor sykehusene, men også sykepleierskene innen det sosiale arbeid . . .

. . . «En alene lite greier» står det i vår emblemsang. Hva skulle jeg — som har den ære å være Norsk Sykepleierskeforbunds stifter — ha klart uten kameratene som fra første stund stillet seg hånd i hånd med meg i arbeidet for vår rettferdige sak? Vårt yrke står idag høyt, og utviklingen

har Norsk Sykepleierskeforbund — sykepleierskene selv — hovedæren av . . .

. . . Det har vært en eventyrlig utvikling innen sykepleien og det har vært eventyrlig og stort å være redskap . . .

. . . Jeg stilte urimelig store krav til mine elever og medarbeidere, men vi var ett med hverandre i felles interesser. For *meg* var det aldri spørsmål om hvilken vei jeg skulle gå. Når jeg syntes jeg kom til kort på mange måter, gjaldt det bare ikke å bli det amerikanerne kaller: «overwhelmed» . . .

. . . Når kravene er der og oppgavene melder seg, så dukker det frem evner en ikke ante en hadde. Det var nok mange tunge tak, men jeg har alltid vært optimist. Det er ikke nødvendig å ta vanskene med de store bakkene på forskudd, men vente til en kommer frem til bakken, og så ta den på høygear . . .

. . . Jeg deler æren med min stand og min organisasjon. Stort har Gud latt oss sykepleiersker å favne. Jeg har erfart i livet at lykken består i å tjene. En del av oss tjenere får heder, men de mange tjenere får ingen, de bare arbeider opp til hverdagens krav. Derfor har jeg lyst til å si: Ære være de mange! . . .

. . . Sannheten er den, at den som får et stort virkeområde og tjeneste, helt naturlig som et alminnelig menneske blir liten, men samtidig gis det en så mange sjanser til utfoldelse av gitte evner og egenskaper, og opplevelser av kamp, seier og nederlag, at det blir stort å være menneske med misjon i livet . . .

OM ORGANISASJONEN:

. . . Det er av stor betydning at vi i denne brytningstid under vår kamp mot overlevede og antikverte meninger om sykepleien og hvordan en sådan pleie skal utøves til hell for land og folk — kan støtte oss til vår sterke organisasjon, hvor hvert enkelt medlem oppfyller de fordrin-

ger som vår tid stiller til en sykepleierskes utdannelse og arbeide. Når det gjelder spørsmål på sykepleiens område, kan *ingen* lenger komme forbi Norsk Sykepleierskeforbund . . .

. . . Søstrene forstår nu godt at samhold er det eneste som fører frem til oppfyllelsen av våre krav på grundig utdannelse og bedre livsvilkår . . .

. . . Selv om Norsk Sykepleierskeforbund idag er en blomstrende institusjon, vil den ikke vedbli å være det og kunne ta de store oppgaver opp, om vi ikke allesammen er med om å bære byrdene . . .

. . . Søstrene bør erindre at de passive medlemmer betyr en moralsk og økonomisk støtte for organisasjonen, og således bidrar til å lette arbeidet for fremme av Norsk Sykepleierskeforbunds formål: forbedring av sykepleierskenes utdannelse og livsvilkår, kort sagt alt hva der bidrar til å høyne standen . . .

. . . Vår organisasjon er nu så sterk at den med hell kan opptre når det gjelder fremme eller løsning av de oppgaver som nødvendiggjorde stiftelsen av Norsk Sykepleierskeforbund. Disse oppgaver vil — riktig løst — skape trygghet hos de syke og deres pårørende, og samtidig som forbundet stiller større fordringer til sykepleiersken, betrygger vi hennes stilling . . .

. . . Vi skal strebe mot høye mål, mot fagdyktighet til gode for menneskene, oppdra oss selv og forbedre vår karakter. Sum: Bli gode og nyttige mennesker . . .

. . . Samhold er sporen. Slappes man av, skal man av sine egne strammes opp og drives videre . . .

. . . Vi ser stort på vårt arbeid og vi vil — da det er et av de viktigste og nødvendigste fag i verden, at det skal få den plass det er berettiget til ifølge vår oppgave og natur . . .

. . . Tanken har en tvillingbror, fantasien, sammen utgjør de et av vårt indre livs største krefter, og må derfor reguleres inn i godt samarbeid, byggende på egne og andres erfaringer . . .

. . . Vi har hatt vår styrke i at våre mål har vært etisk forsvarlige og at kravene var sterke, ikke bare utad, men også innad til oss selv. Innad dyktiggjørelse, bedre utdannelse og ytelse, utad samfunnets godkjennelse av vårt arbeid som selvstendig yrke, bedring av lønns- og arbeidsvilkår, utvidet faglig utdannelse og reformering av sykepleieskolene. En ferdig sosial plassering som mål . . .

. . . Det har vært en strevsom marsj fremad. Vi har måttet regne med mentale bøyger såvel innen selve standen som i samfunnet, men fremgangen har vært sikker og veien klart oppstukket. Takket være samhold og intelligent samarbeid står vi nå på et platå som gir utsyn og viser videre arbeidsmuligheter . . .

. . . Vårt yrke står idag høyt, og utviklingen har Norsk Sykepleierskeforbund — sykepleierskene selv — hovedæren av. Vi har nådd sunne forhold og sykepleierskene har ikke lenger grunn til å synes synd på seg selv og betrakte seg som misbrukt . . .

. . . Solen, som vårt emblem viser, har brutt gjennom skyene. Mitt håp er at det vil være en glad og frimodig flokk med positiv vilje til å stille seg i det godes og vårt fornemme yrkes tjeneste, som vil føre vår sak fremad under idealets inspirerende fane . . .

. . . Må sykepleierskene, som representerer Norsk Sykepleierskeforbund, se sitt ansvar og sine oppgaver i arbeid og samfunn . . .

. . . Desto livligere foreningssamarbeidet er, desto mer utvikles medlemmene ved å bli tatt med i arbeidet, både innad og utad. De nasjonale organisasjoner har også hatt en tendens til å isolere seg, men det går ikke lenger, hvis de skal fylle sin misjon: Å være det lydhøre redskap i sykepleiens og samfunnets tjeneste . . .

. . . Tross alle tilbakeslag, tross kamp og motstand, har vi fått bevis for at det som er etisk og estetisk forsvarlig, alltid vinner seier til slutt . . .

. . . Jeg ønsker at vi alle må stå sammen om å høyne vår stand og hjelpe til, så vi kan nå alle de mål vi har satt oss. Det kan bli vanskeligheter,

men de er til for å overvinnes, og alt vil sikkert gå godt når alle tar et tak med . . .

. . . Gud give vårt arbeide og vår sak må fremmes gjennom den enkelte og de mange . . .

OM UTDANNELSEN:

. . . Sykepleieutdannelsen er et fag i kamp for livet uavladelig.

. . . På sykepleiens område lønner det seg ikke å isolere seg, men ta lærdom og stimulans av hverandre . . .

. . . Selv om vi innser nødvendigheten av spesialisering, er det i den grunnleggende utdannelse den faste bunn skal bygges, spiren få grobunn og evner og anlegg bli oppdaget, da omplantningen fra skole til arbeidsfelt kan bli dirigert både av eleven selv og av skolens ansvarlige. *Enighet er det vel nu om at vi trenger kvinner med den beste forutdannelse som elever — den kan ikke bli for god: Treårsskolen er fastsatt som minimum.*

. . . Det er en av mitt livs store opplevelser at fortsettelsesskolen ble åpnet i 1925 og at jeg har fått lede den. Det er mange kurser som har vært holdt, og «Lampebæreren» er spredt utover hele Norges land. Skolens merke, den lysende lampe, er symbolet på nødvendigheten av å holde sin lampe fylt med olje, og den store søkning til skolen viser at sykepleierskene ser sitt ansvar og er villig til å ofre krefter, tid og penger for å kunne møte fordringer innen vårt yrkes forskjellige virkefelter. Det lover godt for fremtiden og gir meg personlig en trygg glede og tillit til sykepleierstandens videre innsats . . .

. . . Jeg tror ikke det er noe som er så utviklende for et menneske som å undervise . . .

TIL ELEVENE:

. . . Hvis den unge piken ikke forstår at lykken ligger i å tjene, da tror jeg hun er uønsket i våre rekker . . .

. . . Den lærdom og viden som en sykepleieelev tar med seg ut i livet, skal ikke bare holdes vedlike – den skal utbygges og fordypes . . .

. . . Den unge elev må innprentes at utholdenhet og dens frende, tålmodigheten, er dyder som hun må bringe med seg – helst fullt ferdige til bruk, når hun vil utdanne seg til sykepleierske, fordi hun får med syke, ja kanskje vanskelige pasienter å gjøre. Er hun våken og oppmerksom, oppdager hun snart at det nok er den syke som er i digelen, som blir hennes læremester og beste stimulans til å være utholdende i arbeidet. Ikke på grunn av overvinnelsene som følger med behandlingen av den såkalte vanskelige syke, men fordi hun erfarer hva livets skole er. Hun får hos den syke som oftest se en utholdenhet overfor fysiske og psykiske prøvelser som skaper forundring, beundring og takknemlighet . . .

. . . Vi eldre må passe på at vi ikke skygger for de unge. Blomstene må det ikke skygges for. Det er utrolig mange blomster – godt menneskemateriale – i den unge generasjon. Men *de* må begynne med barneskoene også. Det er igrunnen litt vemodig det at hver eneste menneskesjel må begynne på nytt . . .

TIL SØSTRENE:

. . . Det er viktig at en sykepleierske går til sitt arbeid med det rette sinn. Hun skal forstå å omgås pasientene, lære å samarbeide med andre, forstå og hjelpe andre. Hun skal vise nestekjærlighet, tålmodighet og hjelpsomhet . . .

. . . Vi er bygningsfolk, vi søstre, og oppgaver venter på å bli tatt opp, gamle og nye, listen er lang, både på det indre og det ytre bygningsverks område. Fordringen til den enkelte er derfor: Sett hele din personlighets kraft inn som din part og din andel i verket. Intet mindre duger. Gud gi oss alle evner, tro og mot til å møte hver dag og hvert krav med ærlig vilje, godhet og ansvar . . .

. . . Det er store krav som stilles til en sykepleierske idag. Det er bra hvis hun har et godt håndlag og også hjertet på rette sted, men det kreves også evnen til å skjelne mellom vesentlige og uvesentlige ting . . .

. . . En sykepleierske må innrette arbeidet etter mer moderne prinsipper. Det er både fristende og det letteste å følge gamle tradisjoner, men ikke tilfredsstillende i det lange løp. Nettopp det å være *lydhør* er en god og betydningsfull egenskap for en sykepleierske . . .

. . . Det er om å gjøre å være i harmoni med seg selv, da blir arbeidet best utført. En må huske at det er en verden utenfor sykeværelsets og sykehusets porter, og at sykepleiersken etter evne søker å utvide sin horisont ved reiser, lesning og andre kulturelle interesser . . .

. . . Ingen akkordforhandlinger er gyldige når det gjelder kravene til oss selv, vår selvoppdragelse, vår utdannelse, vår dyktighet, tone og ånd på våre arbeidssteder. Såvel det sunne som det syke kaller på vår omsorg, og vi spiller en stor rolle i samfunnslivet . . .

. . . Utholdelsesevnen er underlagt vidunderlige lover, evnen vokser i forhold til kravene. Denne sannhet er så treffende uttrykt i bibelen: «Som dine dage er, skal din styrke være» . . .

. . . Det gjelder å erindre at vi alle, enten vi vil det eller ei, er tatt i utviklingens tjeneste og arbeider med som gode eller slette faktorer . . .

. . . Innser vi betydningen av at vi gjennom vår egen person og vårt eget liv har anledning til på den mest effektive måte å lære fra oss? Mitt håp er at vi alle skal ta opp som en hjertesak å bli verdige «sunnhetsapostler», som Florence Nightingale kalte oss. Det er en krevende tittel. Ennu er vi ikke verdige til å bære den. Men vi skal arbeide oss fremad, og da dette er i det godes tjeneste, vil det lykkes for oss, men kun gjennom ærlig samarbeid og klart skuende forståelse av hverandres andel, hverandres vanskeligheter og hverandres svakheter såvelsom styrke . . .

. . . Det beste middel mot dømmesyke er å lete etter analoger hos seg selv . . .

. . . Det er vår misjon i livet å se på hverandre med tillit . . .

. . . La oss se på de vanskeligheter, sorger, smerter, glede og seire som møter oss på vår vei, som materiale til slipingen av diamanten. Alle mennesker har hver enkelt sitt å streve med . . .

. . . Vi søstre må være på vakt overfor oss selv, hvis vi ikke bare skal bli prangende utropere, men virkelige arbeidere, fine arbeidere, som tar kampen opp med varme, energi og livgivende passe dosis av selvkritikk . . .

. . . Man blir jo aldri ferdiglaget som sykepleierske, synsvinkelen utvides alltid og kravene økes. Sneverheten har naturlig ingen grobunn og intelligensen må stadig holdes våken . . .

. . . Kjære søstre, la oss være tro mot vårt kall og vise lojalitet overfor fellesskapet, troskap i enhver avtale, disiplin og respekt innen det nødvendige samhold og i samarbeid mellom alle krefter som arbeider i det godes tjeneste. Alt dette bestemmer standens effektivitet i sin alminnelighet . . .

. . . Vi må innrømme at vi meget lite tåler å sette det sterke ransakende lys på oss selv for å få vårt indre jeg gjennomlyst og belyst gjennom de etiske og estetiske linser . . .

. . . Den nåværende og kommende generasjon av sykepleiersker her hjemme og ute i verden, ønsker jeg må bli glade, dyktige og frimodige tjenere, signet som bærere av vårt kall og yrkes evige verdier . . .

OM SYKEPLEIERSKENES FORHOLD TIL PASIENTEN:

. . . En sykepleierske må alltid huske både at det er *mennesker* hun behandler, og at også hun selv bare er et *menneske* . . .

. . . La oss minne hverandre om at kun den som også kan komme i sjelelig kontakt med pasienten, kan gjøre seg håp om å bli regnet for en god hjelper. Den syke føler enhver disharmoni. Det gjelder å være på vakt overfor seg selv. En hjelper hvis indre er uharmonisk og usympatisk innstilt, vil som sådan virke nedbrytende og ikke stimulerende på pasienten . . .

. . . Vi sykepleiersker skal erindre at sykdom i de fleste tilfelle ikke gjør mennesket mindreverdig. Et friskt menneske kan aldri fullt og helt forstå en syk . . .

. . . Pasienten ønsker et intelligent samarbeid . . .

. . . Den skole som gjennomgås ved sykdom og lidelse, gir de lidende forøket verdighet og avtvinger respekt — takket være at mennesket aldri får mer enn det kan bære, og takket være menneskets tillempningsevne bæres sykdom i alminnelighet godt. Lidelsens skole må gjennomgås for at dens resultater skal kunne bedømmes rettferdig. Klassifiseres kan lidelsen aldri, da styrkegraden kun kan måles av den syke selv og aldri av en annen, hverken av sykepleiersken, legen eller pårørende . . .

. . . Vi har også en stor og mentalhygienisk misjon ved å påvirke samtaler og tankeflukter som legges opp, f.eks. på fellesstuene, hvor livsslitte, frynsete, bitre eller forkomne sinn kan komme til å lede tonen eller bli til pine. Nødvendigheten av sykepleierskens nærvær mest mulig utenom morgen og aften eller ekstrastell — kan trenges å bli tatt under overveielse . . .

. . . Det er brutalt å stikke et sykt menneskes vilje i sin lomme — fordi dette derved mister sitt selvforsvar . . .

OM KALL OG KALLSFØLELSEN:

. . . Som utpregede kallsarbeidere ligger vår innstillings mottagelighet og yteevne i skarpere belysning enn de fleste andre fagarbeidere. Dette er i seg selv en stor stimulans . . .

. . . Det er et utpreget kallsarbeid vi har, et arbeid som setter i sving de edleste instinkter og alle evner . . .

. . . Vi har i årenes løp strevet for å komme til livs misbruk, misforståelse og usunne forhold når det gjelder utnyttelse av kallsfølelsen, vrangbilder som ingen må forse seg på. Sikkert er det at fra tidernes morgen har den som yter i menneskekjærlighetens tjeneste vært diktert av kallsfølelsen og gjennom den fått krefter, evner og stimulans til å fylle sin oppgave i livet, stor eller liten . . .

. . . Jeg har uendelig respekt for mennesket både som skaper og som tjener. Det er derfor jeg mener at vi ikke kan leve uten kall — kallet og kjærligheten til en sak og oppgave — og tjenestesinn uten sentimentalitet . . .

. . . Uten kall blir man et goldt menneske . . .

Bergljot Larsson har ved flere anledninger fremholdt at hun hadde en tverrpolitisk holdning — men det forhindrer ikke at hun likevel har uttalt seg om politikken i forbindelse med sykepleierskenes arbeid:

Hun likte å referere en uttalelse av vår store dikter Bjørnstjerne Bjørnson:

«Det vi hittil har savnet i det politiske liv — det er kjærligheten. Kjærlighetsevnen er sterkest utviklet hos kvinnene, derfor må man ta kvinnene med om dere vil bygge opp et samfunn, grunnlagt på rett og rettferdighet.»

SELV HAR BERGLJOT LARSSON UTTALT:

. . . Influeres ikke vårt arbeid av den måte hvorpå følgende saker løses: Bolignøden og boligsak, landets og byenes verne- og forsorgsarbeid for syke, defekte, gamle, barn, ugifte mødre og spebarn og forkomne, enke-, invalide- og alderdomsforsikring, barnefødslenes stigning eller synkning, dødelighet m.v. — og alle spørsmål som kommer inn under

folkehelsearbeidet? Vi må interessere oss for de sanitære forhold overalt, i skole, hjem og anstalter, badesak, idrettssak, parkvesen, bedre kroppskultur, folkets ernæring, moral- og vernearbeidet, alkoholsaken, bygging av og ledelsen av sykehus, anstalter o.l., økonomien, skattepolitikken m.m. Jeg kunne regne opp i det uendelige og øyeblikkelig finne kontakten mellom disse spørsmål og sykepleierskenes interesseområde . . .

. . . Jeg har stor tro på den innsats sykepleierskene vil gjøre i det offentlige velferdsarbeide, enten i det store eller i det lille. Det blir kanskje ikke så mange store politikere vi kan telle, iallfall ikke så lenge verden regjeres av partipolitikken. Av mange grunner faller det vanskelig for en sykepleierske å innordne seg under et partis pisk, men mange verdifulle småpolitikere som vil se sin oppgave i å ta plass i den offentlige forvaltnings forskjellige avdelinger, vil utgå fra oss, det er jeg overbevist om . . .

TAKK!

. . . Det mitt sinn er fylt av når jeg tenker på hva livet har brukt meg til, er undring og ydmyghet og takknemlighet for alt jeg har fått . . .

. . . Jeg takker Gud for livet og for arbeidet, for slitet og for gleden, for motgang og for fest, for evner og for virkefelter, for slekt, venner og kamerater — for livets store, enkle mål er å *tjene og elske hverandre.*

v/ Jeto

Rektor Marit Nyrud:

Bergljot Larssons innsats for sykepleieutdanningen

Bergljot Larssons hovedverk — å samle norske sykepleiere til en målbevisst innsats som *stand*, hennes ledelse av Norsk Sykepleierforbund inn i en for standen og samfunnet meget fruktbar utvikling, har lenge vært en historisk kjensgjerning. Det som spontant gir gjenklang i ens sinn når en studerer Norsk Sykepleierforbunds kamp for selvstendighet og en pedagogisk forsvarlig utdanning, er denne tanke: For en lykke for oss at Bergljot Larsson valgte sykepleien som yrke.

Bergljot Larssons identitet som leder ble snart synlig. Initiativrik, kunnskapssøkende og forutseende reiste hun i 1909 til Skottland. Under oppholdet ved City Hospital og ved Royal Infirmary, Edinburgh, fikk hennes store interesse for sykepleieutdanning og sykehus-administrasjon viktige impulser. Dette miljø grunnfestet hennes syn på sykepleierens lederansvar og standens rett til å skape sin egen fremtid.

Men var tiden moden for de revolusjonerende idéer som Bergljot Larsson kjempet for? Aldri blir samtiden «den rette tid» for de mange. Det er eneren som setter seg de store mål, som evner å samle de mest begavede og modige personligheter om seg, og som gjennom dette fellesskap makter å påvirke samfunnet, slik at idéene får grobunn. Bergljot Larssons «moderne» idéer når det gjaldt organisasjon av profesjonell sykepleie, fikk sterk støtte av flere kolleger både innen landet og på nordisk plan, og møtene i ICNs regi må ha vært en mektig inspirasjon, men samtiden gjenspeiler også tregheten og usikkerheten blant norske sykepleiere. Pionéren Bergljot Larsson må ha virket som en stormvind som rusket så kraftig i de bestående forhold at ikke få sykepleiere ble redde for hennes krav og stod tilbakeholdne og reserverte i de første kampens år.

I dag kan vi bare takke for stormværet som banet vei for nytenkning og nyskapning innen sykepleien. Vi kan forstå den kamp pionérene i Norsk Sykepleierskeforbund måtte igjennom. Også i dag opplever vi angrep på Norsk Sykepleierforbunds internasjonalt anerkjente kriterier for profesjonell utdanning og en fullverdig sykepleieservice. Dengang som nå gjelder det standens selvstendighet og bestemmelsesrett med hensyn til utdanning og ansvarsområde.

Da Norsk Sykepleierforbund ble stiftet 24. september 1912 av 44 sykepleiere, var det bare to skoler i Norge som hadde gjennomført 3-årig utdannelse, sykepleieskolene ved Bergen og Oslo kommunale sykehus. De øvrige 12 skoler gav ett til to-årig utdannelse og var knyttet til meget små sykehus. Den teoretiske utdannelse var til dels meget tilfeldig, og elevplassene ble opprettet først og fremst med sikte på å skaffe sykehusene og landdistriktene tilstrekkelig og billig arbeidskraft. Allerede i 1912 begynte Norsk Sykepleierforbund sanering av de uensartede og ofte uforsvarlige arbeidsforhold som sykehusene bød elevene i utdanningstiden. Forbundets arbeid for autorisasjon av sykepleiere — bygget på en systematisk 3-årig utdannelse — ble en kamp som i tiden fra 1915 og i 30 år fremover nådde stormfulle høyder. Vi finner Bergljot Larsson i kampens sentrum, viljefast og utholdende som få. Norsk Sykepleierforbund begynte med henvendelser direkte til sykepleieskolens ledelse. Norsk Sykepleierforbunds generalforsamling 24.—27. september 1915 sendte følgende resolusjon til skoler som ikke holdt mål:

«Minimumsfordring for utdannelse i sykepleie må være tre-årig. Denne må gives ved skoler som har tilstrekkelig utdannelsesmateriale og vel planlagt undervisning, såvel teoretisk som praktisk.»[1]

Minimumskravet — at sykehus som tilbød utdanning, skulle ha minst 100 senger og et variert belegg — synes oss i dag meget små, men etter denne tids forhold virket kravet som en meget sterk utfordring til sykehuseierne. Det vekket irritasjon og uvilje.

Sykehuseierne og de organisasjoner som utdannet sykepleiere mente

[1] «Norsk Sykepleierforbunds Beretning fra sept. 1914—sept. 1915,» *Sykepleien* 1915, nr. 10 side 103.

nok at Norsk Sykepleierforbund blandet seg inn i forhold som ikke tilkom andre enn ledelsen for institusjonene. At Norsk Sykepleierforbund forlangte supplerende utdanning for de sykepleiere som hadde en ensidig og svak sykepleiebakgrunn *før* de ble opptatt som medlemmer, var et forhold som for mange måtte føles som en meget hård dom.

Interessant er det å studere avispolemikken fra 1915, hvor Bergljot Larsson angripes fordi Norsk Sykepleierforbund har protestert mot opprettelsen av en ny skole med ett og et halvt års utdanning for «sykepleiersker til landdistriktene». Den oppfatning at sykepleiere i landdistriktene ikke behøvde den samme utdanning som sykepleiere i sykehus, var fast forankret hos et stort flertall i samfunnet. Følgende uttalelse viser innstillingen hos en representant for legestanden:

«Når interesserte menn personlig setter seg inn i spørsmålet og dessuten tilkaller legekyndig hjelp, synes alle rimelige fordringer å være tilfredsstillet.»[2]

Bergljot Larsson har følgende kommentarer til pressedebatten:

«Vi sykepleiersker må kjempe mot et system som vi vet er forkastelig, da systemet ført ut i livet, vil gå ut over vårt arbeide og nedsette vår stands anseelse og evne.

Hva er det for en underlig idé at en sykepleierske på landet ikke skal behøve en grundig utdannelse? Landsbygden stiller da fordringer til sine leger og jordmødres kvalifikasjoner. Hvorfor ikke også til sykepleiersken? Der er ingen forskjell. Sykepleien er også et arbeid og et fag som ikke kan utøves uten kunnskaper.»[3]

Til tross for motstanden fikk Norsk Sykepleierforbund stor innflytelse på utviklingen av sykepleieskolenes kvalitet, selv om det tok lang tid å få kravene gjennomført. Allerede i 1918 fremsatte Norsk Sykepleierforbund: «Forslag til reglement for en treårig sykepleierskeutdannelse.»

Forslaget var utarbeidet av Andrea Arntzen, husmor og senere forstanderinne ved Oslo kommunale sykehus, og formannen i Norsk

[2] Bergljot Larsson, *Sykepleien*, 1915, nr. 12 side 134.
[3] Bergljot Larsson, Sykepleien, 1915, nr. 12 side 142.

Sykepleierforbund, Bergljot Larsson. I dette forslag (revidert i 1928) finner vi retningslinjer for utdanning som var utprøvet bl.a. i USA og England. Det forhold at flere norske sykepleiere hadde fått et nytt syn på sykepleieutdanning gjennom studiereiser, både i USA og Europa, var av avgjørende betydning for sykepleiernes oppslutning om de retningslinjer Forbundet la fram. De norske sykepleieres deltakelse i nordiske og internasjonale kongresser, hvor utdanningsproblemene ble grundig diskutert, ble likeledes en sterk stimulans i kampen for en mer systematisk utdannelse og bedre arbeidsforhold for standen.

Autorisasjon av sykepleiere var en merkesak for Norsk Sykepleierforbund helt fra 1912. I 1937 uttaler Bergljot Larsson:

«. . . at denne sak skulle føre med seg 25 års slit og kamp hadde ingen av de stiftende medlemmer tenkt seg. Forslaget til autorisasjon nyttet det ikke å komme med i 1912, da nivået for utdannelse og livsvilkår først måtte heves i alle retninger. Den Norske Lægeforening *nedsatte i 1915 en komité, bestående av representanter for sykepleieinstitusjoner, skoler og organisasjoner. Komitéens flertall foreslo to klasser av sykepleiersker, 1½ år for godkjente distriktssykepleiersker og 3 år for autoriserte sykepleiersker. Mindretallet (Andrea Arntzen og Bergljot Larsson) fremhevet og foreslo* én *klasse — autoriserte sykepleiersker.»*[4]

Forslag om autorisasjon (flertallsinnstillingen) ble forelagt Stortinget både i 1915 og i 1923. Norsk Sykepleierforbunds intense kamp for å hindre at autorisasjon ble gitt for to kategorier sykepleiere, lyktes. *En sammensveiset sykepleierstand og forståelsesfulle representanter fra den norske legestand støttet saken ved underskrifter til Stortinget. Dagspressen gjenlød av kampen, for og imot Forbundets syn. Henvendelsen til Stortinget er et interessant historisk dokument:*

«Til Stortinget

I anledning av at det foreligger til behandling for det norske Storting en kongelig proposisjon nr. 9 om utferdigelse av en lov om utdannelse av sykepleiersker, tillater vi oss i ærbødighet å gjøre Stortinget oppmerksom på sykepleierskestandens stilling overfor autorisasjonsspørsmålet.

[4] «Norsk Sykepleierforbund 1912—1937» *Sykepleien*, 1937, nr. 9 side 128.

Det er oss bekjent at Stortinget har fått en resolusjon fra «Nasjonalforeningen mot Tuberkulosen»s landsmøte i 1922, som anbefaler to klasser av godkjente sykepleiersker. Helt siden autorisasjonssaken ble bragt på bane, har de utdannede sykepleiersker fremholdt nødvendigheten av en tilstrekkelig og vel ordnet utdannelse i minst 3 år, og påpekt faren ved å skape en klasse av sykepleiersker, til hvem der blir stillet ringere krav.

Stridsspørsmålet gjelder distriktssykepleiersken og hennes utdannelse. Sykepleiersken selv er klar over at nettopp på landet hvor legen kun med lange mellomrum tilser den syke, trenges et særlig godt grunnlag og erfaring, da ansvaret for pleien her helt hviler på sykepleiersken. Det er derfor av den største betydning at hun gjennom sin utdannelse får utviklet sine evner såvel praktisk som intellektuelt under kyndig ledelse. Distriktssykepleierskenes oppgave i det forebyggende og hygienisk oppdragende samfunnsarbeide må der også legges stor vekt på. Uten et sikkert og godt grunnlag vil hun ikke besitte den rette autoritet.

I Sverige har distriktssykepleiersken, etter at registrasjonen ble innført, ifølge særbestemmelse måttet ta et helt års tilleggskurs etter de bestemte 2 års utdannelse. Med glede kan vi fortelle at den svenske medisinalstyrelse finner av praktiske grunner etter 2 års erfaring, å måtte foreslå den regulære utdannelse satt til 3 år for alle godkjente sykepleiersker.

Ved den internasjonale tuberkulosekongress i Bruxelles i 1922 ble sykepleierskens store oppgave i kampen mot tuberkulosen og i folkehelsens tjeneste, fremhevet. Det ble sterkt understreket at hun måtte ha en grundig utdannelse for å kunne bli den effektive hjelper, og det ble uttalt at «intet vil bli vunnet ved å kaste inn i arbeidet en del delvis utdannede kvinner under navn av tuberkulosesøstre.»

Sykepleiernøden i Norge som alltid har vært fremholdt som den viktigste grunn for å ha to klasser sykepleiersker, er nå på det nærmeste avhjulpet. De 18 3-årige sykepleierskoler som tilsammen utdanner 4—500 sykepleiersker årlig, vil under de nåværende forhold dekke behovet.

Kravet om minst 3 års utdannelse er internasjonalt, og vi tillater oss å gjøre Stortinget bekjent med at det første nordiske felles møte for sykepleiersker i København september 1920, hvori deltok 1000 syke-

pleiersker fra Danmark, Finland, Sverige og Norge, vedtok enstemmig: tre års utdannelse som minimums-fordring.

Det internasjonale sykepleieråd forsamlet i København 1922 har vedtatt følgende resolusjoner. Delegerte fra de tilsluttede nasjonale råd i De Forenede Stater, Amerika, Storbritannien og Irland, Belgien, Syd-Afrika, Italien, Holland, Danmark, Norge, Finland og India, var til stede og samtykket.

Resolusjon I:

Vi beslutter at vår anerkjente standard for utdannede profesjonelle kvindelige sykepleiersker skal være: Anerkjennelse etter et minimum av tre års fortsatt utdannelse i anerkjente kvalifiserte utdannelsesskoler.

Vi anbefaler:

a) *at utdannelsesskolen ledes av en utdannet sykepleierske, en profesjonell forstanderinne,*
b) *og at hun skal verne og opprettholde standardutdannelsesplanen, der skal gjennomføres under ledelse av en profesjonell sykepleierske som er særlig kvalifisert dertil.*

Resolusjon II:

Vi beslutter at oppnåelse av statsregistrering og anerkjennelse, inntrengende pålegges de nasjonale råd i de land hvor dette ikke allerede er innført i overensstemmelse med den standard der er fastslått i resolusjon I.

Norsk Sykepleierskeforbunds store landsmøter hvor flere hundre sykepleiersker fra det hele land er samlet, har alltid uttalt seg enstemmig for tre års læretid ved skoler med tilstrekkelig utdannelsesmateriale.

Vi ber inntrengende det ærede Storting om at sykepleierskenes berettigede krav og gjennom personlig vundne standpunkter, må bli lagt til grunn for behandlingen av denne sak som gjelder våre livsinteresser.»[5]

[5] «Norsk Sykepleierforbunds beretning 1923», *Sykepleien* 1923, nr. 10–11, side 84–85.

Henvendelsen til Stortinget er undertegnet *13. februar 1923* av et enstemmig Hovedstyre og Norsk Sykepleierforbunds Utdanningskomité.

Autorisasjonssaken ble utsatt, men Norsk Sykepleierforbunds utrettelige arbeid for en systematisk utdanning viser resultater. I årsberetningen for de første 25 år understreker formannen Bergljot Larsson fremgangen:

I 1937 hadde 23 skoler oppnådd godkjenning av Norsk Sykepleierforbund. I 1912 omfattet den teoretiske undervisning ca. 50 timer gjennomsnittlig, 25 år etter var det skoler som kunne tilby elevene ca. 500 timer og «forskole» var innført ved flere skoler.

Men ennå manglet meget på det vi i dag forstår ved benevnelsen et systematisk utdanningsprogram. Elevene var fremdeles først og fremst arbeidshjelp. En frittstående utdanningsinstitusjon ble sykepleieskolene ikke før gjennomføringen av *Lov av 8. januar 1960 om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere*. Men grunnlaget for en slik utvikling var lagt gjennom de kjempeløft som ble tatt av Norsk Sykepleierforbund i de første 30 år.

Et bevis for at samfunnets syn på sykepleierutdanningen etter hvert endres, ser vi i «Innstilling om sykepleierskenes utdannelse og arbeidsforhold» fremlagt i 1933 av Norsk Kirurgisk Forenings årsmøte. Vi finner her retningslinjer som støtter Norsk Sykepleierforbunds krav.

Innstillingen viser til at det fremdeles utdannes sykepleiersker som ikke fyller de minimumskrav som bør stilles, statsautorisasjon bør innføres for å bedre forholdene, en utdannelsestid på 3 år må kreves, forskole er av stor betydning og bør innføres ved alle skoler, allsidig praksis er påkrevet (medisinsk kir. avdeling, barneavdeling, fødeavdeling m.v.). Innstillingen påpeker likeledes at de forskjellige spesialiteter krever supplerende utdannelse. Videre pekes på at den store sykelighet blant sykepleiere og elever bør opptas til undersøkelse.

Bergljot Larsson uttaler om denne innstilling:

«Vi sykepleiersker må glede oss over disse forslag som viser at legestanden nå begynner å forstå berettigelsen av det arbeide sykepleierskestanden har utført for å høyne standen og bedre vilkårene for den. Sammenlignet med Lægeforeningens forslag av 1918, som ville innføre

to slags sykepleiersker, representerer dette et stort fremskritt. Det som nu må gjøres er at der utarbeides et nytt forslag til lov om autorisasjon, at der nedsettes et undervisningsråd — hvor sykepleierskene er i flertall — til å ordne med sykepleierskeutdannelsen, og at der ansettes en inspektrise. Endelig må vi håpe at der kan komme istand et godt samarbeide mellom Lægeforeningen og Norsk Sykepleierskeforbund om disse viktige spørsmål av vital interesse for begge stender, såvel som den felles arbeidsmark.»[6]

Krigsårene 1940—1945 var en stor påkjenning for Norsk Sykepleierforbund. Organisasjonens ledelse bøyet seg selvsagt ikke for okkupasjonsmaktens krav og alle var klar over at en krise nærmet seg. Den kom også i juni 1941 og fra juli 1942 er Forbundet i hendene på okkupasjonsmaktens representanter.

Bergljot Larsson fikk i denne tid mange synlige bevis for sykepleiestandens omsorg og dype lojalitet. Da Norsk Sykepleierforbund opptok virksomheten den 9. mai 1945 lå enorme problemer og ventet på sin løsning. Det er ikke vanskelig for oss å forstå hvilken vilje og energi som måtte til fra ledelsens side for å legge forholdene til rette for den nye tid. En av de første saker som krevet utrettelig arbeid var utdanningsproblemene, autorisasjonssaken var atter høyst aktuell.

Sykepleielov-komitéen (oppnevnt ved Sosialdepartementet 10. januar 1939) hadde i januar 1946 gjenopptatt sitt arbeid. Komitéen fremla sin innstilling med *utkast til Lov om sykepleieutdanning* og diverse forslag til utdanning innen sykepleiespesialiteter: plan for spesialutdannelse i laboratorietjeneste, radiologi (røntgen)-tjeneste, sinnsykepleie og plan for utdannelse av ledende og undervisende sykepleiere.

Både «utkast til lov om sykepleieutdannelse» og de øvrige forslag er ytterst enkle og bærer et sterkt preg av hastverksarbeid. Forslaget er også i høy grad preget av manglende orientering om den utvikling som internasjonalt hadde funnet sted på sykepleieutdannelsens område. Utkastet fastsetter ikke sykepleieutdanningens lengde, muligheten for en *forkortelse av utdanningstiden* var dermed gitt, et forhold som selvsagt ble møtt med sterk motstand og aktivitet fra sykepleiestandens side. Bergljot Larsson uttaler ved denne anledning:

[6] «Innstilling om sykepleierskenes utdannelse og arbeidsforhold», *Sykepleien*, 1934, nr. 10, side 135.

«Hvor står vi sykepleiersker i denne sak? — Der hvor vi sto i 1918.

— — —

Sykepleienøden kommer en ikke til livs ved å senke nivået og kravene til fagutdannelsen, f.eks. ved en 2-års skole, og spesialisering i det 3dje år.

— — —

Det er vitale interesser som står på spill — dyktiggjørelsen til vårt krevende arbeid, våre pasienters velferd og vår samfunnsplikt og rett.

Vi har frontstillinger i det forebyggende helsearbeid, i den medisinske vitenskapstjeneste og innen menneskekjærlighetens ubegrensede område.

Vi kjenner kravene og sykepleiestanden har ydet et bevisst arbeid for å ruste seg til oppgavene. Takket være dette har landet nå 25 skoler som er godkjent av Norsk Sykepleierskeforbund.

De norske sykepleiersker har ofret og ofrer fremdeles meget for sitt arbeids utvikling og vi kan hevde oss som stand. Vi har nå et godt omdømme, men det er fare for at vi vil miste vår plass i solen og Norge bli plassert blant de få stater (backward Countries) som ikke har en autorisert sykepleiestand. En sviende skam for landet og den stand det går ut over.

Kampen må tas opp.

Det foreslåes at planer skal utarbeides for en 2-års generell utdannelse og så spesialisering. Vi sykepleiersker sier at for tiden må det være tre år og så spesialisering. Det er stadig nye krav som melder seg og må tilgodesees, så det kunne være meget som taler for å forlenge tiden istedenfor å forkorte den.»[7]

Bergljot Larsson uttaler her de syn som Norsk Sykepleierforbund hadde kjempet for siden 1912. Hun vet at hun har ca. 5 000 sykepleiere bak seg. (Forbundets medlemstall desember 1946 var 4 719.)

Da *Lov av 10. desember 1948 om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere* ble vedtatt, var den en lov som ikke kan sies å gi sykepleieutdanningen et adekvat fundament for et pedagogisk program, men den ble et skritt fremover. Lang levedyktighet hadde den ikke. Alle-

[7] Bergljot Larsson, «Statsautorisasjon», *Sykepleien*, 1947, nr. 4, side 148.

rede 12 år etter blir sykepleieutdanningen bedret gjennom *Lov av 8. januar 1960 om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere.*

Norsk Sykepleierforbunds utholdende arbeid gjennom mange år for sykepleiernes grunnutdanning danner grunnlaget for fremgangen.

Helt fra 1912 hadde Norsk Sykepleierforbund en annen meget sentral sak på sitt program, videreutdanning av ledere og lærere innen sykepleiestanden. Sykepleiernes behov for utdanning på de forskjellige spesialfelt var likeledes i fokus for pionérenes interesse. Sterke impulser til dette arbeid fikk de ledere som tok videregående studier i andre land og tanken om formell kursvirksomhet ble stadig tatt opp på Forbundets landsmøter. Behovet for utdanning ble tidlig søkt imøtekommet ved studieuker i forbindelse med landsmøtene, og da Norsk Sykepleierforbund iverksatte «Kursus for overordnede og undervisende sykepleiersker, samt sosialarbeidere» fra 1. oktober—12. desember 1925, ble fundamentet lagt for en formell utdanning i sykepleiens lederskap. Innkjøp av Universitetsgaten 12 i 1923 muliggjorde en fast kursvirksomhet. Det første kurs hadde «17 faste elever og 50 hospiterende». Kursplanen var utarbeidet av Utdanningskomitéen og kursvirksomheten overvåket av denne. Kursvirksomheten ble senere utvidet med utdanning i laboratoriearbeid og diett-matlagning. Mønsteret for kursplanen ble hentet dels fra USA, dels fra Bedford College, England, sier Bergljot Larsson i en redegjørelse for den første plan. Søkningen til kurset vokste og planen ble utvidet og reorganisert i årene fremover. Det er bemerkelsesverdig at Norsk Sykepleierforbund maktet å angasjere vel kvalifiserte spesialister til forelesningene, til tross for de begrensede økonomiske ressurser. Ledende sykepleiere gav undervisning uten honorar. I 1939 var utdanningstiden utvidet til 8 måneder og «Kurset» hadde tidligere fått nytt navn: *Norsk Sykepleierskeforbunds fortsettelsesskole i sykepleie og sosialt arbeid.* Årsberetningen for skoleåret 1946/47 tilkjennegir at skolens program markeres ved 3 linjer: I.Administrasjon av sykehus og sykepleieskoler, II. Undervisning og administrasjon av sykepleieskoler og III. Sosialt helsearbeid. Det var dette år 63 elever ved skolen. Bergljot Larsson stod for ledelsen av Forbundets utdanningsoppgaver som forstanderinne i 23 år, fra 1925 til

1947. Tidligere elever har berettet om hvilken opplevelse det var å få sitt syn på sykepleiens lederskap og ansvar fornyet og utdypet under Bergljot Larssons ledelse. Mange av disse sykepleiere plasserte seg i ledende stillinger og tok på seg oppgaver som pionérer på forskjellige arbeidsfelt, og ble Forbundets faste støtte i vanskelige tider.

Å ha ansvar for utdanning av fremtidens ledere og lærere er en stor oppgave. Var Norsk Sykepleierforbunds ledelse klar over at den som planlegger og former utdanningen — også former fremtiden? Sikkert har det sterke utdanningsbehov hos medlemmene gitt den inspirasjon som var grunnleggende for å ta opp kursvirksomhet og utdanning. Vi ser med den største beundring at Norsk Sykepleierforbund maktet å gjenoppta skolearbeidet etter krigen, allerede i oktober 1946, ved siden av krevende reorganisasjonsoppgaver og autorisasjonssaken og med en meget usikker økonomi. I 1947 tar Bergljot Larsson avskjed med skolen. Hun sier i sin hilsen:

«Det er en av mitt livs store opplevelser at denne skole ble åpnet i 1925 og at jeg har fått lede den. — — — Den store søkning til skolen viser at sykepleierskene ser sitt ansvar og er villige til å ofre krefter, tid og penger for å kunne møte tidens fordringer innen vårt yrkes forskjellige virkefelt. Det lover godt for fremtiden, og gir meg personlig en trygg glede og tillit til sykepleiestandens videre innsats.»[8]

Bergljot Larssons virke i sykepleien ble mangesidig: organisasjonsarbeid, utdanning, foredragsvirksomhet, ikke bare i Norge, men også i nordisk og internasjonal regi, hvor hun representerte standen på en verdig og fin måte. Gjennom en utstrakt reise- og foredragsvirksomhet har Bergljot Larsson gjort sykepleiens kjerneverdier kjent og respektert langt utenfor standens rekker. Hennes hjerte har alltid banket sterkt for sykepleiens fremgang og vekst mot høyverdige mål.

[8] Bergljot Larsson, «Stor Takk», *Sykepleien*, 1947, nr. 12, side 310.

Advokat Gunnvor Rørstad:

Sykepleielovgivning

Med en sykepleielov forstår man vanligvis en lov som først og fremst tar sikte på å gi offentlig godkjenning eller autorisasjon som sykepleier til personer som fyller de fastsatte krav til faglige kvalifikasjoner. En slik lov bidrar til å sikre samfunnet sykepleie på et tilfredsstillende nivå, medvirker til en oppvurdering av yrket, og letter forståelsen av hvilke kvalifikasjoner den enkelte yrkesutøver representerer.

I dag er sykepleiens område også i vårt land regulert ved lov. Den første sykepleielov ble vedtatt i 1948, og den er senere avløst ved sykepleieloven av 1960. For øvrig har man enkelte lover som gjelder innenfor spesielle sektorer av sykepleiens område, samt bestemmelser som gjelder sykepleiere i forskjellige andre lover.

Til alle tider har det vært behov for pleie av syke mennesker. Sykepleiernes forutsetninger for å utøve sin virksomhet har variert gjennom seklene. Fra midten av det forrige århundre har kravet til sykepleiernes faglige kvalifikasjoner vært stadig stigende. Omkring århundreskiftet så de første sykepleielover dagens lys.

Samfunnsmessig sett er det av den største betydning at de forskjellige yrkesgrupper har en solid faglig bakgrunn. For yrkesutøverne er nødvendige kunnskaper, innsikt og erfaring på eget fagområde selve forutsetningen for en tilfredsstillende innsats. Sykepleien danner her ingen unntagelse.

I Norge som i andre land har behovet for sykepleiere først og fremst vært behovet for kyndige sykepleiere. I 1855 tok således Rikshospitalets direksjon initiativet til utdannelse av hospitalets oversykepleierske eller overgangkoner ved utenlandske diakonissehus på statens bekostning. Bakgrunnen for dette tiltak var legers beretninger fra utenlandske hospitaler der anvendelse av sykepleiere med faglig opplæring syntes å ha ført til særdeles gode resultater.

Landets første sykepleieskole, Diakonisseanstalten i Christiania, ble opprettet i 1868. Da Norsk Sykepleierskeforbund ble stiftet i 1912, hadde landet flere sykepleieskoler, men bare et par av skolene var 3-årige. Statsautorisasjon av sykepleiersker hadde selvfølgelig stått på Sykepleierskeforbundets program fra første stund. Man fant det imidlertid ikke hensiktsmessig å fremme saken før sykepleieutdannelsen i landet i sin alminnelighet lå på et tilfredsstillende nivå. Erfaringsmessig hadde det nemlig vist seg at fremme av lovgivning på et for tidlig tidspunkt kunne virke hemmende, og man måtte ta sikte på å få en lov som virket fremmende på utviklingen innen sykepleiens område. Norsk Sykepleierskeforbund fulgte derfor planmessig den linje på alle måter å fremme sykepleieutdannelsen med sikte på fremtidig statsautorisasjon. Målet var at samtlige sykepleieskoler skulle bli 3-årige, og at det som faglig grunnlag for autorisasjon ble krevet gjennomgått utdannelse ved 3-årig godkjent grunnskole i sykepleie.

Ved Norsk Sykepleierskeforbunds landsmøter, med deltakelse av flere hundre sykepleiersker fra alle landets kanter, var man gått inn for en 3-årig utdannelse ved anerkjent sykepleieskole.

Sykepleierskers Samarbeide i Norden vedtok på sitt første møte i København i 1920 enstemmig å gå inn for en 3-årig utdannelse som minimum for kvalifiserte sykepleiersker. I møtet deltok omkring tusen sykepleiersker fra Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Det Internasjonale Sykepleieråd vedtok på møte i København i 1922 enstemmig en resolusjon som gikk ut på at anerkjent standard for kvalifiserte sykepleiersker som minimum skulle være 3-årig utdannelse ved godkjent sykepleieskole. Sykepleierådet vedtok videre enstemmig en resolusjon med henstilling til de nasjonale sykepleieorganisasjoner å utvirke statsautorisasjon i de land hvor dette ikke allerede var gjennomført. I møtet deltok delegerte fra De Forenede Stater, Storbritannien og Irland, Belgia, Syd-Afrika, Italia, Holland, Danmark, Norge Finland og India.

I 1915 nedsatte Den Norske Lægeforening en komité med sikte på å utrede spørsmålet om utdannelse av sykepleiere. I 1919 ble komitéens innstilling, som omfattet utkast til lov om utdannelse av sykepleiere, av Lægeforeningen oversendt Regjeringen med henstilling om å foranledige fremmet nærmere bestemmelser om sykepleiernes utdannelse. I samsvar

med lovforslaget skulle utarbeidelse av undervisningsplaner m.v. tillegges et undervisningsråd. Det oppstod adskillig strid om utdannelsens varighet, og om det skulle gis adgang til utdannelse av mer enn én gruppe sykepleiere. Gjennom Lægeforeningen innkom henstilling fra flere sykepleiersker og leger om utsettelse av saken, og at man tok sikte på utbedring av de eksisterende skoler, og opprettelse av nye.

I 1918 ble det fra Norsk Sykepleierskeforbund innsendt til Regjeringen henstilling om å utsette saken inntil det var blitt en mer alminnelig forståelse når det gjaldt arbeids- og utdannelsesforhold innen sykepleien. Sykepleierskeforbundet anmodet om å bli representert i en eventuell departemental komité, og om at det ble tatt hensyn til organisasjonens bestemte krav om en ensartet og grundig 3-årig utdannelse for alle sykepleiere.

Fra Norske Kvinners Nasjonalråds styre innkom inntrengende henstilling om å imøtekomme Sykepleierskeforbundets krav om en 3-årig utdannelse.

Departementet utarbeidet imidlertid et lovutkast, vesentlig bygget på komitéens forslag, som ble fremlagt for Stortinget ved kgl. res. av 27. januar 1922. På grunn av knapp tid ble proposisjonen ikke behandlet av Stortinget i 1922.

I 1924 ble saken tatt opp igjen i Stortinget av Næringskomitéen, som avgav innstilling. Det var dissens når det gjaldt læretidens lengde, og om adgangen til å utdanne mer enn én gruppe sykepleiersker. Mindretallet fant at behandlingen av saken burde utstå på grunn av de sakkyndiges strid om undervisningsplanene. I samsvar hermed vedtok Odelstinget at proposisjonen ikke skulle tas under behandling. Av debatten fremgikk at mange mente at utdannelsestidens lengde burde fastsettes i selve loven.

Etterhvert ble kravet om flere og bedre utdannede sykepleiere sterkere. Dette skyldes først og fremst den store utvikling på medisinens område. Man var klar over at hvis de norske medisinske institusjoner skulle bevare sitt høye faglige nivå og føre utviklingen videre, var en av betingelsene at sykepleierne gjennomgikk en utdannelse som sikret en høy faglig standard. Sykepleierskenes arbeidsområde var også blitt utvidet, blant annet til å omfatte forebyggende helsearbeide.

Norsk Sykepleierskeforbund fortsatte utrettelig i arbeidet med å bedre

sykepleiernes utdannelse, og for å beskytte yrket ved statsautorisasjon. Som medlemmer ble bare opptatt personer som hadde en av forbundet godkjent utdannelse. Gjentatte ganger ble det rettet henvendelser til myndighetene med forestillinger om nødvendigheten av lovbestemmelser om en ensartet 3-årig utdannelse og offentlig godkjenning for alle sykepleiere.

Til støtte for Norsk Sykepleierskeforbunds krav om autorisasjon rettet Norske Kvinneorganisasjoners Samarbeidsnemnd en inntrengende henstilling til Regjeringen om ved lov å fastsette sykepleiernes utdannelse til en ensartet 3-årig grunnutdannelse med høve til spesialisering bygget på denne grunnutdannelse. Det ble pekt på at en ved lov autorisert, ensartet utdannelse for alle sykepleiersker vil ikke bare bety en sikring for sykepleien i vårt land, den vil først og fremst gi pasientene den beskyttelse de har krav på.

I 1939 nedsatte Sosialdepartementet en komité med den oppgave å utrede viktige spørsmål i forbindelse med sykepleie, og å fremme forslag til sykepleielov. Komitéens arbeid ble avbrutt av den annen verdenskrig i 1940. Arbeidet ble imidlertid tatt opp igjen etter fredsslutningen i 1945. Allerede i begynnelsen av 1946 fremla komitéen for departementet innstilling med forslag til sykepleielov.

Komitéens forslag til sykepleielov inneholdt blant annet forslag om at alle institusjoner som utdanner sykepleiere skal være autorisert av Kongen. Lovutkastet hadde forslag om oppnevning av et sykepleieråd, ansettelse av sykepleieinspektør, og bestemmelser om nektelse og tilbakekalling av autorisasjon både når det gjelder lærcanstalter og sykepleiere.

I forslaget til nærmere forskrifter for sykepleieskoler var inntatt bestemmelser om at grunnskoler i sykepleie skal være 3-årige, ledes av et styre og ha kvalifiserte lærerkrefter.

Etter komitéens forslag skulle offentlig godkjenning i alminnelig sykepleie bare kunne gis til den som har fullført utdannelse ved godkjent grunnskole, og offentlig godkjenning i spesialpleie bare gis til dem som har fullført utdannelse ved godkjent spesialskole. Komitéens utkast gikk for øvrig ut på at bare den som har fullført godkjent utdannelse i alminnelig sykepleie kan ta videre utdannelse i sykepleie og få offentlig godkjenning i spesialpleie.

Helsedirektøren fant at det ville være hensiktsmessig om man i

forbindelse med fremme av sykepleieloven nyttet høvet til å tilrettelegge en felles enhetsutdannelse som grunnlag for all videre utdannelse innen sykepleieyrket og for jordmødre. Det ble pekt på at et felles grunnlag bør tilveiebringes, og være en betingelse for å kunne ta videre utdannelse i sykepleie. Felles grunnutdannelse muliggjør en bedre utnyttelse av denne gruppe helsepersonell ved overflyttinger og kombinasjoner, hvilket ikke er av minst betydning for vårt land.

Etter helsedirektørens mening ville en felles enhetsutdannelse lette samarbeidet mellom de forskjellige grupper, medføre en rasjonalisering av sykepleieutdannelsen, og sikre et jevnt høyt nivå i alle grener av sykepleien.

For å drøfte spørsmålet om tilrettelegging av felles enhetsutdannelse innen sykepleien, sammenkalte helsedirektøren et møte med representanter for en rekke institusjoner og organisasjoner. Prinsippet om en felles enhetsutdannelse innen sykepleien vant tilslutning. Når det gjaldt lengden av læretiden henholdsvis ved grunnskole og videregående skole, gjorde forskjellige oppfatninger seg gjeldende. Norsk Sykepleierskeforbund holdt meget bestemt på kravet om en 3-årig utdannelse i alminnelig sykepleie som grunnlag for all videre utdannelse i sykepleie. Representantene for sykepleierne under den psykiatriske sektor og for jordmødrene hadde blant annet betenkeligheter med lengden av den samlede læretid.

Et mindre utvalg ble nedsatt for å arbeide med saken. Forslaget fra utvalgets flertall gikk ut på at de som ønsker å spesialisere seg henholdsvis for sinnssykepleie og for jordmorvirksomhet, skulle gis høve til å påbegynne spesialutdannelsen etter 2 år og 4 mnd. i alminnelig sykepleie under forutsetnnig av at spesialutdannelsen foregår i direkte tilslutning til sykepleieutdannelsen. Ingen kan gis autorisasjon med mindre enn 3 års samlet utdannelsestid.

Ved tilråding av 19. mars 1948 fremla Sosialdepartementet utkast til proposisjon til Stortinget om lov om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere. Denne ble godkjent ved kongelig resolusjon samme dag.

I sin innstilling av 29. oktober 1948 til Odelstinget bemerket helsekomitéen blant annet at det ville være en vesentlig fordel om det allerede ved lovens vedtakelse var oppnådd enighet mellom alle interesserte

om regler for utdannelsen og vilkår for offentlig godkjenning som etter lovutkastet skal fastsettes av Kongen.

Komitéen bemerket videre at det ville være en fordel om prinsippet om felles enhetsutdannelse for samtlige innen sykepleien, sinnssykepleien og jordmoryrket kunne bli lagt til grunn ved gjennomføringen av loven.

I samsvar med disse synspunkter fant helsekomitéen at det burde søkes oppnådd enighet på grunnlag av flertallsinnstillingen fra det nedsatte særlige utvalg.

Alle grupper som loven omfattet gav tanken sin tilslutning. Sosialministeren og Helsedirektoratet sluttet seg også til planen om enhetsutdannelse.

På dette grunnlag fant helsekomitéen å kunne fremme loven om utdannelse og offentlig godkjennelse av sykepleiere. Loven ville etter dette omfatte alle innen sykepleien, sinnssykepleien og jordmoryrket med en felles plan for utdannelsen.

Ved utdannelse i sykepleie ville alle gå inn i grunnskolen. De som ønsker å utdanne seg i sinnssykepleie eller for jordmoryrket, kan etter 2 år og 4 mndr. gå over i 1-årige spesialskoler. Etter 8 mndr. i spesialskolen kan de ta eksamen ved grunnskolen, og søke offentlig godkjenning i alminnelig sykepleie. Etter ytterligere 4 mndr. kan de ta eksamen ved spesialskolen. Ingen kan få offentlig godkjenning i alminnelig sykepleie uten en 3-årig læretid.

Lov om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere ble vedtatt av Odelsting og Lagting, og sanksjonert av Kongen den 10. desember 1948. Den trådte i kraft den 6. mai 1949 ved en kongelig resolusjon av samme dag.

I henhold til sykepleieloven av 1948 ble det ved kongelig resolusjon av 23. juni 1950 fastsatt vilkår for offentlig godkjente grunnskoler i sykepleie. Videre ble vilkår for jordmorskoler fastsatt av Sosialdepartementet den 28. november 1951 og vilkår for spesialskoler i psykiatrisk sykepleie den 23. juni 1952.

I medhold av sykepleieloven er det i 1952 gitt offentlig godkjenning til grunnskoler i sykepleie. Det er videre i 1954 opprettet spesialskoler i psykiatrisk sykepleie.

I medhold av sykepleieloven er det i 1949 opprettet register over sykepleiere, og offentlig godkjenning av sykepleiere i alminnelig syke-

pleie ble iverksatt i 1952. Sykepleiere som var i virksomhet ved lovens ikrafttreden, ble gitt offentlig godkjenning som sykepleiere under forutsetning av at de fylte de krav til faglige kvalifikasjoner som Norsk Sykepleierskeforbund tidligere hadde stilt som vilkår for medlemskap.

Medlemmer og varamenn i Statens Sykepleieråd ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 6. mai 1949, samme dag som sykepleieloven trådte i kraft. Samtidig ble regler for rådets virksomhet fastsatt.

I forbindelse med gjennomføring av sykepleieloven ble det opprettet en stilling som sykepleieinspektør i Helsedirektoratet. Stillingen ble besatt i juni 1949.

Sykepleieloven av 1948 tok først og fremst sikte på å regulere utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere. Loven hadde imidlertid ingen bestemmelse om finansiering av sykepleieskolenes drift.

Sykepleieskoler drevet av frivillige organisasjoner har på nærmere bestemte vilkår hatt statstilskudd til driften siden 1920. Fra 1954 ble statstilskudd også gitt til sykepleieskoler som drives av fylker med mer enn én kommune.

Utviklingen medførte at sykepleieskolene etter hvert arbeidet under vanskelige økonomiske kår. Fra skolenes side ble det blant annet rettet henvendelse til departementet om større statstilskudd.

Forutsetningen for at etterkrigstidens rivende utvikling innen helsevesenet ikke skulle hemmes, var nødvendig tilgang på kvalifisert personell, herunder sykepleiere. Ved iverksettelse av sykepleieloven var det gitt offentlig godkjenning til 27 grunnskoler i sykepleie med en samlet kapasitet på ca. 1020 utdannelsesplasser. Samtlige skoler som tidligere var godkjent av Norsk Sykepleierskeforbund ble offentlig godkjent. Senere var det gitt offentlig godkjenning til 2 nye skoler. Kapasiteten ved landets 29 grunnskoler i sykepleie var dermed i 1959 økt til ca. 1230 utdannelsesplasser. Tilgangen til sykepleieskolene var imidlertid ikke tilfredsstillende. I tidsrommet 1954—1957 var det således årlig ca. 200 ubesatte plasser, og i 1958 ca. 100. Mens avgangen under læretiden lå forholdsvis lavt, lå avgangen etter endt utdannelse meget høyt.

Sosialdepartementet foreslo at det burde fremmes nødvendige lovbestemmelser med sikte på å sikre sykepleieskolenes økonomiske drift, og også til å øke antall utdannelsesplasser om dette skulle vise seg nødvendig.

Da departementet fant det ønskelig også å foreta visse andre endringer i sykepleieloven av 1948, fant man det mest hensiktsmessig å utferdige en ny sykepleielov til avløsning av den tidligere lov.

Ved ekspedisjon av 2. april 1958 sendte Sosialdepartementet et foreløpig utkast til lov om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere til interesserte institusjoner og organisasjoner til uttalelse.

På grunnlag av det foreliggende materiale utarbeidet departementet et nytt utkast til sykepleielov. Lovutkastet hadde bestemmelse angående pålegg om drift av grunnskoler i sykepleie. Videre forslag om at staten refunderer utgifter til undervisning og undervisningsmateriell. Det var inntatt en ny bestemmelse om sykepleiernes taushetsplikt. Den tidligere bestemmelse om sykepleierådets mandat var bortfalt. For øvrig var lovutkastet, med mindre redaksjonelle og systematiske endringer, i det vesentlige i samsvar med sykepleieloven av 1948.

Ved tilråding av 28. mai 1959 fremla Sosialdepartementet utkast til proposisjon til Stortinget om lov om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere. Departementets tilråding ble godkjent ved kongelig resolusjon av samme dag.

Sosialkomitéen har i sin innstilling til Odelstinget av 13. november 1959 sluttet seg til det prinsipp lovforslaget bygger på at godkjente grunnskoler i sykepleie får refusjon av staten for sine utgifter til undervisning, og at refusjonen foretas etter normer som gir skolene forholdsvis lik refusjon. Etter komitéens mening bør for øvrig samtlige grunnskoler i sykepleie komme med i ordningen.

Under de gitte forhold hadde sosialkomitéen ingen betenkeligheter i forbindelse med prinsippet om at Kongen kan pålegge fylkes- og bykommuner som eier eller deltar i drift av sykehus, å opprette, drive eller delta i drift av grunnskoler i sykepleie.

Sosialkomitéen pekte på det forhold at så mange forlater sykepleieyrket etter endt utdannelse. En side ved problemet som komitéen fant vesentlig, var elevtidens betydning i denne forbindelse. Som et ledd i arbeidet med å bedre rekrutteringen til sykepleieyrket, og dermed avhjelpe mangelen på sykepleiere, måtte det være en oppgave å få læretiden til å virke slik at elevene etter endt utdannelse ikke er blitt trett av yrket, men tvert imot er interessert i å fortsette. Etter sosialkomitéens mening kan det medvirkes til å bedre forholdene under elevtiden ved å

En stor og representativ forsamling: Deltakere i NSF's Landsmøte i Trondheim 26. juni 1959: I første rekke fra venstre sees bl.a.: Biskop Fjellbu (nr. 2), Maria Madsen (nr. 5), Bergljot Larsson (nr. 6), Aagot Lindstrøm (nr. 7), Sigridur Thorvaldsson, Island (nr. 8), Gerda Höjer (nr. 9), Gunnvor Rørstad (nr. 13).

gjøre skolene til selvstendige institusjoner i forhold til sykehusene. På denne måte vil man få større sikkerhet for at elevenes turnustjeneste ved sykehusene blir satt opp etter pedagogiske hensyn, og at arbeidskraftsituasjonen ved vedkommende sykehus ikke kommer for mye inn i bildet. Komitéen tok derfor opp forslag om dette.

I samråd med departementet ble det tatt inn en ny bestemmelse i lovutkastet med angivelse av hvem som kan drive sykepleieskoler, bestemmelse angående skolens styre og styrer.

Sosialkomitéen inntok det standpunkt at det bare bør være sykehus av noe større omfang som bør tilpliktes å motta elever til praktisk opplæring. Videre inntok komitéen det standpunkt at det bør være sykehusets eier og ikke sykehuset som skal yte et årlig driftstilskudd til skolen.

Sosialkomitéen pekte for øvrig på at loven og de forutsetninger den bygger på, i forhold til de gjeldende bestemmelser, betyr en vesentlig forbedring for det formål den skal tjene.

Lov om utdannelse og offentlig godkjenning av sykepleiere ble i samsvar med sosialkomitéens forslag vedtatt av Odelsting og Lagting. Den ble sanksjonert av Kongen 8. januar 1960, og trådte i kraft 1. juli 1960 ved en kongelig resolusjon av samme dag. Samtidig ble det besluttet at de vilkår som var fastsatt i henhold til sykepleieloven av 1948 fortsatt skulle gjelde inntil nye vilkår i henhold til sykepleieloven av 1960 ble fastsatt. Nye vilkår for grunnskoler i sykepleie er fastsatt av Sosialdepartementet den 5. juni 1962 og for spesialskoler i psykiatrisk sykepleie den 1. april 1963.

På den ene side er selvfølgelig sykepleieloven utformet under hensyntagen til de forhold den er blitt til under. På den annen side vil sykepleieloven igjen påvirke utviklingen på det område den forutsettes å regulere. Sykepleieloven av 1948 knesatte således prinsippet om enhetsutdannelse innen sykepleien. Dette har fått avgjørende betydning for de bestemmelser som er truffet i henhold til loven, og for den utvikling som har funnet sted. Sykepleieloven av 1960 knesatte prinsippet om sykepleieskolene som selvstendige læreinstitusjoner. Dette vil utvilsomt få avgjørende betydning for den videre utvikling på området.

Sykepleieloven gjelder alle sykepleiere. Den regulerer viktige spørsmål i forbindelse med utdannelse, registrering, autorisasjon m.v. Det

er derfor rimelig at sykepleieloven inntar en sentral plass når det gjelder lovgivning på sykepleiens område.

Innen sykepleiens område har man for øvrig lover som først og fremst får betydning for bestemte grupper av sykepleiere.

Arbeidet med å fremme en tilfredsstillende helsesøsterordning pågikk gjennom mange år. Sykepleielovkomitéen av 1946 behandlet blant annet spørsmålet om helsesøstervirksomheten, og fremla plan for spesialutdannelse av helsesøstre og retningslinjer for helsesøsterordningen.

Lov om helsesøstertjeneste av 28. juni 1957 trådte i kraft 1. juli 1958. Dermed er helsesøstervirksomheten også her i landet blitt regulert ved lov i likhet med hva som er tilfelle i andre land.

Lov om jordmødre av 19. desember 1898 har bestemmelser om hvem som kan drive næring som jordmødre her i riket. Den har videre bestemmelser om jordmorvirksomheten i sin alminnelighet, om inndeling av landet i jordmordistrikter og om ansettelse av offentlige jordmødre i distriktene.

Andre lover som har bestemmelser som angår sykepleiere er straffeprosessloven, straffeloven og tvistemålsloven. Disse bestemmelser gjelder sykepleiernes taushetsplikt.

Videre har lov om helsemessig beredskap bestemmelser om sykepleiernes tjenestegjøring i krig.

Lov av 22. juni 1962 om pensjonsordning for sykepleiere tilrettelegger mer tilfretsstillende pensjonsforhold for denne yrkesgruppe. Loven trådte i kraft den 1. juli 1962.

En betraktelig virksomhet på de forskjellige sektorer innen sykepleiens område har pågått gjennom lange tider her i landet. Lover og bestemmelser på sykepleiens område skriver seg imidlertid i det vesentlige fra tiden etter den annen verdenskrig. Fra den første sykepleieskole ble opprettet i 1868 og til den første sykepleielov ble vedtatt i 1948, forløp det således et tidsrom på 80 år.

Samfunnets behov for kyndig sykepleie har vært stadig stigende, og er en forutsetning for et moderne helsevesen. Interesse for sykepleien og initiativ i forbindelse med fremme av en kvalifisert sykepleie har vært vist fra mange hold. I første rekke er det imidlertid Norsk Sykepleierforbund som årvåkent har fulgt utviklingen, og satt alle krefter inn på å fremme denne i den riktige retning.

Sister Bergljot Larsson

For the International Council of Nurses it is a very real honour and pleasure to greet Miss Bergljot Larsson on this special occasion, and to congratulate her on an inspiring life of professional achievement.

Within her own country Miss Larsson's inspiration has been fundamental and far-reaching. As the founder of the Norwegian Nurses Association and a pioneer for advanced education for nurses, the nursing profession in Norway owes her an immense debit. However, great as was her influence in her own country, her vision and inspiration spread far beyond its boundaries. She is a truly international nurse, having taken an active interest in nursing in all parts of the world. She was one of those responsible for the foundation of the Northern Nurses Federation. When the Norwegian Nurses Association was admitted into membership of the International Council of Nurses in 1922, as President of the Association Miss Larsson became a member of the ICN Grand Council. It was the Board of Directors which elected her one of the delegates to represent the ICN on the Grand Council of the Florence Nightingale International Foundation, when it was inaugurated in 1934 with the aim to provide post-graduate education for nurses from all countries. She was awarded the Florence Nightingale Medal in 1949, in honour of her outstanding service to nursing.

With the members of the Norwegian Nurses Association, the ICN sends Miss Larsson the good wishes and lasting gratitude of nurses throughout the world.

International Council of Nurses

Sheila Quinn

Executive Director

Under Den internasjonale Sykepleierkongress i London i 1937, ble forstanderinne Bergljot Larsson utnevnt til æresmedlem av ICN med disse ord:

«For de store tjenester hun i et kvart århundre har ydet det internasjonale sykepleieråd og fordi hun har vært ikke bare et av rådets mest ærede og dyktige arbeidere, men også et av dets mest elskelige medlemmer.»

Hilsen fra

Sykepleierskers Samarbeid i Norden

ved dets nåværende formann, konsulent Aagot Lindstrøm:

I beretningen om SSNs (Sykepleierskers Samarbeid i Norden)s tilblivelse leser vi om noen sykepleiersker fra de nordiske landene som var til stede ved det internasjonale sykepleierskemøtet i Köln 1912. Inspirert av samværet med kolleger fra mange land var tanken om et fast og ordnet samarbeide mellom Nordens sykepleiersker blitt levende hos dem. Vi finner noen av dem en aftenstund ved Rhinen fordypet i samtale: Kunne de få realisert ideen om et organisert samarbeide Nordens sykepleiersker imellom? En av de ivrigste var Bergljot Larsson, ung, begeistret og full av tro og pågangsmot. Beslutningen om dette nybrottsarbeid ble i grunnen tatt den sommeren, men begivenheter utenfor sykepleierskenes rekker forsinket at tanken ble omsatt i handling. Da SSN i 1920 så dagens lys, var Bergljot Larsson en av stifterne, og i mere enn et kvart sekel var hun en idérik, dynamisk kraft i SSNs ledelse. Besjelet av ønske og vilje til å skape den best mulige sykepleie, hevdet hun sine, ofte dristige, meninger om utdannelse, hygiene, arbeidsforhold og mange, mange andre emner med myndighet og sterke argumenter.

Bergljot Larsson er idag en av SSNs meget få æresmedlemmer.

Vi som i de senere årene har opplevet verdien, inspirasjonen og gleden ved vårt nordiske samarbeide, sender søster Bergljot vår ærbødige og takknemlige hilsen og hyllest til 85-årsdagen for det pionérarbeid hun nedla for SSN – og for den grunnvold hun var med å bygge.

Bergljot Larssons egne ord

om tilblivelsen av Sykepleierskers Samarbeid i Norden

1912 satt representanter fra de nordiske land til den internasjonale sykepleiekongress i Köln sammen på en liten restaurant. Vi hadde stukket av fra de andre for å lære hverandre bedre å kjenne. En del av oss fikk en sterk følelse av at det nordiske kameratskap måtte fortsette, da det ville være av stor betydning og virke givende og stimulerende for den videre utvikling av vårt arbeid, vår utdannelse, våre arbeidsforhold og øvrige interesser.

Forholdene i våre lands hospitalsvesen og helsearbeide var temmelig like, og vi hadde omtrent de samme problemer. Vi kunne også regne med det samme demokratiske samfunnsstyre. Gode eksempler fra nabolandene kunne gjøre sin virkning under arbeidet for reformer, og det ville derfor være nyttig å ha kjennskap til det som var etterlignelsesverdig og også til det som ikke var ønskelig.

Først i 1919 fikk vi det første nordiske tiltak, da det kom representanter fra Danmark, Finland og Sverige til Norsk Sykepleierskeforbunds studieuke i Oslo. Det neste skritt ble det store fellesmøtet i København i 1920, hvor det ble besluttet å organisere det Nordiske Samarbeide. Så fulgte i den første tid årlige arbeidskomitémøter i forskjellige land, senere annet hvert år, og kongresser, i Oslo 1923 — hvor Island ble opptatt, i Stockholm i 1926, i Helsingfors i 1930, i København i 1935 og i 1939 i Reykjavik.

Alle tenkelige problemer er drøftet og de praktiske forslag til løsningen av disse har fremmet sykepleien og helsearbeidet i hele Norden. Det råder en sterk selvstendighetsfølelse blant de forskjellige lands medlemmer, men på samme tid er det nordiske ansvar, fellesansvaret, våknet.

Dette forklarer den store hjelpsomhet og offervilje som ydes under utvekslingen av sykepleiersker landene imellom og utviklingen av de forskjellige former for studier hos hverandre.

Behovet for tilførsler og lærdom dekkes lettere gjennom det nordiske fellesskap enn det internasjonale, da vi bedre kan bedømme hverandres arbeidsforhold og arbeidsresultater på grunn av slektskapet i språk og rase og samme kulturelle samfunnsstilling.

Vi ser at nordisk samarbeide nå er godkjent som en sosial, politisk og kulturell nødvendighet. Det er blitt en selvfølgelighet, men *det* var det ikke, da den lille flokk av sykepleiersker drøftet dette spørsmål i Köln i 1912 — og heller ikke i 1919 og 1920 da Sykepleierskers Samarbeid i Norden ble fastslått og organisert.

Grunnen til at vi sykepleiersker var av de første til å begynne på denne vei, er at vi trenger hverandre. Det er derfor vi har vårt levende «Internasjonale Sykepleieråd» og vårt sterkt levende «Sykepleierskers Samarbeid i Norden».

Disse sammenslutninger med sine krav og stimulanser er blitt en nødvendig drivkraft innen det enkelte lands sykepleierskeorganisasjon.

SSNs arbeide setter dype merker i Norden, da det kan rekke alle innen vårt fag. Det kreves bl.a. ikke språkkunnskaper for å kunne dra nytte av kongresser, studier og utveksling. Hele Norden kan favnes av det enkelte medlem, og godhet og samhørighet hersker.

Jeg har alltid følt meg lykkelig i samarbeidet med mine kamerater og jeg takker Gud for alle personligheter, som jeg har møtt innen den nordiske søsterflokk, og for all den lærdom, viden og stimulans jeg har fått gjennom den ene og de mange.

Sykepleierskers Samarbeid i Norden skal leve videre langt frem og ut over vår tid. Vår fane skal løftes av unge krefter, som vil føle og se og høre det samme som den lille flokken i Köln i 1912.

Det er edle verdier som gis i arv, og alle krefter innen Nordens sykepleierstand må fortsatt virke gjennom offervilje og samarbeide og kjærlighet til fremme av våre store oppgaver i menneskekjærlighetens tjeneste.

Vi må løfte i flokk, danske, finske, islandske, svenske og norske sykepleiersker, men vi må vite at vår tjeneste blir fullgod kun gjennom det enkelte medlems personlige ansvar og innsats i arbeide og liv.

Vi lever i en urolig tid, ufred og hat spreder mørke omkring oss. Her i Norden representerer vi for tiden freden, og vi kan tale om

Møte i ICN i London i 1937:

Søster Bergljot i samtale med den svenske Gerda Höjer. De kan ha meget å tale om!

Ved Dansk Sygeplejeråds 50 årsjubileum i 1949: Dansk Sygeplejeråds formann, Maria Madsen ønsker gjesten fra Norge, søster Bergljot hjertelig velkommen. Minister Fanny Jensen til høyre.

ærlig samarbeid og samklang mellom folk og land. Vårt ansvar er derfor størst og vi trenger som Bjørnstjerne Bjørnson sier i «Det går et stille tog» å slå

«En bønnens regnbuebro
opp gjennom verdens uvær
i skinn av Kristi tro:
at over lidenskapers nød
må kjærlighet få seire,
ti så hans løfte lød.»

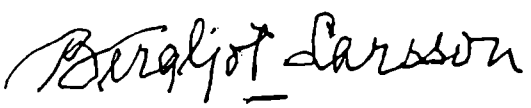

Skrevet til det islandske fagtidsskrift
ved den 6. nordiske sykepleiekongress på Island
i juli 1939.

SUOMEN SAIRAANHOITAJALIITTO
FINLANDS SJUKSKÖTERSKEFÖRBUND
THE FINNISH FEDERATION OF NURSES
Töölöntullinkatu 8 Helsinki 25 ☎ 413611

Bergljot Larsson, Norjan sairaanhoitajayhdistyksen perustaja ja pitkäaikainen puheenjohtaja tunnetaan Suomessa oman maansa sairaanhoitajien voimakkaana tulkkina, jonka näkemys on samalla ollut mitä suurimmassa määrässä pohjoismainen. Hän kuuluukin Pohjoismaiden Sairaanhoitajien Yhteistoiminnan perustajiin ja myös tämän työn piirissä hän on ollut viitoittamassa tietä sairaanhoitajan työn jatkuvalle kehitykselle. Myös nuoremman polven sairaanhoitajilla on ollut mahdollisuus myöhempien kongressien aikana päästä näkemään hänen työnsä mittavuutta kuullessaan hänen painavia puheenvuorojaan tämän päivän ajankohtaisista kysymyksistä.

Suomen sairaanhoitajat haluavat tämän juhlajulkaisun välityksellä liittyä laajaan sisarpiiriin, joka kunnioittaen kiittää ja sydämellisesti onnittelee suuren elämäntyön tekijää, Bergljot Larssonia hänen 85-vuotispäivänään.

SUOMEN SAIRAANHOITAJALIITTO

Toini Nousiainen

puheenjohtaja Toini Nousiainen

Nuværende ordförande i Finlands Sjuksköterskeförbund
Toini Nousiainen:

Hilsen fra Finlands Sjuksköterskeförbund

I Finland känner man Bergljot Larsson, grundare av och mångårig ordförande för Norsk Sykepleierforbund, som en kraftfull tolk för sitt eget lands skjuksköterskor, samtidigt som hennes åskådning i allra högsta grad varit nordisk. Hon är en av dem som varit med om att lägga grundstenen till Sjuksköterskors Samarbete i Norden. I dessa kretsar har hon verkat som vägvisare för sjuksköterskearbetets fortsatta utveckling. Under senare års kongresser har också den yngre generationens sjuksköterskor varit i tillfälle att bevittna vidden av hennes arbete då de åhört hennes vägande ord i dagens aktuella frågor.

Finlands sjuksköterskor vill genom denna festskrift sluta sig till den vidsträckta systerkrets som med högaktning framför sitt tack och som hjärtligen gratulerar utföraren av ett stort livsverk, Bergljot Larsson, på hennes 85-årsdag.

HJÚKRUNARFÉLAG ÍSLANDS

Reykjavik,

Í bókinni Vatnajökull eftir dr. Niels Nielsen, í þýðingu Pálma Hannessonar rektor, eru eftirfarandi setningar:

"Undarlegt er það, að engin blóm í veröldinni eru eins falleg og þau, sem gróa á yztu þrömum þess svæðis, þar sem þau yfirleitt geta þrifizt. Allir fjallgöngumenn og allir heimskautafarar vita, að svo er, og hafa glaðzt yfir fegurð þeirra."

Við norðurbúar getum verið þakklátir að vissu leyti fyrir það, að atvik og örlög hafa fengið okkur búsetu það norðarlega á hnettinum, að nægir til að forða okkur frá kveifarskap, en ala upp í okkur hreysti og manndóm, en þó ekki of norðarlega til þess að gera okkur ókleift að lifa góðu menningarlífi.

Í öllum stéttum og á öllum tímum rísa menn misjafnlega hátt. Þetta gildir einnig um hjúkrunarstéttina. Margir hafa þar unnið lofsvert starf, sumir verið brautryðjendur og gnæfa því hærra en allur fjöldinn. Þar hefur Bergljót Larsson verið meðal hinna fremstu.

Í hjúkrunarsögu Norðurlanda gnæfir hún vissulega hátt. Áhrif slíkra eru jafnan mikilvæg, ekki aðeins í landi þeirra heima fyrir, heldur og víðs vegar um önnur lönd.

Í vitund okkar, íslenzkra hjúkrunarkvenna, jafnt hinna yngri sem eldri, er Bergljót Larsson hin mikilhæfa forustukona, búin hinum glæsilegustu foringjahæfileikum, dugnaði, áhuga, atorku, góðum gáfum, hreinskilni og drengskap í hvívetna. Í norskri hjúkrunarstétt hefur hún verið farsæl, athafnasöm og mikill leiðtogi, og þannig á miklu víðara svæði félagsmála hin bezta fyrirmynd í slíku forustustarfi. Góðan skilning hefur hún ávallt átt á réttmæti baráttu hinna minnimáttar. Kom slíkt glöggt í ljós í því, hve vel hún hefur skilið hag og starf hjúkrunarstéttar Íslands og stutt hana með ráðum og dáð.

Frá fyrstu tíð hafa Norðmenn og Íslendingar átt mikið saman að sælda og kynnin oftast verið mjög ánægjuleg, en það er fyrst í seinni tíð að orðið hafa samskipti á sviði hjúkrunarmála. Og nú sendum við, Hjúkrunarfélag Íslands, þér kæra Bergljót Larsson, 85 ára hetjunni, okkar innilegustu heillaóskir á merkisafmælinu, og þökkum margra ára vináttu og ánægjulegt samstarf.

Norsku hjúkrunarstéttinni sendum við samherjarnir á Íslandi hlýjar hugsanir og biðjum þess, að hið mikla brautryðjanda starf Bergljótar Larsson fái framvegis borið sem mestan árangur til heilla fyrir norsku hjúkrunarstéttina og þjóðfélagið.

Hjúkrunarfélag Islands nåværende formann
Maria Petursdottir:

Hilsen fra Hjúkrunarfélag Islands

I boken «Vatnasjøkull» av dr. Niels Nielsen, står følgende setninger:

«Men underlig er det at ingen blomster i verden er så vakre som de blomstene som gror på kanten av stupet og kanskje i en grobunn så karrig at det er merkelig at de overhodet kan opprettholde livet. Enhver alpinist og enhver arktisk reisende har sett dem og gledet seg over synet av dem — og de vet at nettopp *slik er det.»*

Vi nordboere kan på en måte være takknemlig for at omstendighetene og skjebnen har plassert oss så langt nord på kloden. Kanskje denne omstendighet har reddet oss fra å bli altfor ømskinnet, og kanskje har den utviklet hos oss både tapperhet og kraft. Men likevel — vi er ikke plassert *så* langt mot nord, at det ikke har vært mulig for oss å leve et rikt kulturliv.

Til alle tider og i alle yrker har ikke mennesker raget like høyt. Dette kan vi også si når det gjelder sykepleieryrket. I dette yrket er det mange som har utført et prisverdig arbeid, men noen har vært *pionérer* og derfor har de raget over den store masse.

Blant disse *pionérer* har Bergljot Larsson vært blant de fremste.

Det er sikkert at Bergljot Larsson i hele Nordens sykepleierhistorie rager høyt. Innflytelsen fra mennesker av en slik støpning er alltid stor og betydningsfull, ikke bare i deres eget land, men også viden om i mange andre land.

I vår — i islandske sykepleieres bevissthet — enten de er yngre eller eldre — vil alltid Bergljot Larsson fremtre som den fremragende leder,

utstyrt som hun var med de mest glimrende lederegenskaper: dyktighet, levende interesse, energi, begavelse, oppriktighet og høysinn. Hun trivdes og var lykkelig i sitt arbeid, ikke bare for sykepleierne; hennes interesse bredte seg også over et meget stort sosialt felt. Også i dette arbeid var hun det beste forbilde på hvordan en leder skulle være. Hun har alltid hatt lett for å forstå de svakes rettmessige kamp. Dette kom tydelig frem i den forståelse hun viste for de islandske sykepleieres stilling. Hun støttet dem med råd og dåd når de hadde vanskeligheter.

Alt fra gammel tid av har nordmenn og islendinger hatt meget med hverandre å gjøre, og forbindelsen dem imellom har vært til stor glede – men det er først i de senere år at det har oppstått nært samarbeid på sykepleieområdet.

Nå sender vi – Islands Sykepleierforening deg, kjære Bergljot Larsson – på din 85 års dag, våre hjerteligste lykkønskninger og takker for et mangeårig vennskap og samarbeid.

Vi – kampfeller på Island – gir den norske sykepleierstand våre varmeste tanker og ber om at Bergljot Larssons store pionérarbeid fortsatt vil bære rike frukter, til lykke for den norske sykepleierstand og også for samfunnet i sin helhet.

Hilsen fra Sigridur Eiriksdottir Thorvaldsson,
Hjúkrunarfélag Islands formann 1924—60:

Svundne tider

Ved et tilbakeblik i mit liv, har jeg ofte fundet en dyb glæde over i stille timer at genkalde i min erindring begivenhedsrige oplevelser. Jeg havde den lykke at få lov til at være med i at bygge op et arbejdsfelt, som i min barndom og tidlige ungdom var ret ukendt her i landet — en uddannet sygeplejerskestand —, hvis formål var at højne nationens syge- og sundhedspleje.

Islands sygeplejerskeforening (Hjúkrunarfélag Islands) blev stiftet året 1919 og blev optaget i Sygeplejerskers Samarbejde i Norden 1922. Året 1924 rejste jeg som sekretær i vor forening, sammen med vores daværende formand fru C. Bjarnhédinsson til Danmark, hvor et repræsentationsmøde i S.S.N. skulle afholdes. Da mødte jeg første gang «De fire store» i Nordens sygeplejeverden· Bergljot Larsson, Bertha Wellin, Charlotte Munck og Friherreinde Sophie Mannerheim. Aldrig vil jeg glemme dette møde. Jeg havde ikke før set kvinder på en talerstol, og jeg var betaget af disse kvinders sikkerhed, når de forsvarede deres synspunkter m.h.t. fremtidens sygepleje og når de skildrede de fremskridt, der var opnået i deres respektive lande. At strukturene i dette arbejdsfelt har udviklet sig i noget anden retning end disse foregangskvinder kæmpede for, viser blot hvor svært det er at lægge planer langt ud i fremtiden. Verden er i dag så helt forskellig fra dengang. Hvem skulle f.eks. vide det, dengang Bertha Wellin predikede lutter etik, men så mindre på løn, ekstrabetaling for alt overarbejde, så vi nu ikke taler om en 36 timers arbejdsuge, at arbejdet i vore foreninger netop nu er stærkt præget af disse krav. — Jeg lyttede i beundring og anstrengte mig alt hvad jeg kunde, at følge med hvert ord, som der blev sagt, ikke mindst, da meningsforskel kom frem og disse meget intelligente damer

blev lidt skarpe i debatten. De blev senere mine personlige venner og rådgivere, og søster Bergljot ikke mindst.

Island var i en vanskelig situation idet vi her i landet kunde dengang kun give vore elever den første halvdel af uddannelsen herhjemme og var derfor afhængig af de andre nordiske lande med den afsluttende uddannelse og eksamen. Både for denne sag og for andre retigheder som skulde bestemmes på dette møde, blev søster Bergljot vores ivrige forkæmper. Selvom de andre foreninger havde medlemstal i tusindvis, medens vi var indenfor et halvt hundrede, blev der besluttet at Islands rettigheder skulle være som de andres indenfor samarbejdet, og det har bestået siden. Dette havde vi ikke mindst søster Bergljot at takke for, fordi, at hvis hun havde gjort en sag til sin, var den halvt vundet. Så stærk var hendes personlighed og hendes taler overbevisende.

Søster Bergljot Larsson gæstede Island to gange, året 1927 og 1939 da den 6. nordiske sygeplejerskekongres blev afholdt i Reykjavik — og hun blev Islands ven for livet. Den anden verdenskrig forhindrede Nordens sygeplejersker i at mødes i over 5 år, men den forhindrede os ikke i at leve i mindet om et enestående samarbejde blandt sygeplejersker af 5 nationer. Det første møde efter krigen fandt sted i Åbo, Finland i efteråret 1945, men da var der kommet skår i den gamle stab og nye kræfter kommet ind. Men søster Bergljot var mødt og vi var alle så glade over at se hende igjen forholdsvis rask og omstrålet af sin gamle charme og arbejdskraft. Søster Bergljot talte mod i os andre og opfordrede os til at tage kampen op igen, både vedrørende øgede kundskaber og forbedrede arbejdsforhold. Mødet i Finland var gribende. Ved hvert skridt mødte man krigens forbandelse og vi blev endnu mere overbevidst om at denne tid aldrig måtte gentage sig.

Endnu stiger minderne frem. I 1946 blev den 7. S.S.N.kongres afholdt i Oslo. Da havde søster Bergljot påtaget sig at være formand for Program- og Arrangementskomiteen, som er efter mit skøn det vanskeligste erhverv under forberedelser til en kongres. Hun gik frem med den samme ildhu, som var hendes følgesvend i alt hvad hun foretog sig, og den kongres var også mindeværdig, da man overalt mærkede at Norge var straks igang med at rejse sig efter 5 års åg under en fremmed krigsmagt. Det var dejligt at se disse fremskridt.

Som jeg før sagde, er søster Bergjot Larsson en stærk personlighed.

Bergljot Larsson på en morsom kjøretur i Åbos gater i 1945. Hun sitter her midt i vognen. På sidene til venstre: Agnes Sinervo, daværende leder av Finlands Sjuksköterskors Nationalförbund og Rakel Edgren, daværende leder for Sjuksköterskeföreningen i Finland.

Søster Bergljot i kretsen av fremstående damer på Skodsborg på 75 årsdagen: Fra venstre: Marit Berg Domaas, Aagot Lindström, Anne Nerem, Maria Madsen, jubilanten selv, Kylikki Pohjala og Gerda Höjer.

Hun er orator i en talerstol og i besiddelse af en sjælden charme. Jeg ser hende for mig i forskellige situationer: Som en fængslende taler, når hun kæmpede for en hjertesag, — i kirke, hvor hendes dybt religiøse sind fandt hvile. — Oppe i hendes lejlighed, hvor hun hæklede på den fineste blonde imedens hun fortalte mig om sin barndom og ungdom, og hendes elegante fremtoning til fest, iført sine særprægede og klædelige gevandter, som man altid syntes at de slet ikke kunne være anderledes. Men bedst husker jeg hende fra den to dages bilrejse fra Reykjavik—Akureyri sommeren 1939. Vejret var særlig fint, sol og stilhed som man sjælden får det. Bergljot var betaget af hedens skønhed og dens fine blomsterpragt og ofte har vi hentydet til disse herlige stemningsfulde dage, hvor vi havde så god tid til at tale om alt muligt som havde vores interesse.

Kære søster Bergljot. Til slut vil jeg takke Dig for Dit venskab igennem de mange år siden vi først mødtes. Du, som har fået den Guds gave, at kunne sprede glæde omkring Dine venner, og trøste i sorgens stund.

6. Bergljot Larsson

Hilsen fra tidligere formann i Dansk Sygeplejeråd,
Maria Madsen:

Kære Søster Bergljot

Du skal få vor varmeste hilsen her fra Danmark, som du med en egen betoning i stemmen kalder: «Dette yndige land» — og så går dine tanker sikkert til bøgeskoven ved Skodsborg, som den tegner sig ved forårstide. Dit billede hænger her på mit kontor sammen med Charlotte Munck, Friherreinde Mannerheim og Maren Grosen. Jeg holder af at se på jer I stoute kvinder fra den tid, og når jeg præsenterer jer for fremmede, siger jeg altid: «De var nu altså flottere og også kønnere den gang.»

Men ikke blot det. Jeg husker dig tale til møder og kongresser om faglige spørsmål på et smukt klingende norsk og med livfulle bevægelser, alle lyttede intenst. Du var kvik i replikken, og du havde humor — som da du ved et institutionsbesøg under vor nordiske kongres i København 1958 hørte en altfor velmenende herre sammenligne os sygeplejersker med hvide svaner, i din takketale sagde: «Ja, vi vil gærne ligne svanerne i skønhed og du verden, som de kan slås!». Jeg husker dig fra Charlotte Muncks begravelse, hvor du tolkede Nordens sorg over det, vi havde mistet med hende. Sygeplejens sag, dens fremgang havde og har stadig hele dit hjerte. Du har også sagt, at det sværeste havde for dig været at opgive dit egentlige arbejde for Norsk Sykepleierforbund. Men også den pynt mener jeg, du har klaret fint. Dine interesser er nemlig mangfoldige, dine venner talrige, og fremfor alt har det rige indre liv, du lever, holdt dig oppe og inspireret os alle. Vi takker dig af ganske hjerte. En helt anden burde have skrevet denne hilsen — men søster Bergljot, de er ikke mere. Dine jævnaldrende fra 20erne, frk. Emma West og Else Kaltoft havde f.eks. så morsomme erindringer om dig, når du boede hos dem. De lærte dig at kende fra en meget privat og fornøjelig side. — Der kan jeg ikke være med, jeg er for ung! Men jeg er

lykkelig for, at jeg ikke er yngre, end at jeg også har lært dig at kende, og jeg hilser dig med Charlotte Muncks sidste nytårshilsen til os på Bispebjerg Hospital 1932.

Se taknemmelig tilbage
se kærligt omkring dig
se tillidsfuldt opad
se frimodigt fremad.

Og så tænker du ved jeg: Tusind dyre minder . . .

På Danmarks sygeplejerskers vegne og med personlige hjertelige hilsener,

Maria Madsen.

Svensk sjuksköterskeförening

OSTERMALMSGATAN 19, STOCKHOLM Ö · TELEFON 23 58 60 · POSTGIRO 5 21 3

1.3

GZL/MH
Dnr 43

Norsk Sykepleierforbund
Universitetsgaten 12, III

Oslo 1
Norge

Festskrift for forstanderinne Bergljot Larsson

Svensk sjuksköterskeförening vill inför Bergljot Larssons 85-årsdag framföra tacksamhet för framsynt gärning för de nordiska sjuksköterskornas bästa.

Den nuvarande ledningen för Svensk sjuksköterskeförening har i många sammanhang erfarit Bergljot Larssons insatser för sjuksköterskorna och hälso- och sjukvårdens utveckling, även om den ej haft förmån av direkt samarbete.

Föreningens förra ordförande, Gerda Höjer, som haft glädjen att samarbeta med Bergljot Larsson har tecknat en levande och dynamisk bild av henne.

Med hjärtlig hälsning!

Gerd Zetterström Lagervall

Gerd Zetterström Lagervall
ordförande

Tidigare ordförande för Svensk sjuksköterskeförening

Gerda Höjer hilser Bergljot Larsson

Det var år 1937. Vi gungade på väg till London. Äntligen skulle en större grupp — ca 200 st — sjuksköterskor kunna få delta i en internationell kongress och få se och höra de kolleger som på ett tidigt stadium förstått betydelsen av yrkesorganisationer. Under ICN-kongressen satt vi högt uppe i Westminister Central Hall och trots kikare var de uppträdande på podiet som små dockor. En av dem var Bergljot Larsson, som inte endast var Norsk Sykepleierforbunds stiftare och ordförande utan som även tagit initiativ till Sjuksköterskors Samarbete i Norden. Vi råkades en dag utanför kongresshallen och ett livligt samtal uppstod. Bergljots sprudlande idéer och framtidsblickar så där på en gång direkte ifrån henne själv — det var en upplevelse.

Många av min generation har mött de «fyra stora». De som i tidernas morgon vågade satsa på skjuksköterskeföreningar — bildade, organiserade och ledda av sjuksköterskorna själva: Charlotte Munck, Sophie Mannerheim, Bergljot Larsson och Bertha Wellin. Att dessa voro utrustade med en otrolig arbetsförmåga, entusiasm och tro på sina kolleger det vet den bäst, som var med på den tiden det sattes igång — den tiden, då omvårdnaden av patienterna kunde ta sine 14 intensiva timmar dag efter dag med övervakningen av natteleverna som ett litet extra tillägg.

Jag tycks mig minnas, att Bergljot fick den tändande idén till en norsk sjuksköterskeförening från en vistelse i Skottland, och så kom Norsk Sykepleierskeforbund till 1912. Från ungefär den tiden tror jeg inte att någon tänkande sjuksköterska förnektat at behovet av en yrkesorganisation. Det gällde för pionjärerna att få folket att förstå, att Din organisation är och blir så förnämlig som Du — den enskilda medlemmen gör henne — hjälper till att göra henne.

Vid S.S.N.'s kongress i Oslo 1946 strax efter andra världskriget, då tyskarna farit hårt fram med bl.a. NSF:s lokaler, arkiv, personal, framträdde Bergljot med pondus och värdighet. Bl.a. yttrade hon i diskussionen om kårens högre utbildning: Den som önskar genomgå högre utbildning måste ha erfarenheter och kunskaper, vunna i det praktiska arbetet efter sjuksköterskeutbildningen. Det gäller att frigöra eleven så att hon blir en självständigt tänkande, viljande och skapande människa. Hon skal stimuleras till positiv insats på sitt arbetsfält och gärna tas med som medlärare i synnerhet i åskådningsundervisningen. Utbildningens uppgifter och mål är av stor betydelse vid planläggningen av denna utbildning.

I lönediskussionen framhöll hon: «Men vi har oppnådd å bli en fri, selvstendig yrkesorganisasjon som vet hva vi vil og ikke vil la dem greie opp for oss som ennu ikke forstår hva vi vil. Myndigheter og arbeidsgivere må søke oss, og gi oss rettferdig behandling».

Hilsen fra Den norske Sykehusforening:

Bergljot Larsson - 85 år

Det er en stor glede for Den Norske Sykehusforening å være blant gratulantene og bringe Bergljot Larsson den hyllest som hennes arbeid for norsk sykehusvesen og for foreningen gjør henne fortjent til.

Den Norske Sykehusforening nød ved sin start og under oppbygging en i høy grad glede av hennes store arbeidskraft, energi og inspirerende pågangsmot, og foreningen var under hennes kyndige ledelse i de første 9 år.

På et forberedende møte 27. januar 1937, hvor spørsmålet om å danne en norsk sykehusforening ble drøftet, var det enighet om å nedsette et arbeidsutvalg for å forberede foreningens start, Bergljot Larsson ble valgt til utvalgets ordfører.

Det var et stort og grunnleggende arbeid som ble utført, med utarbeidelse av lover, reglement for opplysningskontor m.v., og forslagene ble sendt til de forskjellige organisasjoner sammen med innbydelse til det konstituerende møte 8. november 1937.

Bergljot Larsson, som ble valgt til møtedirigent, ga en oversikt over situasjonen og redegjorde for det arbeid utvalget hadde utført. Hun berettet om dannelsen av International Hospital Association i 1931, om dens kongresser, kurser og komitéarbeid, og om hvilke land som hadde sykehusorganisasjoner.

Det ble på det konstituerende møte besluttet å oppta samarbeid med International Hospital Association og tilsvarende foreninger i de nordiske land.

Det er karakteristisk for Bergljot Larsson at hun allerede den gang hadde forståelse for betydningen av internasjonalt samarbeid, og hun ble oppnevnt som en av Norges to offisielle representanter til den første internasjonale sykehuskongress i Atlantic City i 1929. Det inntrådte dessverre forhindringer som gjorde at hun ikke kunne påta seg dette ærefulle oppdrag.

Bergljot Larsson ble på det konstituerende møte valgt til Den Norske Sykehusforenings første formann og presiderte ved foreningens første landsmøte i Oslo i 1938. Det ble en aktiv tid, med hyppige styremøter og konferanser, som krevet tid og arbeid av foreningens styre, og ikke minst av dens formann.

Bergljot Larsson hadde stadig for øyet internasjonalt og internordisk samarbeid, og på styremøte i april 1938 foreslo hun at Den Norske Sykehusforening skulle anmode de andre nordiske land om et innbyrdes samarbeid med henblikk på planlegging av studiereiser i de forskjellige land, hvilket ble bifalt.

I desember 1938 foreslo hun at Den Norske Sykehusforening skulle arrangere en fellesreise for sine medlemmer for å studere sykehusbygg og sykehusadministrasjon i Sverige. Denne tur ble realisert i februar 1939, og ble så vellykket at man besluttet å undersøke mulighetene for en liknende studietur i Danmark. Denne ble det p.g.a. krigen ikke noe av.

På styremøte i april 1939 kom Bergljot Larsson med forslag om å sende en henvendelse til Norges Tekniske Høgskole om innføring av undervisning i sykehusbygging og tekniske anlegg i sykehus.

Det ble før krigen arrangert landsmøter hvert år, i 1938 i Oslo, i 1939 i Bergen, og i 1940 skulle det vært landsmøte i Trondheim, men krigen forhindret dette.

Krigstiden var relativt sett en stillstandsperiode, og det ble ikke arrangert landsmøter og heller ikke studieturer. Det ble imidlertid holdt styremøter regelmessig, og tidsskriftet «Meddelelser fra Den Norske Sykehusforening» utkom under hele krigen, riktignok sterkt redusert.

I 1945 ble arbeidet tatt opp igjen med hyppige styremøter, og i mai 1946 holdtes landsmøte i Oslo. Bergljot Larsson trakk seg der etter eget ønske tilbake fra sitt formannsverv, og ble i 1950 hedret ved å bli utnevnt til Den Norske Sykehusforenings første æresmedlem.

Den Norske Sykehusforening vil takke for hennes inspirerende og fruktbringende innsats i hennes formannstid, hennes betydning for videre arbeide og utvikling i norsk sykehusvesen.

Carl Thune-Larsen *Herbert Palmer*

Nåværende formann i Norske Kvinners Nasjonalråd,
byrettsdommer Astri Rynning:

Hilsen fra Norske Kvinners Nasjonalråd

Det finnes mennesker hvis personlighet setter spor — deres livsverk blir som et monument over dem selv. Søster Bergljot ville satt spor etter seg uansett hvilket felt hun hadde valgt, uansett hvilken sak hun var gått inn for.»

Det var daværende formann i Norsk Sykepleierforbund, Marie Louise-Falstad, som uttalte dette i forbindelse med overrekkelsen av Ridderkorset av 1. klasse av Den Kongelige St. Olavs Orden på Norsk Sykepleierforbunds 50 års jubileum i 1962.

Alle som kjenner og som har opplevet Bergljot Larsson vil si seg enig i dette. — Det falt seg slik at det ble sykepleien og sykepleiernes sak hun stillet seg i brodden for og at det først og fremst ble på dette felt hun fikk sin lange og rike arbeidsdag.

Men personligheter som Bergljot Larsson kan ikke unngå å sette spor etter seg overalt hvor de ferdes — i yrkesliv og organisasjonsliv. — Som det organisasjonstalent og det våkne samfunnsmenneske Bergljot Larsson var, var det naturlig for henne straks Norsk Sykepleierforbund var en realitet å søke om opptakelse i Norske Kvinners Nasjonalråd. Allerede på landsmøtet i Kristiansand i 1913 ble Sykepleierforbundet opptatt, og forbundet ble et verdifullt ledd i organisasjonskjeden N.K.N.

Nasjonalrådet fikk nyte godt av Bergljot Larssons klare tanker og sikre vurderingsevne gjennom representasjon i komitéer og utvalg og innlegg på møtene, ikke minst landsmøtene, der hun deltok både som foredragsholder og debattant.

Også etter at Bergljot Larsson forlot formannsplassen i Norsk Syke-

pleierforbund, har hun kastet glans over møter og jubiléer i N.K.N. Hvem kan vel glemme hennes åndfulle og inspirerende tale på Nasjonalrådets landsmøte i 1959, eller de manende ord ved Sosialskolens 40 års jubileum i 1960?

Sist vi hadde den glede å være sammen med henne var på Sentralstyremøtet på Ås høsten 1966. Som hun satt der i sofaen og ga oss del i sine mange rike minner – sammen med Gina Krog – Nico Hambro – Betzy Kjelsberg – opplevet vi historie, slik at det aldri vil glemmes.

Bergljot Larsson hører til pionérene i Norske Kvinners Nasjonalråd. – Nasjonalrådet hadde bare så vidt rundet 10 års jubileum da hun kom med i de aktives rekker. Siden har hun vært med og satt sitt preg på samarbeidsorganisasjonen, og Nasjonalrådet har også takket henne med den høyeste utmerkelse organisasjonen kan gi.

Bergljot Larsson er æresmedlem i Norske Kvinners Nasjonalråd, et vel fortjent æresmedlemskap.

FORSTANDERINNE
BERGLJOT LARSSON BLE DEN
23. SEPTEMBER 1962 UTNEVNT
TIL RIDDER AV 1.ste KLASSE AV
DEN KONGELIGE NORSKE
ST. OLAVS ORDEN

Hun takket med disse ord:

Jeg takker for den store ære. Jeg deler den med min stand
og min organisasjon, Norsk Sykepleierforbund.
Stort har Gud *gitt oss sykepleiersker å favne.*
Ved denne anledning må jeg få lov til å nevne de to som
har hatt innflydelse over min livsinnstilling og utvikling –
min noble far, tegnelærer Ludvig Gustav Larsson og min
prektige bror og kamerat, maleren Brynjulf Larsson.
Livet har overbevist meg om at alt som er etisk og estetisk
forsvarlig har livsrett og vinner seier,
og at lykken ligger i å tjene medmennesker.
Enkelte tjenere får heder, stor heder. De mange tjenere
får ingen – deres verk falder selvfølgelig og i hverdagens krav.
Ære være de mange!

Oslo 22/6 - 1949

Til Presidenten for Norges Röde Kors
M. Erling Steen
Oslo

Jeg föler trang til å takke Dem og styret for Norges Röde Kors for den opplevelse og ære som overrekkelsen av Florence Nightingale medaljen gav mig

Jeg har alltid beundret Röde Kors' humanitære misjon i verden og jeg er meget takknemlig for at Norges Röde Kors holder en hör standard ved sine sykepleieskoler.

Det gledet mig å se den gilde flokk av söstre i Sösterhjemmet.

Jeg har tidligere overfor Dem gitt uttrykk for mine varme önsker for Det Internasjonale Röde Kors' og Norges Röde Kors' videre arbeid. Ved signer alt arbeid i det godes tjeneste. Det vil derfor seire.

Deres takknemlige

Min beste hilsen

Bergljot Larsson

President i Norges Røde Kors,
generalmajor T. Dale:

Hilsen fra Norges Røde Kors

Det var med stor glede Norges Røde Kors den 20. juni 1949 overrakte forstanderinne Bergljot Larsson Det Internasjonale Røde Kors' høyeste utmerkelse:

FLORENCE NIGHTINGALE
MEDALJEN

På vegne av Norges Røde Kors hilser jeg Bergljot Larsson på hennes 85 års dag med Nils Collett Vogts hyllest til sykepleierskene:

> På kjærlighetens, pliktens bud I møtte frem til striden,
> og helse vandt så mangen en ved eders dyre viden.
>
> I er soldater, krigere som våre sår forbinder.
> Jeg står med hatten i min hånd og hilser slike kvinner.

Hilsen til Kristiania Kommunale Sykepleieforenings stifter,
dens første formann og senere æresmedlem

Forstanderinne Bergljot Larsson

På forcningens vegne hilser den nåværende formann, oversykepleier ved Ullevål Sykehus, Grethe Waller Karlsen, Bergljot Larsson med denne beretning:

Forstanderinne Bergljot Larsson stiftet vår forening den 10. mai 1907. Hun var da 24 år gammel.

Ved en anledning, 2 år etter, uttalte hun:

«Jeg så det slik at vi måtte samles alle, alle *grupper innen sykepleierskestanden, og at vi selv måtte ta oss av vår utdannelse.»*

Hun forfattet et opprop til søstrene som de dengang ble kalt, sendte unge søstre som sendebud rundt om på avdelingene, og bad søstrene tegne seg som medlemmer.

Om forholdene omkring stiftelsen er det skrevet:

«Jo da, vi kom da med på fortegnelsen, der allerede viste flere navne, og avsted fór den begeistrede listebærerske som en drivende vaarvind ud av døren og med ganske ulovlig fart ned over trapperne, for at hjælpe til med at blæse sammen de spredte tanker og de mange spørgsmaal — til et samlet frugtbringende hele. La oss se lidt på K. K. Sykepleierskers forenings tilblivelse:

Hvordan var igrunden den jordbund, som denne tankens vaarblomst skjød op av? Det var meget likt det, som blaaveisen titter frem av saasnart vinteren er over — koldt, koldt, tilsyneladende livløst. Alligevel laa der en ørenes liden spire under det kolde dække, og saa en dag skjød spiren op i form av myndige, tankevækkende ord, baaret frem av søster Bergljot Larsson.

Der kom storme efterpaa, lik de som truer blaaveisens eksistens, naar den er for tidlig ude, men som dens stængel er bøielig og ikke let kan knækkes — har ogsaa vaar forening redet stormene av, og nu (1917) staar den nærmest med en hoverende overlegenhet i bevistheden av, at stormene har hjulpet den til at faa røtterne temmelig fast anbragte — dens levedygtighed har avfødt respekt.

Dengang som nu og til alle tider var der nok en og anden fryktagtig sjæl, som udtalte sin ængstelse for at stifte forening innen kommunen — det maatte jo betegnes som det skinbarligste oprør!

Ganske sikkert blev denslags skræmmeskud avfyret for søster Bergljots øren. Ingen smiger — men det var en personlighed, som stiftet K.K.S.F. og ikke en som appellerer til, hvad vil den si, og hvad mon den vil gjøre?

Fordi stifterinden var just saa og ikke anderledes, eksisterer K.K.S.F. idag.»

Og skremmeskudd ble avfyrt — ikke bare overfor Bergljot Larsson, men også overfor senere formenn for foreningen. At Ullevåls administrerende sjef dengang anså stiftelsen av foreningen som det skinnbarligste oprør — tyder mange hendelser på. Marie Sundby, som senere ble formann, skriver i et privatbrev følgende som jeg med hennes tillatelse gjengir her:

«Du kan tro det er rart når jeg tenker på mine formannsår i K.K.S.F. da sjefen selv slo i skrivebordet så blekkhuset hoppet, mens jeg fikk hans raseri over meg fordi vi våget *å sende resolusjoner som han var anmodet om å sende videre til bystyret.*

. . . Og da Anna Thalberg og jeg måtte gå rundt til de kvinnelige medlemmer av bystyret for å få dem til å «etterlyse» våre innsendte søknader. Du må ikke tro at den høye sjef bad meg sitte! *Nei, jeg måtte pent stå, mens han satt og raste over foreningens virksomhet: «Dere kan ha selskapelige sammenkomster så ofte dere vil, men noen resolusjoner vil jeg ikke vite av!»*

Særlig høy i hatten følte jeg meg ikke, med datidens store respekt for autoritetene. Men mitt svar ved nevnte anledning husker jeg godt: «Det kommer an på hva majoriteten bestemmer,» svarte jeg, ganske

Florence Nightingale (The lady with the lamp.)

Her har kanselisjefen, generalmajor Georg Bull nettop overrakt søster Bergljot Ridderkorset av 1. kl. av Den Kongelige St. Olavs orden. Dato: 23. september 1962 – i anledning av NSF's 50 års jubileum.

Et morsomt gammelt bilde fra Kristiania i 1905. Bergljot Larssons elevkull. Hun ses midt på bildet bak eleven som sitter på gulvet i midten. Til venstre av de tre ved venstre gardin: Magda Næss. Disse to er nå de eneste gjenlevende av kullet.

Søster Bergljot har pyntet juletre og hygget for pasientene på den store salen i medisinsk avdeling på Royal Infirmary i Skotland. Hun sees stående tilhøyre på bildet, som trolig er tatt i 1909.

rolig, og dermed gikk jeg. Akk ja, det var første gang jeg ble nedkalt på den mektige direktørs kontor, men det ble ikke den siste. Det skal dog sies til sjefens ros at han senere var både roligere og høfligere mot meg når jeg senere skulle stå tilrette for foreningens ønsker og skrivelser . . .

Men trass alt, hvor glade og lykkelige vi var, trass alt slitet. Ja, det siste tenkte vi i det hele tatt ikke på. Vi elsket vårt arbeid blant de syke, ja vi følte oss rike, trass de beskjedne livsvilkår vi hadde i forhold til hva søstrene har i vår tid.»

I et annet privatbrev skriver søster Marie Sundby følgende:

«Jeg glemmer aldri den dag da søster Bergljot kom som elev på Ullevål i 1904. Vi la straks merke til at hun var et særpreget menneske. Hun virket mer moden enn oss andre, var frisk, munter, og skapte liv omkring seg. Hun ble snart en sentrumskikkelse, og vi forstod etterhvert at hun så lenger fremover enn vi dengang ante.

Da hun stiftet K.K.S.F. den 10. mai 1907, kom det tydelig frem at i henne hadde vi sykepleiersker fått en fører. Foreningen fikk straks stor tilslutning, og styre ble valgt med Bergljot Larsson som formann.

Mange saker tok søster Bergljot opp til diskusjon, bl.a. om utdannelsen og livsvilkårene som lå nokså langt tilbake dengang — for søstrene.»

I 10-årsberetningen gir foreningens daværende formann, Dagmar Kaurin, forstanderinne Bergljot Larsson sin hyllest:

«Vår landsorganisasjon, Norsk Sykepleierskeforbund, må ikke glemmes, hvis forkjemper og stifter er søster Bergljot Larsson, vårt æresmedlem og tillike stifter av vår forening. Hun fortjener vår hjerteligste takk og anerkjennelse. Jeg føler at vi er henne dobbelt takk skyldig, først fordi hun freidig tok kampen opp i vår lille flokk og trosset hver motstand — ti hun visste sikkert på forhånd at der ikke ville komme til å mangle denslags. Hun stillet seg i spissen og bante oss veien . . .»

I beretningen ved 50 års jubileet i 1957, leser vi:

«50 år er en respektabel alder for en forening som ikke har ligget på latsiden, men har sett oppgavene og har løst dem til beste for alle parter.

Foreningen møtte selvsagt motstand fra de ledendes side, de så i den en fare — sykepleierskene stillet seg i opposisjon — de kom med krav!

Noe av det første foreningen tok opp, var å bedre selve utdannelsen. Det ble holdt kurser med de aller beste foredragsholdere, samtidig som den planlagte undervisning i sykepleieskolen pågikk.

At det ellers var nødvendig med en forening som kunne ta seg av saker og ting, husker alle de som gikk inn i sykepleien dengang da man for alvor mente at når sykepleieren hadde opphold, uniform, 12—14 timers arbeidsdag og en frisøndag i ny og né — var det unødvendig å snakke om kontantlønn for sykepleierne. Allikevel fikk pasientene det vi egentlig mener med god sykepleie.»

Oslo Kommunale Sykepleieres Forening — som navnet er nå, vil rette en inderlig takk til forstanderinne Bergljot Larsson for hennes vidsyn og fremsyn, hennes klokskap, energi og fasthet, som hjalp henne til å gjennomføre alle hennes idéer og tanker, trass motgang og vanskeligheter. Takket være hennes arbeid kan vi sykepleiere idag glede oss over bedre livs- og arbeidsvilkår enn de som sykepleierne av eldre årgang hadde.

Nåværende formann i Norges Badeforbund,
Hjalmar T. Larsen

hilser og gratulerer

Ved reisning av bad kan vi fremme den personlige renslighet
— Ved større personlig renslighet kan vi fremme folkehelsen
— Ved bedre folkehelse kan vi fremme lykke og velvære i alle hjem
— Ved å berge hjemmene fra unødvendige sykdommer kan vi heve samfunnets velstand og styrke landets økonomi.

Det var helt naturlig at forstanderinne Bergljot Larsson følte seg umiddelbart tiltalt av programmet i ovennevnte setninger. Hun hadde jo alltid sin dype interesse rettet mot alle spørsmål som stod i forbindelse med sykepleierskenes arbeid. — Hun så *folkehelsen* som en meget stor oppgave, sosialt, humanitært og nasjonaløkonomisk måtte det være riktig å sette størst mulig kraft inn i det forebyggende helsearbeid, mente hun. Da dette var en samfunnssak som alle burde være med på å løse — stiftet hun, med sin vanlige energi og foretagsomhet *Folkehelseforeningen.* Denne forening begynte så arbeidet for fremme av alt sosialt helsearbeid i enhver form, særlig på badesakens og kroppskulturens, men også på det mentalhygieniske område.

Etterat *Folkehelseforeningen* hadde virket en tid, fant man tiden inne til å intensivere og utvide arbeidet, hvorfor foreningen medvirket til dannelse av *Norges Badeforbund.* Det var i året 1922. Her kom Bergljot Larsson med i styret som Folkehelseforeningens representant. I dette styret satt hun sammenhengende i 20 år. Med hennes uvanlige energi og driftighet — var hun et svært nyttig medlem av styret. Norges Badeforbunds daværende formann, dr. Cato Aall omtalte Berg-

ljot Larsson som en av de aller dyktigste og kjæreste medarbeidere — han hadde en spesiell forkjærlighet for Bergljot Larsson, uttalte han.

Da Norges Badeforbund feiret sitt 25 års jubileum, fikk Badeforbundet en hilsen fra henne, hvori hun skrev at «hun hadde hatt den ære og opplevelse å sitte i Badeforbundets Sentralstyre i 20 år, og erindret med stor glede det hyggelige samarbeid styret alltid hadde hatt i denne gode saks tjeneste.»

Nå — ved forstanderinne Bergljot Larssons 85 års dag — hvor man tar et overblikk over det arbeide Bergljot Larsson har utført på så mange felter — ikke minst til fremme av den sak vi arbeider for og er interessert i — badesaken — vil Norges Badeforbund på det hjerteligste gjengjelde de gode ønsker hun sendte oss ved vårt 25 års jubileum — og uttale: Det er *Norges Badeforbund* som skal hilse og takke, fordi det er Norges Badeforbund som mener at det har vært en stor ære og glede i så mange år å ha hatt Bergljot Larsson som en interessert medarbeider i styret.

Dette skal være vår takk og hyllest til henne idag.

Bergljot Larsson - en målbevisst elev

Pensjonert sykepleierske Magda Næss, Drammen, forteller:

Om jeg kan fortelle litt om *eleven* Bergljot Larsson?

Jo, det kan jeg, og det vil jeg så gjerne. Vi to er nemlig de eneste gjenlevende av kullet fra 1905. Dessuten kjenner jeg henne svært godt, siden vi har vært venninner gjennom et langt liv. Fremdeles besøker jeg henne, og vi har ofte kontakt over telefonen.

Vi oppsøker Magda Næss en klar dag i mars i hennes hjem i Drammens aller høyeste hus, Punkthuset. Hun og hennes bror, som også er pensjonist — har skaffet seg et nydelig hjem i øverste etasje i bygget — med strålende utsikt viden om. Vi tar plass i en vakker, gammeldags sofa, og lar blikket hvile på den største blomstrende kaktus vi noensinne har sett, med blader bredt ut som en liten paraply og plassert på en sort søyle.

Denne julekaktusen min er nok litt sent ute med blomstringen, sier hun innledende, med et glad smil.

Når vi kjenner frøken Næss' alder, hadde vi jo tenkt at den kanskje hadde satt sitt preg på henne, men hun er livsfrisk og åndsfrisk, søt og elskverdig og svært beskjeden. Hun sier selv at hun gleder seg over at hun har helse til å kunne stelle huset, og vi kan ved selvsyn bekrefte at hun greier det fint. Hun hadde laget til et veldekket kaffebord med sprø rundstykker og nystekte vafler med rømme og sukker.

Så var vi rede til å begynne praten.

Søster Bergljot var 22 år og jeg var 20 da vi var elever sammen ved Kroghstøtten Sykehus i Oslo. Det var i 1905. Jeg har liten lyst til å gå i detaljer og offentlig fortelle hvor dårlig dette sykehuset var på den tiden — hvor lite man hadde å hjelpe seg med — hvor elendige pasientene var — ja hvor vanskelige arbeidsforholdene var i det hele tatt,

skjønt leger og sykepleiersker var av beste kvalitet og gjorde sitt aller beste. For meg så det ut som om de håpløst syke pasientene havnet der. En tid hadde vi også pasienter med spedalskhet, før de ble overført til et hospital i Bergen.

Jeg tror jeg tør si at vi elever den gang sto aller nederst på samfunnsstigen — alle syntes de kunne se ned på oss og alt syntes å være godt nok for oss. Ingen tenkte på hvor unge vi var, og alt det vonde og triste vi så om oss og som vi måtte ta del i og forsøke å hjelpe og ordne med, måtte gjøre et uutslettelig inntrykk på oss. Vi hadde åpne, såre sinn, vi var fylt av medlidenhet med de syke og lidende, og tok oss ofte nær av den behandling vi fikk og de vanskelige forhold vi måtte arbeide under.

Fra første stund så jeg opp til søster Bergljot. Jeg ser henne for meg: Vakker, fribåren og sikker, med et yndig vesen, og allerede da viste hun tendenser som pekte i retning av den lederskikkelse hun senere skulle bli. Jeg følte at hun sto over meg i alle ting. Ingenting lot til å være vanskelig for henne, hun tok resolutt fatt etter en gjennomtenkt intelligent plan, der hun fikk *lov* til å ta et initiativ. Hennes valgspråk syntes å være: *Må* vi igjennom dette, så nytter det ikke å vike unna! Hun var motig, fast og besluttsom, men hadde likevel hjertelag og forståelse for pasientenes lidelser og kollegenes vanskeligheter. *Meg* hjalp hun ofte gjennom det ene nåløye etter det annet.

Jeg husker spesielt en gang vi hadde nattevakt — jeg var svært nedfor og var i tvil om hva jeg skulle gjøre. Den gangen hadde vi så mange Beriberi-pasienter, og blant dem mange unge sjøgutter som måtte ta farvel med livet, fordi legene ikke kunne hjelpe dem. En ganske ung gutt var dypt fortvilet og ville så gjerne leve, han bad meg så inderlig å be for ham, fordi han var så redd for å dø. Men jeg følte at jeg ikke *kunne*. Jeg var jo bare 20 år og halsen min var tykk, den snørte seg sammen av medlidenhet med ham og jeg var full av gråt. Dessuten lå han sammen med en rekke andre på en stor sal, og jeg var sjenert ved tanken på at jeg skulle knele der. Men søster Bergljot kom til hjelp. Hun knelte ned ved sengen, tok guttens hender i sine, trøstet ham og bad for ham så han kunne dø rolig. Hun var ganske sikkert også fylt

av medlidenhet, men hun tvang seg til å overvinne dette, fordi hun *måtte*.

En annen gang ble jeg bedt om å gå ned i kjelleren og dra til side en avdøds legeme, så det kunne bli plass til flere døde der nede. Det lå allerede en rekke etter hverandre der, det var halvmørkt, uhyggelig, og bare synet av den lange rekken avdøde gjorde meg hjertesyk. Søster Bergljot følte sikkert det samme, men hun overvant seg selv igjen og sa: *Må* vi så *må* vi. — Etterhvert ble det jo slik at jeg — som alle sykepleiere — fikk hårdere hud og også greide å leve og arbeide etter dette.

Jeg husker hvor redd og usikker jeg følte meg en gang under en nattevakt. Det var jo i 1905 og vi hadde fått beskjed om øyeblikkelig å vekke legene hvis kirkeklokkene begynte å kime, for da var landet i krig med Sverige. Jeg var tynget av det store ansvar som var lagt på mine unge skuldre. Jeg satt der i nattens dunkle lys og syntes jeg hørte kirkeklokkene kime for ørene mine hele tiden — den gamle bygningen var full av lyder, knirk i veggene og hvin i gamle vannrør. Men søster Bergljot? Hun var kald og rolig, og beroliget meg.

Ofte har jeg tenkt på, fortsatte hun grunnende, om disse egenskaper, hennes mot og hennes besluttsomhet var nedarvet hos søster Bergljot, eller om dette var noe som hun med sin selvoppdragende evne hadde tilegnet seg. Ett er sikkert: Hennes far hadde stor innflytelse over henne og hun beundret og elsket ham. Han hadde den lykkelige evne å kunne spre glede omkring seg, gi andre mot til å ta fatt på oppgavene og oppmuntre alle som kom i hans nærhet. Dette vet jeg av egen erfaring.

Jeg husker ham så godt. Han var høy og kraftig, og brukte gjerne store hatter. Han var i det hele tatt av skikkelse en Bjørnson-type. Ofte når vi elever satt sammen om kvelden og var dypest nede, trette, utkjørte, sårbente og motløse, kom han strålende inn med sitt lyse smil: Nei, småjenter, dette her går ikke, la oss finne på noe, sett på Kaffe-Lars og la oss ha et hyggelig samvær! Straks så vi lettere på alt som hadde tynget oss i minuttene før han kom.

Han deltok også i de få, små og beskjedne festene våre. Vent litt, sier hun, jeg tror såmen jeg ennu har en sang han diktet en gang til en fest på Ullevål Sykehus i 1906. Her er den:

TIL EN ELEVFEST PÅ ULLEVOLD

27/4 1906

Vi mødes i aften til hygge og fest
vi unge som sammen har strævet og læst
og pleiersker er vi i skind og sind
saa flinke, tænk bare, vi kan jo latin!

På deilige sager her vistnok er tyndt
eleverne mangler som oftest lidt mynt
men hjertet er med, og vi byder hvad vi har
lidt aandelig næring i stedet vi tar.

Om ofte vi syntes at strævet var haardt
alt hvad vi lærte, se det var dog vort
det drev os til iver, det modnet os blødt
og derfor har strævet os alle gjordt godt.

Og kræfter vi har, for vi unge jo er
og haab til en fremtid vi alle jo bær
lad stormene komme, det skræmmer os ei
blot tro i vort kald, gaar vi rolig vor vei.

Som avner for vinden elevernes flok
den sprædes — arbeide det finder vi nok.
Men baandet vi knytted, det briste ei maa
som søstre, veninder, vi altid vil staa.

Jeg kan godt forstå at søster Bergljot elsket ham og alltid omtalte ham som den som sterkest hadde fremelsket hos henne de egenskaper hun senere som leder trengte for å kunne gjennomføre sine planer — og siden han også var kunstner, arvet hun sikkert fra ham også de kunst-

neriske interesser og den fantasi som alltid kom til syne hos henne. Senere i livet har jeg gjennom personlig samvær oppdaget at søster Bergljot hadde enda flere gode egenskaper: hun var trofast og god, og hun så stort på alle ting – og at hun hadde vidsyn og fremsyn det beviser jo nettop den gjerning hun har fått gjennomføre for oss søstre.

Når hun nå blir gjort til gjenstand for heder, unner jeg henne dette av hjertet. Den er fullt og helt ut fortjent, slutter søster Magda Næss.

Jeto.

Bergljot Larsson i hjemlige omgivelser

En intim atmosfære av kultur og tradisjon slo imot oss da vi satte foten over dørterskelen i Bergljot Larssons kunstneriske hjem i Silurveien i Oslo.

Selv satt hun der og smilte oss velkommen i sitt «arbeidshjørne» i sin store og bekvemme stol.

Som vanlig var hun kledt i den karakteristiske side krinolinen, denne-gang i et vakkert og kledelig blåblomstret stoff. Kanskje var hennes kjente profil blitt en smule smalere og noe mer markert enn før, men hun virket frisk og opplagt med en våken ånd og fremdeles med spor av fordums bestemhet og vekt i stemmen.

Vi betraktet henne og fandt henne vakker og sjarmerende, livlig og humoristisk og *meget* representativ. Vi tenkte at hun i embeds medfør ganske sikkert i løpet av et langt liv hadde måttet representere meget — både i utlandet og herhjemme. — Naturligvis mest på vegne av Norsk Sykepleierforbund, men også på vegne av andre organisasjoner, hvis arbeid hun var interessert i. De fleste vil sikkert være enig i at all denne representasjonen har hun klart godt, ja glimrende! I forsamlinger vakte hun oppsikt, har vi hørt. Hun svevet som en dronning inn i sine side, vide kjoler, som hun med sin kunstneriske sans og gode smak skaffet seg av de vakreste stoffer, og hennes klare, vakre ansikt med de bestemte trekk undlot ikke å gjøre inntrykk på mennesker hun møtte.

Hjemme hadde hun meget praktisk innrettet seg slik at hun fra «arbeidshjørnet» hadde alt av interesse innenfor sin rekkevidde: Med et håndgrep kunne hun slå på og av radioapparatet, ta telefonen, nå bøkene i bokhyllen, ta en titt ut av vinduet hvis hun så skulle ønske, og

samtidig nyte synet av blomstene i vinduskarmen, som akkurat denne dagen var en skinnende gul og en blodrød tøffelblomst. En stillbar leselampe kastet et klart lys over arbeidsbordet foran henne, ja for hun arbeider virkelig fremdeles! — Vi så også en håndarbeidskurv med et strikketøy, og undret på om hun også arbeidet med slikt?

«Å nei da,» sier hun og ler, «slikt kan jeg ikke gjøre nå lenger, synet er dessverre i den siste tiden blitt dårlig, derfor må jeg tilkalle en sekretær, iallfall en gang om uken til å hjelpe meg med mitt skrivearbeid. Forøvrig er det heldigvis mange som er så elskverdige å lese for meg.»

«Bare ta plass og se Dem om i hjemmet mitt,» sier hun innbydende. Meget har jeg etterhvert gitt bort, men har naturligvis beholdt noe av det som er av særlig affeksjonsverdi for meg.»

Og vi benytter anledningen og tar i øyesyn dette lille hjemmet som er så fullt av minner om et rikt og arbeidsomt liv med mange opplevelser.

«Den fargeglade paletten på veggen? — Den har tilhørt min far og min bror. Min far var kunstner, han malte og tegnet og hadde også stilling som tegnelærer i folkeskolene i 35 år. Jeg tør si at *ingen* har betydd så meget for meg som han. Han hadde tro på mine evner og støttet og hjalp meg. Se på den tegningen på veggen derborte, av den sovende katten! Den kan lære oss at vi av og til må slappe fullstendig av. Er det ikke et fint arbeid?

Min bror tok arven opp, han gikk også kunstnerveien. Han var overlærer ved Statens Kunst- og Håndverksskole, en tid formann i Unge Kunstneres Samfunn og i en årrekke viseformann i Kunstnerforeningen. Som kjent har han tegnet Norsk Sykepleierforbunds emblem og frisen som pryder «Sykepleien». En annen vakker frise av hans hånd finner De på den motsatte veggen, den forestiller som De ser noen elegante unge damer i datidens drakter med kø. Den ble laget som illustrasjon til en av forfatteren Alf Harbitz' bøker. Min bror var nemlig også kunstnerisk konsulent i Aschehoug. Jeg har også et annet arbeid av ham her, nemlig et grønt sommerbilde med en tydelig vei gjennom skogen. Det er fra Nøtterøy, og jeg er spesielt glad i det, fordi vi to så ofte spaserte på denne veien i dyp samtale. Skulle De ha lyst til å se hvordan han så ut, finner De ham på fotografiet der midt i kretsen av kunst-

nervennene, de fleste av dem senere kjente kunstnere: Søren Onsager, Severin Grande, Kristian Haug, Sigmund Sinding, Thorstein Thorsteinsen og ikke å forglemme Nicolay Astrup.

Min bror og jeg var meget gode venner. Det var derfor en stor sorg for meg at han gikk så tidlig bort.»

Vi fortsatte med å kikke rundt på veggene. «Ser De det fargeglade maleriet av syrinen der? Det er malt av Kristian Haug. Jeg syntes det var så morsomt å få det, fordi jeg passerte dette store syrintreet så ofte. Det vokste nemlig i hagen like bak Vaksineinstituttet. Det var et deilig syn om våren i sin blomstrende prakt.»

Men den vakre og stolte offiseren på fotografiet ved siden av, hvem er det?

«Nei, men kjenner De ham ikke igjen? Det er jo Finlands store nasjonalhelt fra frihetskrigen, feltmarskalk Mannerheim. Han var bror av min gode venninne friherreinne Sophie Mannerheim. La meg fortelle om en begivenhet som den danske Charlotte Munck og jeg var så heldig å oppleve sammen med ham engang vi i embeds medfør var i Helsingfors. «Vil dere to være med meg på en kjøretur?» sa han, han skulle til en folkefest. Vi måtte klype oss i armen: Var dette sant? skulle vi sitte i samme vogn som Finlands store mann som nasjonen ønsket å hylle? Reisen gjennom byen var en opplevelse vi aldri vil glemme, heller ikke vil vi noensinne glemme synet av festsalen, fullstappet av jublende mennesker som ønsket å gi ham sin takk og hyllest. Dypt inntrykk på oss gjorde en enkel bondekone fra Karelen, som sto der i sin vakre nasjonaldrakt og helt improvisert deklamerte et dikt på mange vers til Feltmarskalk Mannerheims ære.»

«Det snebildet De ser der og den vakre lille statuen av Den Hellige Johannes har også en historie å fortelle,» fortsetter hun.

Etter at jeg under krigen 2 ganger hadde vært innkalt til forhør hos Gestapo, fandt jeg det klokest å reise fra Oslo, og valgte den vakre bygden Oppdal i Sør-Trøndelag hvor jeg fikk en interessant tid.

Etterhvert begynte jeg så smått å kjede meg, jeg var ikke vant til så liten virksomhet. Derfor ble jeg så glad da de anmodet meg om å undervise gutter og jenter i førstehjelp. De var lynende flinke kan De tro, de lærte bl.a. å lage bind av det materiale som vi da kunne skaffe. Så

kom mødrene til meg og sa at barna deres var blitt så viktige, så nå ville de også lære noe. Jeg syntes jeg da måtte arrangere et 3 ukers kurs i hygiene og hjemmets sykepleie. Det viste seg at interessen var veldig. Mange kom syklende to eller tre mil hver dag til kurset. Jeg fant frem til en munter budeie på en av gårdene som beredvillig stilte seg til disposisjon som modell, hun var avvekslende pasient eller offer for ulykker. Hun viste seg å ha det rikeste skuespillertalent en kunne ønske seg og hun gikk helt opp i rollene. Da kurset var fullført, ville de gjerne gi meg en gave, og så kom de da med maleren Agnar Eggens vakre snebilde, som jeg anser for å være et av mine beste bilder.

Vi dannet forresten også en svensk-norsk forening deroppe, med Turisthotellet som samlingssted, og dit strømmet etterhvert mange mennesker som trengte hjelp. Jeg kan ennå huske hvor god ånden var mellom dem: De var hjelpsomme og snille mot hverandre, og alle følte seg til slutt som en eneste stor familie, skjønt de kom fra de forskjelligste samfunnslag.

Jeg deltok i arbeidet, for det var jo endel en med min utdannelse og erfaring kunne gjøre.

Etter krigen ville de gjerne gi meg en gave, og jeg ventet meg selvsagt en liten sølvting eller noe slikt, men stor var min glede da jeg isteden fikk denne deilige figur av Den Hellige Johannes, en kopi av originalen fra Domkirken i Trondheim. Den hadde jeg ønsket meg i årevis.

På en fremtredende plass i stuen har Bergljot Larsson et elegant fransk vitrinskap med krystallglass.

«Det har jeg testamentert bort for lenge siden,» sier hun, «på betingelse av at en av hyllene fortsatt skal være en «minnehylle».

Det er så ofte fortalt om Deres innsats på sykepleiens område, men sjeldnere om Deres barndom og tidligste ungdom. Kunne De ikke, før jeg går, fortelle litt om det?

«Jo, det skal jeg gjerne.

Mitt barndomshjem lå i en gammel gate på Rodeløkken i Oslo, i et hus som var bygget av min bestefar. Oppgangen og forgangen og også huset inne var dekorert av min far og bror. Et morsomt hus!

Den gamle gaten var koselig, men i arbeiderstrøkene omkring var der megen fattigdom.

Mor og far hadde hver sin gate hvor de delte ut mat, klær og brensel til de som trengte det. Min mor hadde også fått et æresverv fra Oslo Helseråd. Det hadde vært endel dødsfall blant barn som var satt ut i pleie, og hun ble valgt til å foreta inspeksjon i de hjemmene som hadde tatt imot barn av denne kategori. Disse forhold var sikkert spiren til den sosiale interesse jeg senere alltid var fylt av.

Glade barndoms- og ungdomsdager opplevde jeg senere på Bekkelaget. Her hadde vi dannet en ungdomsklubb, og utga sogar en liten avis, og min snille far både laget og instruerte tablåer og sketsjer som vi unge spilte og hadde meget moro av.

Vi var nå kommet til året 1901 og jeg reiste til Loppa i Finnmark sammen med venner som overtok prestekallet der. Jeg fikk ingen lønn som skikken dengang var. Jeg skulle delta i husholdningen og i menighetsarbeidet og jeg skulle sette meg inn i barnepleie.

Det sier seg selv at det gjorde inntrykk på en ung pikes mottagelige sinn å møte de særpregede og hyggelige menneskene nordpå, med deres naturlige omgangsform og store elskverdighet, og besøkene på de store handelshus som dengang eksisterte, var en opplevelse fra først til sist. Dessuten var det jo så vakkert deroppe! En storslått natur og et vidunderlig dyreliv, især fugleliv. – En rik og interessant tid var disse to årene i Finnmark. De ga meg den beste og avgjørende bakgrunn for det arbeid jeg senere skulle interessere meg så sterkt for.»

Hva tok De så fatt på?

«Da jeg kom hjem, anbefalte huslegen meg å ta utdannelse som jordmor, han mente jeg ville egne meg til det. Jeg sendte også en ansøkning til Fødselsstiftelsen. Den ble godtatt også. Men senere kom jeg i tanker om at jeg burde ta sykepleierskeutdannelse først, og så gikk jeg ned til professoren og bad om å få fin ansøkning tilbake. Jeg husker han ble sint og sa: «De er et stort naut!»

Så begynte jeg da min utdannelse på Ullevål i 1905.»

———

Hun avslutttet samtalen med disse ord: «Nå, etter et langt liv, føler jeg meg så ydmyg og takknemlig for den gjerning jeg har fått lov til å

gjøre. Ofte har jeg nok hatt følelsen av at jeg kom til kort, det var ikke til å unngå, men jeg har alltid følt at jeg ikke hadde noen annen vei å gå. På sykepleierskenes vegne har jeg hatt en kolossal standsforfengelighet, de *skulle* innta sin rette plass.

Det skulle vise seg at min virksomhetstrang måtte ha et enda større vingefang. Derfor har jeg vært interessert i alle samfunnsspørsmål og da særlig i folkehelsen.»

— — —

Vi skylder Bergljot Larsson stor takk fordi hun har gitt oss tillatelse til å presentere et nærbilde av henne i hjemlige omgivelser.

Jeto.

Søster Bergljot sees her i familiens skjød:
Hennes far, tegnelærer L. G. Larsson, f. 1857, hennes mor,
Hilma, f. 1860 og barna: Brynjulf, Bergljot til venstre og Aagot.
I midten pleiebroren, Henry.

Søster Bergljot får hyggelig besøk av sin søster Aagot i hagen på Ulleväl Sykehus. Bildet er tatt i 1907.

Opplevelser og hendelser i mitt arbeidsliv

Bergljot Larsson har ønsket med egne ord og i en konsis form å gi en beretning om sitt liv og sin arbeidsinnsats. Den er skrevet i mai 1968, og gjengis her:

Mine faglige, pedagogiske og organisatoriske erfaringer ved Oslo Kommunale Sykehus 1905—1908 — fikk stor betydning for vår saks utvikling. I 1907 stiftet jeg Oslo Kommunale Sykepleieforening som fikk såvel pedagogiske som organisatoriske oppgaver. — Her fødtes ideen om samling av Norges utdannede sykepleiersker.

Min videre utdannelse og studier tok jeg i Skottland ved City Hospital, Edinburgh (1908—1909) med spesialutdannelse i epidemisk sykepleie (eksamen «with distinction»), og senere supplerende utdannelse ved Royal Infirmary, Edinburgh, hvor jeg studerte administrasjon og sykepleieskoler ved dette og andre sykehus (1909—1911).

Etter hjemkomsten i 1911, arbeidet jeg 1 år i privatsykepleien for også å lære forholdene innen denne gren bedre å kjenne, og dessuten holdt jeg på med forberedende arbeid med den kommende sammenslutningen, N.S.F.

Den Internasjonale Sykepleierådskongress i Köln i august 1912. Vi var 5 deltakere fra Norge (hvorav 4 ble stiftende medlemmer av NSF). Der møtte også de ledende sykepleiersker fra Norden hverandre for første gang. Det var en god mønstring av verdens sykepleiersker, og Det Internasjonale Sykepleieråds stifter, Mrs. Bedford Fenwick presiderte.

Stiftelsen av Norsk Sykepleierskeforbund 23.—24. september 1912. Representanter for de forskjellige grener av sykepleien og det sosiale helsearbeid, sykepleierskene var den tids pionérer innenfor det sosiale helsearbeid, var til stede. Lover, forslag til emblem (tegnet av maleren

Brynjulf Larsson), reglement for samme, første nummer av Sykepleien (utarbeidet av initiativtageren Bergljot Larsson) ble enstemmig vedtatt. — Møtet ble holdt i Oslo og deltakerne kom fra forskjellige deler av landet. ICN, Det Internasjonale Sykepleieråd, hilste NSF velkommen som ledd ved neste kongress i 1915.

I 1913 ble NSF opptatt som ledd i Norske Kvinners Nasjonalråd (NKN) ved landsmøtet i Kristiansand S. Møtet med pionérene innen dette og de øvrige kvinnesammenslutninger var givende, likeledes det videre arbeid i årene fremover i NKNs styre og forekjellige komitéer og landsmøter.

Den første verdenskrig 1914—1918 ga NSF oppgaver. Under kriger må ICN være nøytral og landenes organisasjoner ta ansvaret. NSF fikk i oppdrag å sende ekspedisjoner av sykepleiersker til østfronten ved den russiske grense og fire ekspedisjoner til arbeid ved de militære hospitaler for sårede i London. På hjemmefronten var våre sykepleiersker ved NSFs byrå engasjert i forsvarets vakthold. Under «spanskesyken»s herjinger ble det fra vår side administrert et hjelpearbeid, og sykepleiersker ble sendt til militærforlegninger og industriområder.

Samtidig foregikk det en stadig kamp for bedring av vår stands utdannelse. NSF godkjente kun 3-årige skoler, og en stadig avispolemikk fant sted. I 1916 ble det nedsatt en komité med representanter fra institusjoner og sykehus med utdannede sykepleiersker i mindretall. Flertallet foreslo en autorisasjonslov med to klasser av sykepleiersker: 1½ år for distrikts- og menighetssøstre og 3 år for sykehussøstre. Mindretallet, som besto av NSFs representant og representanten for landets største sykehus og sykepleieskole, krevde 3-årig utdannelse ved godkjente skoler for alle sykepleiersker. — I 1922 kom saken opp i Stortinget, og på hver stortingsmanns plass lå da en utredning om saken etter NSFs synspunkter. Som saken sto måtte NSF foreslå denne utsatt inntil videre, og utsettelsen ble vedtatt av Stortinget.

Den første verdenskrig sluttet i 1918, og i 1919 møttes kvinner fra de nøytrale og de krigførende land, venner og fiender, til fredskongress i Zürich. Gripende var møtet. Ligaen for fred og frihet tok form, og representantene fra de forskjellige land (Norge hadde 6) ble anmodet om å stifte nasjonale foreninger for fred og frihet ved hjemkomsten. Dette ble gjort i Norge.

Søster Bergljot i den hyggelige arbeidskroken i Silurveien 8. Til en avveksling slapper hun her av med et håndarbeid.

Fra 1919 til 1922 arbeidet vi intenst for å samle alle lands organisasjoner innen ICN til møte i København i 1922. De land som hadde ventet på offisiell godkjennelse av ICN, deriblant NSF, ble her offisielt opptatt som ledd i ICN. Det ble besluttet å holde en internasjonal kongress i Helsingfors i 1925. — Det var en glede å få være med på dette forberedende arbeid.

I mellomkrigsårene foregikk det et intenst oppbygningsarbeid, internasjonalt, nordisk og nasjonalt. — ICNs møter og kongresser var stimulerende og berikende for oss ledere såvel som for de tusener av deltakere. Professor Adelaide Nutting's forslag i Köln i 1912 om opprettelse av et levende minnesmerke over Florence Nightingale ble i 1933 ført ut i livet gjennom stiftelsen av Florence Nightingale Foundation, ved ICNs kongress i Brüssel. Jeg var med i arbeidet som en av ICNs 5 representanter inntil 1946. — Allerede i 1933 fikk Norge sin Florence Nightingale komité som arbeidet for å samle midler til stipendier for videregående utdannelse av ledende sykepleiere. Møtene ble holdt i Universitetets aula. Det ble holdt foredrag med lysbilder, oppført tablåer m.v. Kong Håkon, kronprins Olav og kronprinsesse Märtha var alltid til stede.

Sykepleierskers Samarbeid i Norden.

Etter møtet i Zürich i 1919 oppsøkte jeg på hjemreisen fru Henny Tscherning som var formann i Dansk Sygeplejeråd. Som den eldste av oss bad jeg henne om å samle Nordens sykepleiersker til et fellesmøte i København. Dette var hun villig til, og i august 1920 møttes vi. Det kom 200 sykepleiersker fra Norge. Det ble vedtatt å ha kongress hvert 3. år, og arbeidskomitéen med 4 deltakere pluss suppleanter hadde sitt første møte i Helsingfors i 1921. Her ble det norske forslag til lover og reglement for arbeidskomitéens virkefelt enstemmig vedtatt. — Den første kongress ble holdt i Oslo i 1923 med 1000 deltakere. Kong Håkon og Dronning Maud inviterte 50 av lederne til te på Bygdø kongsgård. — Kongressen vedtok arbeidskomitéens forskjellige forslag for den videre organisasjon og løsning av de forskjellige oppgaver. Kongressens deltakere var innkvartert i private hjem, og gjennom vår reise-komité fikk de også anledning til å lære vårt land å kjenne.

Sykepleierskenes hus ble innkjøpt i 1923. Dette ga oss rike muligheter til å få utviklet vårt arbeidsområde. I 1924 åpnet NSF diettkjøkken og medisinsk restaurant som ble til hjelp for mange mennesker i hele 12 år. I 1925 hadde NSFs Fortsettelsesskole sine første kurs. Skolen hadde linjer i administrasjon og undervisning, sosialt helsearbeid, laboratoriearbeid og diettetikk og diettetisk matlagning. Dette ble det grunnleggende arbeid for sykepleierskenes spesialutdannelse, idag Norges Høyere Sykepleieskole. Skolesalen ble NSFs møtelokale og dessuten fikk vi rom til det nystartede bibliotek, og bedre kontorforhold.

Norsk Mentalhygienisk Forening fikk låne kontor til den første rådgivningsstasjon. Vi kunne også stille sykepleiersker til hjelp.

NSFs fortsettelsesskole var en av mine største opplevelser. Samarbeidet med landets ledende sykepleiersker som etterhvert ble elever ved skolen, fikk en vid ramme. For en del av disse ledet jeg i 1935 en studietur i England og Skottland. Vi deltok også i et kurs i London, arrangert av The British Council of Nursing.

I London i 1936 ved ICNs kongress vakte fremstillingen av vårt grafiske materiale angående arbeidsmetoder og helsekontroll stor oppmerksomhet.

Arbeidervernloven.

NSFs krav om å komme inn under Arbeidervernloven ble endelig vedtatt i Stortinget på grunnlag av det store bevismaterialet som var innsendt og som belyste hvor nødvendig denne beskyttelse var.

Fra min deltakelse i sosialt helsearbeid må jeg nevne at jeg som Folkehelseforeningens representant i en årrekke var medlem av Barnevernsrådet. Jeg deltok i stiftelsen av Mentalhygienisk Forening og Norges Badeforbund. I disse foreninger var jeg styremedlem i mange år.

Som et kjært minne nevnes at jeg i London i 1934 ble overrakt en mursten fra Florence Nightingales oppholdsrom av Mrs. Bedford Fenwick. Denne er gitt til NSF med ønske om at den skal plasseres i studiehjemmet Nedre Hvile.

Stiftelsen av Den norske sykehusforening og mine år som dens første formann var meg en glede.

Samlende og viktig var kvinnenes beredskapsarbeide, ledet av kronprinsesse Märtha før siste verdenskrig.

Oppdalstiden.

Under krigen ble NSF overtatt av nazistene og tyskerne. Medlemmene reagerte spontant ved å melde seg ut av organisasjonen. Dette var proforma og det egentlige NSF holdt godt sammen. Etter to forhør på Victoria Terrasse, fant jeg det klokest å flytte opp til Oppdal hvor jeg tryggere kunne arbeide. Jeg var der i ca. 3 år og det ble en stor opplevelse. Det gav etterhvert anledning til å holde kurser i førstehjelp for ungdom ved Samholdskolen og i hygiene og hjemmets sykepleie for bygdas kvinner. Sykebesøk og en del poliklinisk arbeid utviklet seg helt naturlig når behovet meldte seg.

Korte glimt av andre opplevelser.

Fremstilling av sykepleiens historie i tablåer. — Stoffet ble hentet fra myteologien, oldtiden, middelalderen og opp til nutidens sykepleie og helsearbeid. Tablåene ble fremført forskjellige steder i landet og i København. Kong Håkon kom til en forestilling og takket for alt han hadde lært. Sykepleieskolenes elever er blitt meget flinke til å lage og spille tablåer og sketsjer.

I 1916 begynte vi med årlige basarer, som dronning Maud alltid besøkte, til inntekt for et hjelpefond som skulle tilgodese stipendiebehov og hjelpe gamle og syke kolleger. Foruten dette fond kom det etterhvert et fond for trette sykepleiersker, gen.major Hans Daaes Minne, Due Lysholms Legat og Elise Furuholmens minne.

Ovenstående forteller om mitt arbeidsliv i sykepleiens og helsearbeidets tjeneste. Jeg har aldri hatt tid til å føre dagbok, men mitt sinns billedgalleri er pålitelig. Drastiske og humoristiske episoder har jeg unngått.

Mai måned 1968.

Bergljot Larsson

Bergljot Larssons tale, holdt i kringkastingen 20. nov. 1938 ved H. K. H. Dronning Mauds død

Bergljot Larsson sto det norske kongehus nær. Da H.K.H. Dronning Maud døde, ble hun anmodet av H.M. Kongen om å holde en minnetale over henne i Kringkastingen.
Den gjengis her:

VÅR DRONNING ER DØD

Budskapet gir en sterk følelse av sorg, og naturlig kommer de mange minner frem fra den del av liv og virke som jeg kjenner til.

Det er for meg personlig rike minner, da disse innebærer minnet om en av de fineste og vakreste personligheter som jeg har møtt.

Dronning Maud var alltid rede til å hjelpe og til å forstå — hun var landets Dronning og skulle som sådan være villig, men vi som mottok hjelp og bad om hennes interesse og beskyttelse fikk se at det var det tjenende menneske som alltid stod ferdig og som var glad over å kunne yte noe personlig for å fremme arbeidet innen den humanitære kultur i Norge. De mange organisasjoner fant forståelse og støtte og ved sine stillferdige beviser på interesse, stimulerte hun de mange og den enkelte som hadde en oppgave. Dronningen var trofast, når hun trodde på berettigelsen av en sak, hun husket alltid det gode formål og de enkelte personer som arbeidet med saken.

Jeg glemmer aldri da Dronningen besøkte sykepleierskenes første basar og jeg fikk skjenn, fordi jeg ikke hadde latt henne få vite om den. Heller ikke glemmer jeg vår Dronning mellom Nordens sykepleierske i sin vakre rosenhave ute på Bygdøy Kongsgård, og den vennlige og oppmerksomme vertinne under mottagelsene på slottet ved de

store møter og kongresser i Oslo, den siste mottagelse var ved Nasjonalrådets møte i september, hvor 200 kvinner fra forskjellige kanter av landet var gjester på slottet.

Dronningens kjærlighet til barna kom tydelig frem, når hun avla besøk på sykehus og i institusjoner. Hun brakte gaver og hun nøt å se gleden og takknemligheten hos barna. Et lite bilde fra vår siste basar: Dronningen lot to barn, som var kommet ruslende inn fra gaten, trekke og vinne i tombolaen. Hun ville så gjerne at de skulle vinne sjokolade, men det var det ikke mer igjen av. Impulsivt går Dronningen bort til en av bordene, hvor hun hadde sett en stor, flott konfekteske, hun tar den og gir den til barna etter å ha vist dem Kong Håkons bilde på den. Hun frydet seg over hvor overveldet smårollingene ble. Barna sprang hjem og vi fikk penger til å kjøpe en ny eske.

Hun var yndig, vår Dronning, når hun ga etter for sin lyst til å spre glede om seg.

Dronning Maud var meget interessert for det filantropiske arbeid. Helsearbeidet og dets profylaktiske side, det å forhindre sykdom og nød, lå henne varmt på hjertet.

Ved den Internasjonale Tuberkulosekongress i Oslo sa hun til meg: «Lær alle i Norge å leve rent og sunt, lær dem til å bli glad i sol og luft, lær dem til å åpne vinduene sine.»

Så så hun med et moderlig og takknemlig uttrykk i øynene bort på Kronprins Olav og sa: «Min sønn er så sunn og frisk.»

Norge har mistet sin Dronning og sin stille, gode og omsorgsfulle mor. Vi vil savne henne, men vi takker Gud for henne og for at vi har fått lov til å ha henne så lenge.

Velsignet er vår dronnings minne.

85 år — Mitt eventyr

Tusen dyre minner fra barndom, ungdom og opp til i dag — mitt liv har vært et eventyr etter gammelt godt mønster.

Jeg har opplevet konger, dronninger, prinser og prinsesser i eget og andre land, store statsmenn og statskvinner, pionérer på mange områder innen samfunns- og folkehelsens tjeneste — givende, belærende og bærende for meg. — Jeg har også fått kjennskap til troll og hekser, onde tilskikkelser så vel som gode, og edle kvinner og menn, til inspirasjon og lærdom.

I min minneskog er det kraftige, ranke trær preget av alder, så vel som en lovende ungskog. De sumpige pletter som hadde sin plass i skogen er svunnet inn og foran skogen er der en stor slette som dekkes av den kommende generasjon. På siden står der en rekke eldre arbeidere innen vårt fag, bedende om hell og lykke for våre etterkommere.

Stort har vi fått å favne, signe arbeidet, godt mot.

Alt kan samles i «Vår Bønn» som Florence Nightingale skal ha vært så glad i:

O Herre, giv øyne som ser,
ører som hører og hender som arbeider,
visdommens hellige gave,
så sunn og syk, svak og sterk
må prise deg vår Gud i all evighet,
Amen.

Bergljot Larsson

Bergljot Larsson har alltid vært dypt interessert i Norske Kvinners Nasjonalråds arbeid. Dette bilde er tatt ved NKN's Sosialskoles 40 års jubileum. Til venstre: Karen Grude Kobt. Over: to ledere for sosialarbeidet.

Søster Bergljot var alltid glad i elevene. Her sitter hun tilhøyre og ser med interesse på et nytt kull sykepleiere som er ferdig til å begynne sin ansvarsfulle gjerning.

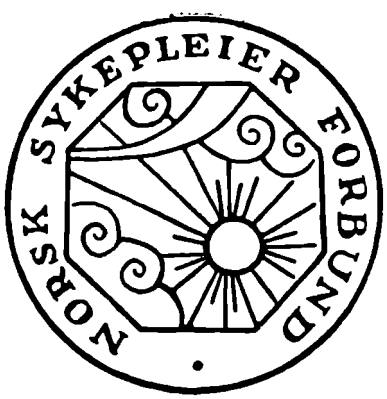
NORSK SYKEPLEIER FORBUND